

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนา
สังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

THE STUDY CENTER FOR ENRICHMENT AND TRANSMISSION
INNOVATION FOR AGEING WISDOM FOR RECONCILIATION
SOCIETY TOWARDS HAPPY SOCIETY DEVELOPMENT DIMENTION
AND LIFELONG LEARNING IN EEC

ภายใต้แผนงาน

ภูมิปัญญาตะวันออกเพื่อสังคมแห่งความสุขของผู้สูงอายุยุคใหม่ ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก

The Wisdom of the East for Happiness and New Aging in EEC (2nd Year)

หัวหน้าโครงการ ดร.พัชร์วิภา โพธิ์ศรี

ผู้ร่วมวิจัย ผศ.ดร.ว่าที่เรือตรี ดร.อุทิศ บำรุงชีพ

โครงการวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพา งบประมาณเงินอุดหนุน
จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

ข้าพเจ้า ดร.พัชร์วิภา โพธิ์ศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ว่าที่เรือดรี ดร.อุทิศ บำรุงชีพ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยบูรพา งบประมาณเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โครงการวิจัยเรื่อง ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี (The study center for enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC.) รหัสโครงการ 40014 เลขที่สัญญา วน.12.5/2565 ภายใต้แผนงานชุมชนปัญญาตะวันออกเพื่อสังคมแห่งความสุขของผู้สูงอายุยุคใหม่ ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (ปีที่ 2) (The Wisdom of the East for Happiness and New Aging in EEC) มหาวิทยาลัยบูรพา ในงบประมาณรวมทั้งสิ้น 1,270,000 บาท (หนึ่งล้านสองแสนเจ็ดหมื่นบาทถ้วน) ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี (ระหว่างวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ 2564 ถึงวันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ 2565) ขอรายงานสรุป ผลงานวิจัยในภาพรวม ดังนี้

ผลผลิตที่ได้รับจากงานวิจัย

(✓) องค์ความรู้/ข้อค้นพบใหม่ () สิ่งประดิษฐ์ใหม่ () อื่นๆ
โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย (1) บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม (2) บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน (3) บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) บทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข (5) บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

2. บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี พบว่าประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ (1) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. รูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

คือ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (Emotional Quotient)

ศักยภาพของเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ (ถ้ามี)

() ผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีที่ใกล้เคียงที่มีอยู่แล้วในตลาด

() ลักษณะการใช้ประโยชน์จากผลงาน (Application)

() จุดเด่นของผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์หรือเทคโนโลยีปัจจุบัน

โปรดระบุอย่างละเอียด.....

.....

แผนและกลไกการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

() เชิงเศรษฐกิจ

(✓) เชิงสาธารณะ/สังคม

() เชิงสิ่งแวดล้อม/พัฒนาพื้นที่

(✓) เชิงวิชาการ

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

โปรดบรรยายละเอียดของแผนและกลไกการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เชิงวิชาการ

การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี ไปบูรณาการสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจโดยส่งต่อในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความสมานฉันท์และสานสัมพันธ์ในชุมชน

เชิงสาธารณะ/สังคม

การจัดกิจกรรมและสร้างเครือข่ายโดยจัดทำเป็นโครงการด้านความร่วมมือเผยแพร่ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่ชุมชนเพื่อการสร้างสังคมสมานฉันท์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนหาแนวทางขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาในฐานะ Soft power และนวัตกรรมสร้างสรรค์สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี 2. ศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี 3.นำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 81 ท่าน ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย (1) บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม (2) บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน (3) บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข (5) บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

2. บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี พบว่าประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ (1) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่ นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. รูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี คือ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient)

Abstract

The objectives of this research were as follows: 1. to study the role of enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC. 2. to study context and model of the study center for enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC area. Qualitative research design was adopted for this study: documentary research method, focus group and in-depth interview. The participants were 81 comprise of 45 elderly, 15 folk philosophers, community leaders, personnel working in elderly development, and 21 selected experts. The data were analyzed by content analysis. Findings of the study were as follows:

1. The role of enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC. were consisted of (1) the role as knowledge for consensus building in society (2) the role as social interaction process for social solidarity (3) the role as social institution for transmission innovation of ageing wisdom to lifelong learning network (4) the role as community power integration for happy society development (5) the role as relationship for conflict resolution in community.

2. Context and model of the study center for enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC area were consisted of 3 aspects (1) driving the power of wisdom towards community peace relations activities for sustainable development. (2) driving the power of wisdom as soft power towards creativity economy innovation (3) driving the power of wisdom towards institution of happy society development and lifelong learning.

3. The model of the study center for enrichment and transmission innovation of ageing wisdom for reconciliation society towards happy society development dimension and lifelong learning in EEC area were consisted of “PEACE MODEL” (1) Participation of all sectors of the community to make society aware of the value of ageing wisdom, (P: participation). (2) Explanation to exchange ideas and open your mind to listen to reasons, (E: explanation). (3) Learning and adapting to the digital society with enthusiasm, (A: active Learning) (4) Accepting differences with compromise to create a peaceful society. (C: compromise) (5) Enhancing emotional intelligence to create reconciliation society, (E: Emotional Quotient)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อ
การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน
ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยบูรพา “งบประมาณเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภท Fundamental Fund ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565” เลขที่สัญญา
ววน.12.5/2565 ภายใต้แผนวิจัย ขุมปัญญาตะวันออกเพื่อสังคมแห่งความสุขของผู้สูงอายุยุคใหม่ในเขต
พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ปีที่ 2” รายงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้จากความร่วมมือและความกรุณาจากหลาย
ส่วนงานทั้งมหาวิทยาลัยบูรพา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พัทรวีภา โพธิ์ศรี
และคณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ง
Abstract	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ (Introduction)	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
บทที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัย (Material & Methods).....	43
บทที่ 3 ผลการวิจัย (Results).....	59
บทที่ 4 อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion & Conclusion).....	94
บทที่ 5 ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ (Output/Outcome/Impact).....	101
เอกสารอ้างอิง.....	109
ภาคผนวก.....	113
ประวัตินักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย.....	118

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

การวิจัยเรื่อง “ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน” ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัยและนำเสนอในบทนำประกอบด้วย ความสำคัญและที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย แนวทางความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รายละเอียดดังนี้

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ท่ามกลางสังคมยุคดิจิทัลและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19 ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติทั้งในมิติสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แม้จะถูกขับเคลื่อนด้วยความเจริญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แต่การขับเคลื่อนสังคมแห่งความสุขนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการสร้างสัมพันธ์ภาพแห่งความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ภายใต้บรรทัดฐาน วัฒนธรรม และภูมิปัญญาเพื่อความสุขและความมั่นคงทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัลนั้นการเตรียมความพร้อมของศักยภาพของมนุษย์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่ต้องคำนึงถึงสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงในหลายมิติทั้งปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ โดยเฉพาะการพิจารณาถึงโครงสร้างประชากรซึ่งพบว่าวัยแรงงานและวัยเด็กมีสัดส่วนลดลง แต่ประชากรสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องกลายเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้การพัฒนาติดขัด มีความท้าทายมากขึ้น โดยเฉพาะส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศด้านการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศโดยเน้นการนำศักยภาพและภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาร่วมเป็นกรอบและทิศทางนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางการขับเคลื่อนภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การพัฒนานั้นสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing) ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้จัดให้มีการจัดการประชุมสมัชชาระดับโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2 (the 2nd world Assembly on Ageing) ณ กรุงมาดริดประเทศสเปนในปี พ.ศ. 2545 ผลจากการประชุมคราวนั้นได้ก่อให้เกิดพันธกรณีระหว่างประเทศในเรื่องของผู้สูงอายุที่เรียกว่า แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing) ที่ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุ 3 ประเด็น คือ 1. ผู้สูงอายุกับการพัฒนา (Older persons and development) 2. สูงวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ (Advancing health and well-being into old age) 3. การสร้างเชื่อมั่นว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (Ensuring enabling and supportive environment) ซึ่งเป็นพันธกรณีที่ประเทศภาคีองค์การสหประชาชาติจะต้องร่วมยึดถือเป็นเป้าหมายการดำเนินงานผู้สูงอายุ และร่วมกำหนดทิศทางกลยุทธ์ของการพัฒนา เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกันประเด็นท้าทายในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ จึงส่งผลต่อทิศทางกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศอย่างมีอาจเลียงได้ ดังที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง

ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว จำนวน 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ จำนวน 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมี ความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดี รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มียัธยวัถ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกร นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของ ภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุน การรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบ ไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุคือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการตนเองและการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง จากทั้งสองยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงการมุ่งให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุของการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบดังกล่าวส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันการดำรงชีวิตที่มั่นคงในทุกมิติและเป็นพลังการขับเคลื่อนสังคมไทยบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม แนวทางดังกล่าวล้วนแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่มุ่งเสริมสร้างศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาสังคม การส่งเสริมและขยายโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมให้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นส่วนหนึ่งของภาคการผลิตภาคบริการ ภาควิชาการ การให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนงานอาสาสมัครและการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนา

การเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรปรุงแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยไว้ในสารบัญญัติมาตรา 66, 73, 80, 84, 86 และ มาตรา 289 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บำรุงรักษา พัฒนา ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกคนไทยเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเห็นถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิในภูมิปัญญาที่มีในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, หน้า 5 : 2551) แสดงให้เห็นว่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ที่สั่งสมจากประสบการณ์การดำรงชีวิต อันมีค่าต่อการนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตบนพื้นฐานมิติทางวัฒนธรรม แต่จากการศึกษายังคงพบว่าการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งถือเป็นกระบวนการขัดเกลาหลักของสังคมนั้น มิได้เอื้อให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องราวและภูมิปัญญาของสังคมไทยที่สั่งสม สืบสอด มาในอดีตเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นการนำภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการศึกษา ผู้รู้ก็มีจำนวนจำกัด และส่วนใหญ่ที่สูงอายุมีแต่จะล่องลอยไป ความรู้ ความชำนาญที่สั่งสมไว้ก็ดับสูญตามไปด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, หน้า 1 : 2551) ดังนั้นการเสริมสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุและการสร้างนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาใช้จัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งความสุข จึงต้องดำเนินการควบคู่กันดังที่จากการศึกษาพบว่าความสุขผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ความสุขอันเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสุขอันเกิดจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่น ความสุขอันเกิดจากการตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง และความสุขอันเกิดจากการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น การเสื่อมถอยของร่างกายโรคภัยไข้เจ็บ การเปลี่ยนแปลงด้านการงาน บทบาทหน้าที่หรือการเกษียณอายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียความเป็นตัวตน (Self) รู้สึกไร้คุณค่า หมดความหมายในชีวิต เกิดภาวะถอยห่างออกจากสังคมนำไปสู่การเกิดภาวะซึมเศร้า หมดความสุข ไม่สนใจตนเอง นำมาซึ่งภาวะไม่สมดุลในการดำเนินชีวิตและเกิดการเบี่ยงเบนภาวะสุขภาพต่อไป

“ผู้สูงอายุ” จากการนิยามขององค์การสหประชาชาตินั้นหมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งก็ตรงกับนิยามผู้สูงอายุของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 นอกจากนี้อองค์การสหประชาชาติ แบ่งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง มีคนอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10% หรือมีคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 7% ของประชากรทั้งประเทศ
2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% หรือมีคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 14% ของประชากรทั้งประเทศ
3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง มีคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% ของประชากรทั้งประเทศ

จากข้อมูลหากพิจารณาสถิติของผู้สูงอายุในประเทศไทยย้อนหลังช่วง พ.ศ. 2560 - 2565 จากข้อมูลจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติปรากฏข้อมูลดังตารางนี้

พ.ศ.	จำนวน	สัดส่วน
2560	10,225,322	15.45
2561	10,666,803	16.06

2562	11,136,059	16.73
2563	11,633,188	17.58
2564	12,071,837	18.24
2565	12,698,329	19.21

ที่มา <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องอย่างชัดเจนและมีสภาพเป็นสังคมผู้สูงอายุตามเกณฑ์ที่ปรากฏ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ดังรายงานการสำรวจสถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย 77 จังหวัด โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในมิติต่างๆ ประกอบ มิติด้านประชากร มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสุขภาพ และมิติด้านสังคม มีดังนี้

มิติด้านประชากร พบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากร เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2576 ผู้สูงอายุเป็นเพศหญิงมากกว่า เพศชาย มีแนวโน้มจะเป็นโสดและอยู่คนเดียวมากขึ้น ผู้สูงอายุส่วนมากอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล และอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด จังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมากที่สุดคือ ลำปาง

มิติด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุ 1 ใน 3 ยังคงทำงาน ซึ่งงานที่ทำงานส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจ ส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ต้องการทำงาน กลุ่มที่ยังต้องการทำงานจะเป็นผู้สูงอายุวัยต้น รายได้ส่วนใหญ่มาจากบุตร การทำงาน และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ครึ่งหนึ่งมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

มิติด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุประเมินตนเองว่ามีสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ เช่น การกินผักผลไม้เป็นประจำ ดื่มน้ำสะอาดวันละ 8 แก้ว มีเพียง 1 ใน 3 ที่ออกกำลังกายและตรวจสุขภาพประจำปีครึ่งหนึ่งประเมินว่ามีความสุขอยู่ในระดับมาก

มิติด้านสังคม มีผู้สูงอายุเพียง 1 ใน 3 ที่เป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมที่เข้าร่วมเป็นกิจกรรมของหมู่บ้าน กิจกรรมชมรมที่เป็นสมาชิกมากที่สุดคือ กลุ่มฌาปนกิจ รองลงมาคือชมรมผู้สูงอายุ การรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์จะรับจากตัวบุคคลและสื่อโทรทัศน์

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ พบว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลงและประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ มีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งนี้ประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2574 จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคนสูงวัยที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, หน้า 1-2 : 2561) และอีกหนึ่งผลกระทบที่สำคัญจากการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุคือ การขาดองค์ความรู้ในตัวบุคคลเนื่องจากเกษียณอายุของกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในองค์กร เมื่อต้องเกษียณอายุงานในขณะที่ยังมีศักยภาพในการนำ

ความรู้ ความสามารถที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรได้นั้น สร้างผลกระทบให้กับองค์กรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีที่มีการพัฒนาศักยภาพของคนขึ้นมาทดแทนไม่ทันกับอัตราการเกษียณอายุประกอบกับสถานการณ์ที่วัยแรงงานมีจำนวนลดลงเป็นลำดับ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างระบบและกลไกในการนำผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพเหล่านั้นหรือองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลของผู้สูงวัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งให้การพัฒนางานองค์กรรวมไปถึงการพัฒนาประเทศไม่หยุดชะงักจากภาวะดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, หน้า 50 : 2564) จึงแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าในตนเองและเป็นพลังสำคัญในการสร้างสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภูมิปัญญาและการตระหนักถึงคุณค่าตนเองของผู้สูงอายุ เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการสร้างสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการนับถือตนเองว่ามีสุขภาพดี มีความสามารถและมีรายได้ การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม และการได้รับการยอมรับและเอาใจใส่จากผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่กระบวนการจัดกิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุที่มุ่งจัดทำหลักสูตรการเรียนที่เน้นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมร่วมกัน และประเมินผลโดยใช้วิธีที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทเน้นการประเมินผลภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังใช้แนวทางการจัดกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนาและการเรียนรู้ชุมชนเพื่อผสานภูมิปัญญาของผู้สูงอายุไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และการบูรณาการสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมานำเป็นฐานในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่หลากหลายมิติทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองนั้นย่อมเป็นแนวทางสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นและลดความขัดแย้งในสังคม

สถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยนั้นเกิดจากหลายปัจจัยหลายด้านทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากร และด้านมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านล้วนสัมพันธ์กันกล่าวคือด้านการเมืองที่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่สะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดและการจัดการทรัพยากรโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม อันนำมาสู่การกระทบสิทธิชุมชนและความขัดแย้งทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ได้ ส่วนความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ พบว่าประเทศไทยมีสาเหตุหลักจากกระแสโลกาภิวัตน์ระบบทุนนิยมหรือเกิดจากภาวะทุนนิยมเสรี เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมรายได้หลักของประเทศ ส่วนใหญ่จึงได้จากการทำการเกษตร ภาคเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่เมื่อมีระบบทุนนิยมเข้ามาจึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มธุรกิจและกลุ่มชุมชนเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่ามี ความขัดแย้งในด้านทรัพยากรที่ขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ และส่วนใหญ่ความขัดแย้งนี้เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ และระบบทุนนิยมที่ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยเปลี่ยนไปรวมทั้งการเข้ามาลงทุนของนายทุนต่างชาติจึงทำให้เกิดความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรของท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรที่ดิน ความขัดแย้งด้านทรัพยากรที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มาจากกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมเป็นสาเหตุหลักเนื่องมาจากการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาได้ทำให้เกิดความขัดแย้งทั่วไประหว่างกลุ่มนายทุนกับประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำลายทรัพยากรสภาพแวดล้อมหรือปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เมื่อการมีส่วนร่วมระหว่างรัฐกับประชาชนมีความอ่อนแอทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่น ประชาชนในภาคชนบทจึงได้รับผลกระทบด้านการพัฒนาและการรักษาสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งด้านมิติทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ขยายตัวออกไปกว้างขวางจากโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยและความขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์และค่านิยมที่แตกต่างกันของคนในสังคม ความขัดแย้ง

ทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทยเกิดจากทัศนคติที่แตกต่างกัน การสร้างกรอบความคิด ทัศนคติ ผู้ที่มีมุมมองไม่ตรงกันหรือมีความคิดที่แตกต่างกันแสดงว่าเป็นผู้นั้นเป็นศัตรูหรือฝ่ายตรงข้ามและจะไม่ใช่ที่พึงพอใจของอีกฝ่ายและนำไปสู่ความขัดแย้ง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ, 55-60 : 2563) สภาพการณ์ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากร สังคมและวัฒนธรรมที่กล่าวมามีได้เกิดขึ้นเฉพาะประเทศไทย แต่เป็นปัญหาที่ทั่วโลกเผชิญซึ่งองค์การสหประชาชาติโดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประชุมปรึกษาหารือในการประชุมระดับนานาชาติเพื่อให้มีการรณรงค์ส่งเสริมสันติภาพจัดปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างความสมานฉันท์ในระดับสังคมโลก ประเทศไทยในฐานะสมาชิกจึงได้ให้ความสนใจที่จะนำมติที่ประชุมดังกล่าวมาดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านการยกย่องคำสังนายกรัฐมนตรีที่ ๑๘๗/๒๕๔๖ เรื่อง “นโยบายการจัดการ ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี” และได้มีการพัฒนาร่างคำสังดังกล่าวเป็น “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐” เพื่อดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างความสมานฉันท์ในทุกระดับและทุกมิติของประเทศเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สงบสุข (สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ, หน้า 7 : 2562) ทั้งนี้การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์เป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความตามแนวคิดของสำนักโคเปนเฮเกน (Barry Buzan et. all, 1998) เป็นกรอบแนวคิดใหม่ด้านความมั่นคงที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ซึ่งพบว่าแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2563 ได้กำหนดแนวคิดพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการในการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยและสร้างสังคมสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เริ่มจากการสร้างสันติวัฒนธรรมและการยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งทัศนคติความเชื่อเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสามารถดำเนินการผ่านกระบวนการจัดการศึกษา

การศึกษากับการลดความขัดแย้งหรือการสร้างสันติภาพนับเป็นบทบาทสำคัญของการศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 มุ่งส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมในทุก ระดับ และอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตระหนักถึง “ความสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันเป็นกลไกหลักที่สำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการรับประกันการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030 ซึ่งได้กำหนดแผนแนวทางการปฏิบัติ มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ข้ออันเป็นขอบเขตแห่งแนวทางการปฏิบัติที่ต้องพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นถึงวิถีแห่งการพัฒนาในทุกระดับและว่าด้วยหลักการพื้นฐานสามข้อด้านสิทธิมนุษยชนความเท่าเทียมกันและความยั่งยืน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในทั้งสามมิติดังกล่าวและยังนำไปสู่ความต้องการสันติภาพและความมั่นคงที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ ดังที่ Ramsbotham, Woodhouse and Miall (2016) พบว่าเริ่มมีแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยใช้การศึกษาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1950 และ 1960 ซึ่งตรงกับช่วงเวลาของสงครามเย็นมีกลุ่มผู้บุกเบิกการศึกษาด้านความขัดแย้งจากสาขาต่างๆ ที่เห็นคุณค่าของการศึกษาความขัดแย้งว่าเป็นปรากฏการณ์ทั่วไปซึ่งมีความคล้ายคลึงกันหลายด้านทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเมืองในประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ชุมชน ครอบครัว หรือระหว่างบุคคล จึงเริ่มมีนักวิชาการในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรปเริ่มทำการวิจัยเพื่อศึกษาการจัดการความขัดแย้ง

อย่างจริงจัง นำไปสู่การนำเสนอรูปแบบแนวคิดหรือโมเดลการศึกษาวิเคราะห์ด้านความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโมเดลการศึกษาเพื่อลดความขัดแย้งแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ที่มุ่งบูรณาการศาสตร์เชิงสหวิทยาการเพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนั้น เช่น สาขาการเมืองการปกครอง สาขาจิตวิทยาสังคม และสาขาการศึกษาและการพัฒนา ซึ่งเป็นแนวทางสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่มุ่งผสมผสานศาสตร์การศึกษาและการพัฒนา โดยเน้นวิเคราะห์บทบาทของการศึกษาในฐานะองค์ความรู้ (education as knowledge) กระบวนการทางสังคม (education as social process) และสถาบันทางสังคม (education as social institution) เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวทางดังกล่าวเน้นการนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาเป็นพลังอันสำคัญต่อการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 2 ยุทธศาสตร์คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเองและการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580) ดังนั้นเพื่อสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติส่งผลให้มหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2567 ที่มุ่งเน้น 1. การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากลและการสร้างบุคลากรคุณภาพสนองต่อความต้องการของพื้นที่ภาคตะวันออก 2. การเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายและเป็นที่พึ่งในการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกอย่างยั่งยืน 3. การพัฒนาสู่องค์กรประสิทธิภาพสูงเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่าทิศทางการดำเนินพันธกิจของมหาวิทยาลัยภายใต้กรอบของยุทธศาสตร์ชาติ

การดำเนินพันธกิจของมหาวิทยาลัยบูรพาตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2 : 2542) ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการกลุ่มผู้สูงอายุในเขตภาคตะวันออกและการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการ

เรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี นับเป็นกระบวนการที่มุ่งให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าศักดิ์ศรีและศักยภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งยังเป็นมิติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมตามบริบทการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุ โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และความรู้ในฐานะปราชญ์ภูมิปัญญาของสังคมสู่คลังความรู้และคลังภูมิปัญญาอันน่าภูมิใจในรูปแบบของศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ นับเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังพบว่าศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในการพัฒนา การต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนและเป็นศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าหรือผลิตผลของผู้สูงอายุ (ธนัชพร หาได้ และมัลลิกา ทองเอม, 2564) รวมทั้งยังมีบทบาทต่อการให้ความรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่และนอกพื้นที่และผู้สนใจที่จะรู้แสวงหาความรู้ใหม่เสมอ (สุวิมล วรรณพิณิต, 2559) แสดงให้เห็นว่าศูนย์การเรียนรู้เป็นแนวทางสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งผลานศาสตร์เชิงสหวิทยาการเพื่อนำไปสู่การออกแบบและนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการสังเคราะห์การตกผลึกของภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 31) ที่กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ รวมทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการแก้วิกฤติของสังคมไทยให้มีความแตกแยกเป็นหนึ่งเดียวตามแผนปฏิบัติการวิจัยกลุ่มพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในแผนงาน “ชุมชนปัญญาตะวันออกเพื่อสังคมแห่งความสุขของผู้สูงอายุยุคใหม่ในเขตพื้นที่ EEC” นับเป็นนวัตกรรมของวิถีชีวิตสังคมไทยที่มีค่าต่อการก้าวสู่สังคมสมานฉันท์และการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายที่ 4 และส่งเสริมสังคมที่สงบสุขตามเป้าหมายที่ 16 เพื่อสันติสุขของมนุษยชาติ

วัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี
2. เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

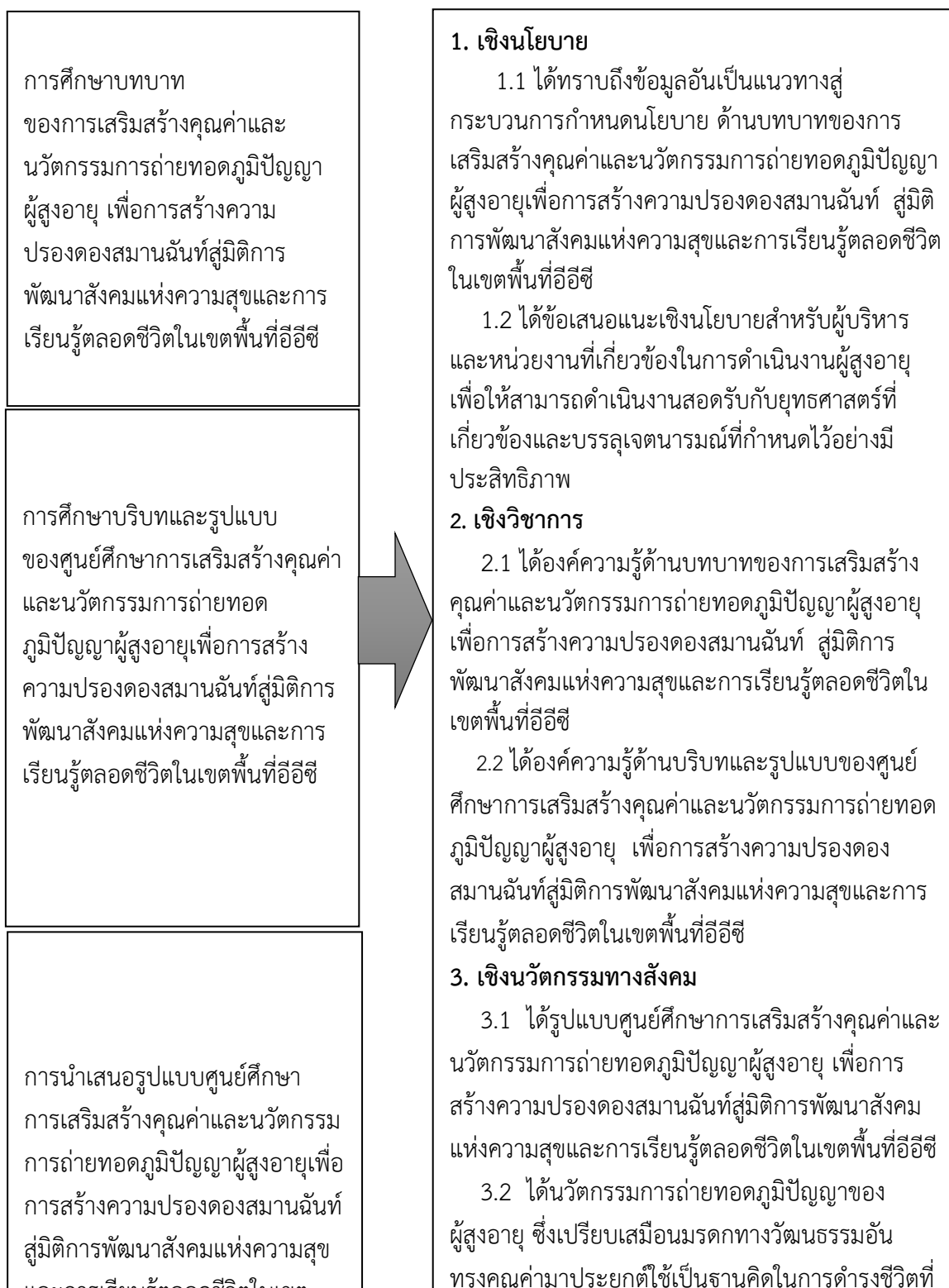
คำถามการวิจัย

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุในการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซีประกอบด้วยบทบาทที่มีลักษณะอย่างไร

2. บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซีมีลักษณะอย่างไร

3. รูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซีที่น่าสนใจมีลักษณะอย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย (กรอบการวิจัยที่เป็นแผนผังภาพแสดงถึงเป้าหมายและตัวชี้วัดของโครงการ และมีการแสดงความเชื่อมโยงโครงการย่อยเพื่อตอบเป้าหมายร่วมกัน (หากมีโครงการย่อย)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบทบาทของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี และนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายและพัฒนาบทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถดำเนินงานสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและบรรลุเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ได้ทราบถึงสภาพบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี
4. ได้นวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ซึ่งเปรียบเสมือนมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่ามาประยุกต์ใช้เป็นฐานคิดในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาสังคมยุคดิจิทัล สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี
5. ได้ข้อมูลด้านการบูรณาการภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ทฤษฎี และ/หรือ แนวทางความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา แนวคิดเกี่ยวกับสังคมสมานฉันท์และแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่า แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม แนวคิดด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญา

ความหมาย จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ระบุว่าภูมิปัญญาไทย มาจาก คำนาม 3 คำคือ “ภูมิ” “ปัญญา” และ “ไทย” ความหมายของคำว่า ภูมิ (พุม) หมายถึง พื้น, ชั้น, พื้นเพ ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถไทยหมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า

ภูมิปัญญาไทยหมายถึง พื้นความรู้ ความสามารถของคนไทย ชาติไทยและประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความหมายของคำว่า “ภูมิปัญญาไทย” ไว้ในหนังสือชื่อ แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาที่ทางสำนักงานจัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ.2541ว่าภูมิปัญญาไทย

หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ประมวล และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม
2. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในชีวิต
4. เป็นเรื่องของ การแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของบุคคลชุมชน และสังคม

5. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการทัศน์การมองชีวิตเป็นพื้นความรู้เรื่องต่างๆ

6. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

7. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการสมดุลในการพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา

ภูมิปัญญาของคนไทยจะเกิดจากการผสมผสานอย่างกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันของปัจจัยต่างๆ คือ

ปัจจัยภายนอก เป็นเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอกของบุคคล ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลในการ

แก้ไขปัญหาต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปัจจัยภายใน เป็นเรื่องของ การผสมผสานและบูรณาการขององค์ความรู้ประสบการณ์ทักษะในตัวบุคคล จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิรู้ของตัวเอง

ปัจจัยพื้นฐาน เป็นลักษณะนิสัยส่วนบุคคลในฐานะที่เป็นผู้นำทางปัญญาของกลุ่มชน/ชุมชน/สังคม

การเกิดภูมิปัญญามีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ และพัฒนาเลือกสรร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้น จึงเกิดทักษะ และ ความชำนาญที่สามารถแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยแล้วเกิดภูมิปัญญา(องค์ความรู้ใหม่) ที่เหมาะสม และสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด

นอกจากนี้พบว่า สังคมไทยยังอาจจำแนกภูมิปัญญาได้ตามลำดับของแหล่งเกิดภูมิปัญญา ได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาใดเกิดจากตัวบุคคลและมีการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายในระดับท้องถิ่น สามารถที่จะเรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสานกระบุง ตะกร้า
2. ภูมิปัญญาใดที่เกิดจากวัดหรือชุมชน และเป็นที่แพร่หลายไปในต่างชุมชนจนเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง เช่น การเกิดประเพณีต่างๆ สามารถที่จะเรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของราษฎร สำหรับใช้ในการแก้ไขและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในแต่ละบริบทของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ
3. ภูมิปัญญาใดที่มีจุดกำเนิดจากชนชั้นนำ และแพร่หลายไปจากส่วนกลาง หรือศูนย์อำนาจในการปกครอง จนกลายเป็นที่ยอมรับจากชนชั้นถูกปกครอง อาทิ ศิลปะการร่ายรำ ศิลปะการร้อง สถาปัตยกรรมของศาสนาหรือ ที่พักอาศัย ศิลปะการทำอาหาร เป็นต้น ภูมิปัญญาลักษณะนี้ จึงมักถูกขนานนามว่า ภูมิปัญญาหลวง

ความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาเป็นสติปัญญาหรือความรู้ที่คนไทยสั่งสมมาเป็นระยะเวลาช้านานด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการวิทยาการด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการแก้ปัญหา การดำรงชีวิตการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ตลอดจนเพื่อความบันเทิง และสุนทรียภาพ เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย สืบทอดประเพณีไทย และวัฒนธรรมต่าง ๆ บางอย่างถือเป็นมรดกโลกไปแล้ว บ่งบอกถึงศักดิ์ และเอกลักษณ์ประจำชาติ คนไทยทุกคนควรมีใจในความเป็นไทย และควรดำรงไว้ซึ่งคุณค่าที่ควรหวงแหน ความสำคัญ และคุณค่าของภูมิปัญญาไทยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. สร้างชื่อเสียง เกียรติยศและศักดิ์ศรีให้แก่ชาติไทย ผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยเป็นศักดิ์ศรีแห่งความเป็นไทย เช่น ผ้าไหมไทย มวยไทย ศิลปะไทย ด้านประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะดนตรีไทย รำไทย การแสดงละครไทยและนอกจากนี้ยังมีอาหารไทย ขนมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เช่น แกงส้ม แกงเขียวหวาน ส้มตำไทย ขนมไทย ลูกชุบ การสลักผลไม้ เป็นต้น

2. สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผลงานหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างเช่น เครื่องหางยาว เครื่องโกลนา พิซสมุนไพโร เป็นต้น

3. ช่วยสร้างประเทศชาติให้มั่นคง จากภูมิปัญญาไทยในอดีตที่สามารถเป็นกลอุบายกลยุทธ์ในการทำสงครามกับชาติต่างๆ โดยใช้อาวุธ และกลวิธีอุบายต่าง ๆ จนรบกับข้าศึกได้รับชัยชนะ

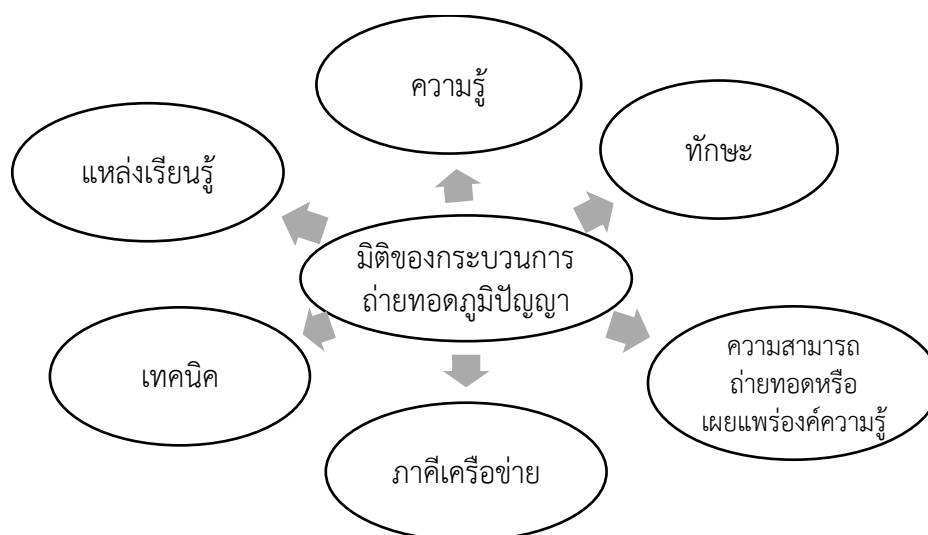
4. ช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ โดยอาศัยฝีมือภูมิปัญญาไทย เช่น ผ้าไหมไทย ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ศิลปะการแสดงประจำชาติ เช่น รำโนราห์หนังตะลุง รำไทย และประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน และประเทศชาติ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ แห่เทียนพรรษา ชักพระ แห่บุญบั้งไฟ เป็นต้น

กระบวนการเกิดภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทยมีกระบวนการการเกิดจากบุคคลที่มีลักษณะใฝ่รู้ รักดี ทำดี และช่วยแก้ปัญหา ซึ่งการได้มาขององค์ความรู้ภูมิปัญญามาจากกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง
2. การสืบทอดจากบรรพบุรุษของครอบครัว
3. การเรียนรู้จากผู้รู้
4. การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
5. การเรียนรู้จากศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่น
6. การเรียนรู้จากนับถือเชื่อ
7. การเรียนรู้จากสื่อต่างๆ

จากกระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลได้องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนา การเลือกสรรและปรับปรุงรวมทั้งได้ต่อยอดองค์ความรู้ตามขอบข่ายภูมิปัญญาไทย ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จะเป็นแนวทางปฏิบัติสืบทอดกันในสังคมจนเกิดความเชี่ยวชาญที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคม กล่าวคือ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและเทคนิค แหล่งเรียนรู้ ภาควิชาหรืออาชีพ ความสามารถถ่ายทอดหรือเผยแพร่องค์ความรู้

การจัดการศึกษาเรียนรู้สำหรับองค์ภูมิปัญญาของไทย

วิธีสอนที่เป็นภูมิปัญญาไทย จะพบว่ามีลักษณะการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ เป็นการสอนแบบตัวต่อตัว สอนด้วยความรัก สอนโดยการปฏิบัติ สอนจากของจริง และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้องค์ทักษะ ศักยภาพ และประสบการณ์ และในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า อยู่ในลักษณะที่เป็นการลงมือปฏิบัติ การลงมือกระทำจริง การถ่ายทอดความรู้ ประกอบพิธีกรรม / กระบวนการในพิธีกรรม การประกอบพิธีทางศาสนาและพิธีกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม และครูพักลักจำ การนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในการศึกษา มีกระบวนการในการดำเนินการดังนี้

1. สร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. สร้างเครือข่ายและองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆโดยตรง
4. สร้างบุคคลและกลุ่มองค์กรเพื่อการสืบทอด
5. การพัฒนาองค์ความรู้จากท้องถิ่นโดยตรงและโดยอ้อม

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ได้นำเสนอแนวคิดของเอกสารชื่อ ระบบการบริหารและจัดการวัฒนธรรมว่า “เราต้องทบทวนปรับแนวทางใหม่ โดยใช้รากเหง้าของเราเองเป็นกลไกและรากฐานในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรากเหง้าวิถีชีวิตแบบไทยๆ ซึ่งพอจะเหลือเป็นแบบอย่างบ้างในวิถีชีวิตของไทยในชนบทที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งยังคงยึดเป็นแนวทางในการดำรงชีพสืบต่อกันอยู่ เราต้องค้นมันให้พบและนำมาเป็นรากฐานแบบการพัฒนาตามวัฒนธรรมไทยเดิม เพื่อคนไทยลูกหลานของเราได้ใช้เป็นแนวทางการดำรงชีพให้ได้”

แนวคิดเกี่ยวกับสังคมสมานฉันท์

ตามท้องที่การสหประชาชาติโดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก(UNESCO) ได้ประชุมปรึกษาหารือในการประชุมระดับนานาชาติ เพื่อให้มีการรณรงค์ส่งเสริมสันติภาพ

ขจัดปัญหาความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสมานฉันท์ในระดับสังคมโลก ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของ UNESCO จึงได้ให้ความสนใจที่จะนำมติที่ประชุมดังกล่าวมาดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านการยกร่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ ๑๘๗/๒๕๕๖ เรื่อง “นโยบายการจัดการ ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี” และได้มีการพัฒนาร่างคำสั่งดังกล่าวเป็น “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐” เพื่อดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้าง ความสมานฉันท์แห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ และให้มีเลขาธิการคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและเสริมสร้างความสมานฉันท์ในทุกระดับและทุกมิติของประเทศ เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่สงบสุข

ความสมานฉันท์ในสังคมเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสงบสุข ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทย มีปัญหาที่อุบัติขึ้นจากความแตกต่างกันทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาความขัดแย้งทางด้านแรงงาน ยาเสพติด ความรุนแรงในหมู่วัยรุ่น เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นท้าทายความสามารถและสติปัญญาในการจัดการ ต่อปัญหาของผู้คนในสังคมโดยที่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันความสมานฉันท์และเกียรติยศ (integrity) ของสังคม ความสมานฉันท์ในสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับความสงบสุข ความสันติสุข ดังนั้นในกระบวนการแก้ปัญหาต้องเห็นความสำคัญของการสร้างและรักษาความสมานฉันท์ ระหว่างกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกัน ความแตกต่างกันทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา ถ้าความสมานฉันท์ขาดหายไปปัญหาจะขยายตัวบานปลายออกไปจึงต้องใช้ความพยายามและระยะเวลาอีกยาวนานกว่าจะสามารถนำความสงบสุขกลับมาได้อย่างยั่งยืน

ความหมายของคำว่า สมานฉันท์ สมานฉันท์ (สละมานะฉัน หรือ สะหะมานะฉัน) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน เช่น มีความเห็นเป็นสมานฉันท์

สมานฉันท์ ถูกจัดเข้าเป็นลูกคำหรืออนุพจน์ของคำว่า สมาน ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง เสมอกันหรือเท่ากัน มิได้จัด ไว้ในสมาน ซึ่งเป็นกริยา หมายถึง ทำให้ติดกันหรือทำให้สนิท สมานฉันท์เกิดจาก สมาน สมาส กับ ฉันท์ (ความพอใจ ความรักใคร่ ความชอบใจ ความยินดี ความร่วมความคิดความเห็นกัน ความไว้นื้อเชื่อใจกัน) โดยรวมความจึงหมายถึง ความเห็นพ้องต้องกันในด้านความคิดเห็น ความไว้นื้อเชื่อใจกัน อย่างไรก็ตามความหมายที่สังคมไทยปัจจุบันเข้าใจและใช้กัน ดูจะมีขอบเขตที่นอกเหนือจากพจนานุกรม โดยนำไปใช้ในความหมายด้านความสามัคคี การให้อภัยกัน รวมไปถึงการเลิกแล้วต่อกัน

การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์เป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และเป็นหนึ่งในประเด็นความมั่นคงตามแนวคิดของสำนักโคเปนเฮเกน (Barry Buzan et. all, 1998) เป็นกรอบแนวคิดใหม่ด้านความมั่นคงที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อบ่มงู่เป้าหมายในภาพรวม คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2562) ทั้งนี้ การสร้างความปลอดภัยไม่จำเป็นต้องรอให้สถานการณ์ความขัดแย้งคลี่คลายลงก่อน แต่ควรพัฒนาและสร้างความปลอดภัยในกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ใช่คู่ขัดแย้ง เพื่อสร้างสังคมที่อาจมีความเห็นต่างแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

(Peaceful Coexistence) ด้วยการสร้างความร่วมมือผ่านการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรม ศาสนาหรือการอบรมในสถานศึกษา โดยเริ่มต้นจากบ้านหรือครอบครัว แล้วจึงขยายต่อไปยังชุมชน

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้จัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ” ขึ้นเป็นหน่วยงานในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ และขับเคลื่อนนโยบายการเสริมสร้างความสมานฉันท์ กระทรวงยุติธรรม ได้แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550 ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 258/2551 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2551 โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานคณะทำงาน เพื่อเตรียมการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อกำหนดแนวทางและกลไกการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ ตลอดจนดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่สร้างความรู้ ความเข้าใจด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีให้กับทุกภาคส่วนรวมถึงการจัดกิจกรรมและจัดประชุมสัมมนาในส่วนที่เกี่ยวข้อง เตรียมการด้านการจัดทำแผนแม่บทเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติและแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งบุคคลหรือหน่วยงานเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่คณะทำงานเห็นสมควร

ภายหลังต่อมากระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติเป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ตามบันทึกข้อความ ที่ ยธ 0202/2930 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานเสริมสร้างความสมานฉันท์ของคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติและการดำเนินการอื่นใดให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2550 ข้อ 8 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายและแนวทางการเสริมสร้างความสมานฉันท์
2. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์
3. จัดทำแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
4. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานและงบประมาณเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง
5. ส่งเสริมให้มีกระบวนการในการสร้างสันติวัฒนธรรมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกภายใต้หลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความยุติธรรมภายใต้ หลักยุติธรรมชุมชนในสังคมไทย
6. ส่งเสริมให้มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมและจัดกิจกรรมในระดับต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการโครงการนำร่องหรือโครงการทดลองใดๆ ให้เป็นไปตามนโยบายการเสริมสร้างความสมานฉันท์

7. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
8. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานของสำนักงาน
9. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
10. เชิญข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาสอบถามข้อเท็จจริง รวมทั้งเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบ การพิจารณา
11. สรุปรายงานสถานการณ์และการดำเนินงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
12. ปฏิบัติการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง

“ความขัดแย้ง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า176) หมายถึง ไม่ลงรอยกัน ซึ่งเป็นความหมายโดยทั่วไปซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในสังคม โดยลักษณะ ของความขัดแย้ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคมมนุษย์ และ มีความเป็นพลวัตร สาเหตุของ ความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่ลงรอยกันของเป้าหมาย ความปรารถนา ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ หรือวิถีชีวิตของคนในสังคมทั้งในระดับปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป และผลของ ความขัดแย้ง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ซึ่งผลของความขัดแย้ง ดังกล่าวขึ้นอยู่กับรูปแบบ วิธีการ และ กระบวนการในการจัดการความขัดแย้ง (อาภาศิริ สุวรรณานนท์ และคณะ, 2558)

บาร์โทส และเวห์ (Bartos & Wehr, 2002) นิยามความขัดแย้งว่าเป็นการที่ฝ่ายที่ขัดแย้ง มีเป้าหมายที่ขัดกัน โดยสาเหตุของการมีเป้าหมายที่ขัดกันมาจาก การแย่งทรัพยากร บทบาทที่ขัดกัน และ ค่านิยมที่ขัดกัน

สำหรับประเภทของความขัดแย้งมีความแตกต่างกันตามมุมมองแต่ละด้านที่สำคัญประกอบด้วย

มัวร์ (Moore, 1996) อธิบายความขัดแย้งในระดับสังคม โดยแบ่งความขัดแย้งเป็น 5 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) ได้แก่ การที่ข้อมูลขัดกัน การขาด ข้อมูล เข้าใจผิด ขาด การสื่อสาร หรือสื่อสารไม่ถูกต้อง สับสนเรื่องหน้าที่ มุมมองต่างกันในเรื่องของ ข้อมูล
2. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflict) ได้แก่ ขัดแย้งเกี่ยวกับ ทรัพยากรทางด้าน ธรรมชาติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ปรารถนาและต้องการ เช่น อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น
3. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relation Conflict) ได้แก่ บุคลิกภาพและ พฤติกรรมที่ต่างกัน พฤติกรรมทางลบที่เกิดขึ้นซ้ำซาก และวิธีการในการทำสิ่งต่าง ๆ ต่างกัน เช่น วิธีการท างานต่างกันการ ตัดสินใจต่างกัน
4. ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ได้แก่ การแก่งแย่ง โดยการเปลี่ยนแปลง ระเบียบกฎเกณฑ์เดิมด้วย ความขัดแย้งเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ความขัดแย้ง เนื่องจากขาดความยุติธรรม

5. ความขัดแย้งด้านคุณค่า หรือค่านิยม (Value Conflict) ได้แก่ ศาสนา โลกทัศน์หรือความเชื่อต่างกัน การให้ความสำคัญที่ต่างกัน เกณฑ์ประเมินต่างกัน ภูมิหลังทางวัฒนธรรม ต่างกัน ภูมิหลังส่วนบุคคลต่างกัน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์

ความขัดแย้งแบ่งตามลักษณะของจำนวนคนที่มีส่วนร่วมในการขัดแย้งดังนี้

1. ความขัดแย้งภายในบุคคล (Intrapersonal Conflict) เกิดขึ้นเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญทางเลือกหลายๆ ทาง แล้วต้องตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง บุคคลรับรู้ถึงความขัดแย้งในจิตใจของตนเอง เมื่อเผชิญกับปัญหาที่เกิดความแตกต่างในเป้าหมาย ความเชื่อ ความต้องการ ที่ทำให้ตนเองลำบากในการตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1.1 ความขัดแย้งเกิดจากมีสิ่งที่ตนเองชอบทั้งคู่ แต่ต้องเลือกเพียงอย่างเดียว (Approach - Approach Conflict) “รักพี่เสียดายน้อง”

1.2 ความขัดแย้งเกิดจาก มีสิ่งที่ตนเองต้องเลือกซึ่งตนเองเห็น ถึงข้อดี (ที่ตนชอบ) และข้อเสีย (ที่ตนไม่ชอบ) (Approach - Avoidance Conflict) “เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง”

1.3 ความขัดแย้งเกิดจากมีสิ่งตนเองไม่ชอบทั้งคู่ แต่ต้องเลือกไว้หนึ่งสิ่ง (Avoidance - Avoidance Conflict)

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (Interpersonal Conflict) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความเห็นไม่สอดคล้องกันอันมีสาเหตุเกิดจากบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบก้าวร้าวถูกเร้าอารมณ์ให้เกิดความคับข้องใจ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นได้ง่าย จึงอาจทำให้กลายมาเป็นความขัดแย้งในองค์การตามมาด้วยดังที่ “Thomas Hobbes ได้เขียนไว้ในหนังสือคลาสสิกเรื่อง Leviathan 6 ตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 ว่า มนุษย์นั้นมีธรรมชาติเป็นสัตว์ไร้เหตุผล โหดเหี้ยม จำเป็นต้องใช้กฎหมายของสังคม มาบังคับให้อยู่ในระเบียบความถูกต้อง” (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2546)

3. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม (Intra Group Conflict) เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกมาอยู่ร่วมกันในกลุ่มไม่ทำตามข้อตกลง ระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่ม หรือสมาชิกของทีมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันจะขัดแย้งกันได้ง่าย เพราะความสนใจ ความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ การรับรู้ ผลประโยชน์แตกต่างกัน และผลประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งอาจไม่สอดคล้องกับอีกฝ่าย การแบ่งปันทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (Inter Group Conflict) เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เมื่อแต่ละกลุ่มมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน และต้องร่วมมือกันในการทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น การจำแนกงานออกเป็นแผนกย่อยๆ หลายแผนก ทำให้เกิดกลุ่มงานต่างๆ ส่งผลต่อ การเพิ่มปริมาณความขัดแย้งของบุคลากรในแผนกต่างๆ ทั้งๆ ที่อยู่ในองค์การเดียวกัน

5. ความขัดแย้งระหว่างองค์การ (Intra Organization Conflict) เกิดขึ้นจากการแข่งขันจากระบบการแข่งขันเสรี มีผลประโยชน์ขัดกันแล้วหาข้อยุติไม่ได้ แล้วนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างองค์การ

ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict theory)

แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง (Conflict perspective) เริ่มต้นขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 1930-1940 จากการมองสังคมสมัยใหม่เป็นแบบพหุสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายโดยธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากสังคมแบบ

ดั้งเดิมที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในด้านของความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม นักอาชญาวิทยาด้านความขัดแย้งเสนอว่า ความขัดแย้งทางสังคมเกิดจากความสนใจและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน และความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดจากการมีความเชื่อ ค่านิยม และการให้ความหมายความถูกผิดที่แตกต่างกัน ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้นำไปสู่การเกิดของอาชญากรรมขึ้นในสังคม โดยมีนักอาชญาวิทยาที่มีแนวคิดความขัดแย้งหลายท่าน เช่น ทอร์สเทน เซลลิน (Thorsten Sellin, 1938) จอร์จ โวลด์ (Gorge Vold, 1958) ออสติน เติร์ก (Austin Turk, 1969) และริชาร์ด ควินนีย์ (Richard Quinney, 1980) ทอร์สเทน เซลลิน (Thorsten Sellin, 1938) เสนอว่า อาชญากรรมนั้นเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางวัฒนธรรม โดยในสังคมที่มีวัฒนธรรมเดียว ค่านิยมและบรรทัดฐานทางสังคมที่ประชาชนในสังคมยึดถือมักจะเป็นอย่างเดียวกัน แต่ในสังคมสมัยใหม่นั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมรองหลายกลุ่มขึ้นในสังคม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีแนวทางการปฏิบัติที่ต่างกันไป อันจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเหล่านี้โดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยกลุ่มที่มีอำนาจกว่าจะเป็นวัฒนธรรมหลัก ซึ่งมักจะเป็นวัฒนธรรมของคนกลุ่มมากหรือส่วนใหญ่ ส่วนกลุ่มอื่นๆ ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมรอง ซึ่งเมื่อมีความขัดแย้งการกระทำของกลุ่มวัฒนธรรมรองจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ผิดหรืออาชญากรรมผ่านทางการบัพัญญัติทางกฎหมาย จากแนวคิดนี้ยังสังคมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดอาชญากรรมมากขึ้นตามไปด้วย

การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict resolution)

เป็นการทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลงอาจ โดยให้ทุกฝ่ายตกลงกัน หรือให้ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดชนะ โดยมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งแบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่ (อาภาศิริ สุวรรณานนท์และคณะ, 2558)

1. วิธีชนะ - แพ้ (Win-Lose Method) เป็นวิธีที่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้สิ่งที่ต้องการเป็นฝ่ายชนะ ไปส่วนอีกฝ่ายเป็นฝ่ายแพ้ เหตุของการแพ้ อาจเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่หรือการใช้เสียงข้างมากใน การดำเนินการเสียงข้างน้อยจึงแพ้ซึ่งผู้แพ้ อาจเกิดความรู้สึกสูญเสียและภาวะคับข้องใจเกิดขึ้น วิธีแบบนี้ ประกอบด้วยวิธีย่อยๆ เช่น วิธีการบังคับ วิธีการทำให้สถานการณ์ของความขัดแย้งสงบ วิธีการ หลีกเลี่ยง หรือ วิธีแพ้ทั้งคู่

2. การประนีประนอม (Compromising) หรือ การเจรจาต่อรอง (Bargaining) ซึ่งจะมีลักษณะ เป็นการแก้ไขความขัดแย้ง โดยการพบกันครึ่งทางซึ่งแต่ละฝ่ายจะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ ตนเองต้องการได้ทั้งหมดต้องมีการลดเป้าหมายของตนเองลงบ้าง วิธีการแบบนี้มีจุดอ่อน ในการ นำมาใช้แก้ไขความขัดแย้ง เช่น ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขสาเหตุของความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากเป้าหมายที่แท้จริงของคู่กรณียังไม่สามารถบรรลุได้ตามที่ต้องการนั่นเอง ดังนั้น ความขัดแย้งอาจจะยุติลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น และวิธีการนี้อาจจะไม่ใช่วิธีการสร้างสรรค์

3. วิธีการที่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win - Win Method) คู่กรณีของความขัดแย้งประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาพร้อมกันและทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ทั้งสองฝ่ายต้องการได้ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงเป็นผู้ชนะ สำหรับวิธีการที่นิยมใช้กันคือ การแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Integrative Problem Solving) ซึ่งบางครั้งมีนักวิชาการเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเผชิญหน้ากัน (Confrontation) วิธีการแบบนี้จะไม่มีการเข้าไปกำจัดความขัดแย้ง หรือประนีประนอมกันใด ๆ ทั้งสิ้นหากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีของความขัดแย้งเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ทั้งสอง ฝ่ายพึงพอใจและยอมรับกันได้ในการใช้วิธีการแบบนี้ ต้องทำให้คู่กรณีของความขัดแย้งเกิดความรู้สึกว่า ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันและต้องสร้างบรรยากาศให้คู่กรณีของความขัดแย้งสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ

วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันหรือแบบชนะทั้งคู่ (Win-Win Method) สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหของความขัดแย้งได้อย่างแท้จริงเพราะ มันเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การค้นหาแหล่งที่มาของปัญหาและสามารถกำหนดวิธีการแก้ไขได้อย่าง สมเหตุสมผล ซึ่งในท้ายที่สุดจะทำให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อองค์กร

รัฐพล เย็นใจมา (2561) ได้นำเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งของ Johnson David and Johnson Roger ซึ่งได้เสนอว่าแต่ละบุคคลมีวิธีการจัดการต่างกันออกไปซึ่งสรุปได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะแบบ “เต่า” (ถอนตัว, หดหัว) มีลักษณะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ยอมละ วัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา
2. ลักษณะแบบ “ฉลาม” (บังคับ, ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนึงถึงเป้าหมายหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
3. ลักษณะแบบ “ตึกตาคหมี” (สัมพันธ์ภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้ เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ยอมยกเลิเป้าหมายเพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้
4. ลักษณะแบบ “สุนัขจิ้งจอก” (ประนีประนอม, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อม และเต็มใจที่จะละ วัตถุประสงค์และสัมพันธ์ภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันที่ดี

5. ลักษณะแบบ “นกฮูก” (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหา ที่จะต้องแก้ไขให้ คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธ์ภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้ ยังมีการเสนอแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขความขัดแย้ง 7 แนวทาง (อาภาศิริ สุวรรณานนท์และคณะ, 2558) คือ

1. การแข่งขัน การบังคับ และการผลักดัน (Competing, Forcing, and Compelling) ซึ่งวิธีการแข่งขันจะใช้เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ความสำคัญกับจุดหมายมากกว่าความสัมพันธ์บุคคลนั้นอาจใช้อำนาจในการช่วยให้บรรลุจุดหมาย รวมถึงการใช้อำนาจในการทำให้ผู้อื่นทำตามด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเขาอาจจำเป็นต้อง “ลุกขึ้นสู้” เพื่อปกป้องหลักการและสิทธิของตนสมควรได้วิธีการนี้ เน้นวิธีการ แบ่งปันส่วน (Distributive Approach) เป็นแนวทางในการเจรจาไกล่เกลี่ยการใช้วิธีการนี้ อาจจะทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ หรือแพ้ก็ได้ เพราะามุ่งเน้นเรื่องผลประโยชน์ (Interest) มากกว่าเน้นเรื่อง ความสัมพันธ์ (Relationship)

2. การโอนอ่อนผ่อนตาม (Accommodation) การโอนอ่อนผ่อนตามผู้อื่น อาจนำมาใช้ในกรณีที่มีความห่วงใยต่อความสัมพันธ์มากกว่าเป้าหมายในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งเป้าหมายของข้อตกลงประเภทนี้จะออกมาในรูปของการเอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายอื่นโดยที่เราต้องยอมเสียประโยชน์ พฤติกรรมในการโอนอ่อนผ่อนตาม รวมถึงการทำตามคำสั่ง หากเห็นคล้อยตามความคิดผู้อื่น หรือการ ยอมให้เป็นไปตามความปรารถนาของอีกฝ่ายลักษณะนิสัยดังกล่าว มักจะถูกมองว่าอ่อนแอ หรือต้องการความสงบในสังคมตะวันตก ลักษณะเหตุการณ์ประเภทนี้จะไม่ถูกมองในเชิงลบสังคมที่มีการให้คุณค่าความสัมพันธ์อันราบรื่นและให้ความนับถือผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ ยอมรับต่อสถาบัน เพราะฉะนั้นวิธีการนี้ เน้นการใช้ความสัมพันธ์เป็นหลัก (Relation in Orientation) และอาจเป็นแนวทางอื่นตามผู้อื่นที่เขาคล้อยตาม เช่น วิธีการแบ่งปันส่วน (Distribution) หรือวิธีแบบบูรณาการ (Integrative) ตามแต่ ผู้อื่นต้องการว่าจะใช้วิธีไหน การมุ่งเน้นวิธีการนี้อาจจะทำให้มองว่าเกิดความราบรื่นในการแก้ไขปัญห แต่ถึงก็ยังคงทำให้ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งแพ้ หรือชนะ

3. การประนีประนอม (Compromising) การประนีประนอมจะเป็นการดำรงอยู่บนฐานของเป้าหมายและความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นไปที่การแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันซึ่งเป็นการได้รับผลประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย วิธีการนี้อาจจะใช้ไม่ได้ผลเมื่อเกิดความขัดแย้งในประเด็นที่ว่าด้วย ค่านิยม ความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรม

4. การหลีกเลี่ยง หรือการถอนตัว (Avoiding or Withdrawing) วิธีการนี้เป็นการหลบ ฉาก หรือถอนตัวออกจากประเด็นที่กำลังมีความขัดแย้งกัน วิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาและการโอนอ่อนผ่อนตามนั้น มีประโยชน์อย่างยิ่งในการรักษาความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเอาไว้ ในบางกรณีการใช้วิธีหลีกเลี่ยงและการโอนอ่อนตามถือว่าการช่วยรักษาหน้าให้แก่ตัวเองและผู้อื่น แต่จุดอ่อนของวิธีการนี้อาจจะเน้นความสัมพันธ์และอาจไม่รับรู้ความเป็นไปได้ในการบูรณาการสถานการณ์ ซึ่งการแก้ปัญหาอาจจะทำให้ชนะด้วยกันทั้งคู่หรือแพ้ด้วยกันทั้งคู่

5. การร่วมมือหรือการแก้ปัญหา (Collaborating or Problem solving) การร่วมมือกันในบางครั้งอาจหมายถึงการบูรณาการ หรือการแก้ไขปัญหาก็จะให้ความสำคัญและจุดมุ่งหมายเช่นกันเป็นทั้งการรุกและร่วมมือ คือเกิดการบูรณาการผลประโยชน์ร่วมกันของทุกๆ ฝ่ายที่ได้รับ ผลกระทบ เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เน้นวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยและไกล่เกลี่ยคนกลางเป็นการใช้ ทั้งวิธีบูรณาการ และแบ่งปันส่วนในการเจรจาไกล่เกลี่ย แม้แนวทางนี้จะให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ แต่เป้าหมายก็มุ่งเน้นไปที่การยุติความขัดแย้งและผลการเจรจายุติความขัดแย้งที่ตามมาภายหลัง

6. การโน้มน้าว (Persuasion) วิธีนี้เป็นการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามที่จะเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนวิธีคิด ความรู้สึกและความคิดเห็นโดยใช้วิธีการอุปมาอุปไมย รวมถึงรูปแบบที่ใช้เหตุผลประกอบ บางครั้งวิธีการที่ใช้เพื่อโน้มน้าวผู้อื่น อาจรวมถึงการโน้มน้าวด้วยการ “ต้อ” ซึ่งวิธีการนี้คู่กรณีจะใช้วิธีการในการชักชวนอย่างแน่วแน่ จนกระทั่งฝ่ายหนึ่งต้องยอมจำนนด้วยเหตุผล

7. การสนับสนุน (Supporting) คือ การให้โอกาสบุคคลที่อยู่ภายใต้สภาวะความกดดัน สามารถระบายความรู้สึก ความคิดเห็น ความโกรธ หรือความไม่พอใจ และช่วยให้การตัดสินใจว่าจะทำอะไร ผู้สนับสนุนไม่จำเป็นต้องเจรจาไกล่เกลี่ยเสมอไป อาจใช้ความสนับสนุนเป็นช่องทางเพื่อหลีกเลี่ยงการเจรจาไกล่เกลี่ย

แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่า

ความหมายการเสริมสร้างคุณค่าและพลังอำนาจทางจิตวิทยา(Psychological Empowerment)

Thomus and Velthouse (1990) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นการเพิ่มแรงจูงใจภายในของการทำงาน และบทบาทการทำงานของบุคคล Spreitzer (1995) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นแรงจูงใจภายในตนเองที่เกี่ยวข้องกับงานซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคคลเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ

Menon, S.T. (1999) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงจิตวิทยามองใน มุมมองของพนักงานในแต่ละบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมการรับรู้ การรับรู้เกี่ยวกับ สมรรถนะ และความเชื่อมโยงเป้าหมายส่วนตนกับวัตถุประสงค์ขององค์กร Kwanghyun Kim, Soyeon Lee (2016 อ้างถึงใน Yukl, G. A., and W. S. Becker; 2012) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นแรงจูงใจในงานที่ สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของการควบคุมตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการมีส่วนร่วม ร่วมอย่างแข็งแกร่งกับบทบาทการทำงานของคนๆ

หนึ่ง สรุปรการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา หมายถึง การเพิ่มแรงจูงใจภายใน ตนเองเกี่ยวกับงานในเชิงรุก รับรู้ว่าตนเองมีสมรรถนะ และสามารถเชื่อมโยงเป้าหมายของตนเองกับองค์กร

องค์ประกอบของการเสริมสร้างคุณค่าทางด้านการศึกษา

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางด้านการศึกษา เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534) ได้เริ่มจากแนวคิดของแฟร์ นักการศึกษาชาวบราซิลในช่วง ปีค.ศ. 1960-1970 ให้ความหมายของการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองว่า หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชน แสดงออกถึงพลังในตนเองในการวิเคราะห์สภาพสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งรากเหง้าของปัญหาและพัฒนาวิธีการที่ดีขึ้นของบุคคลและสังคมโดยการสอนให้ประชาชนอ่านและเขียนหนังสือได้ด้วยการให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นปัญหาที่เขาเหล่านั้นประสบอยู่และมี ความสนใจ เน้นกระบวนการสื่อสาร การพูดคุยสนทนา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อภิปรายประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ช่วยให้บุคคล ค้นพบตนเองว่ามีความรู้ความสามารถที่จะต่อต้านอิทธิพลต่างๆ และสามารถควบคุมอนาคตของตนเองตลอดจนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ตนอยู่ได้ดีขึ้น

แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของแฟร์ถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางในช่วงปี 1970 – 1980 ในทวีปอเมริกาใต้โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศ จนเป็นที่มาของการศึกษาเพื่อปวงชนแนวคิดนี้ได้ขยายและนำไปใช้ทั่วโลกในปัจจุบันโดยใช้ชื่อที่แตกต่างกันไป เช่น การศึกษา แบบมีส่วนร่วม การศึกษาเพื่อปวงชน การศึกษาเพื่อความเป็นอิสระ การศึกษาสำหรับผู้ถูกกดขี่ การฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง เป็นต้น แฟร์ให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการปลดปล่อยประชาชนจากวงจรการกดขี่ โดยเรียกร้องให้ผู้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนได้ตระหนักและรู้เท่าทันเป้าหมายของการศึกษาที่จะยึดยึด “มโนสำนึกหลง” (false consciousness) ให้แก่มวลชน และเรียกร้องให้ปลดปล่อยผู้ที่ด้อยกว่าในสังคมให้หลุดพ้นจากมโนสำนึกหลงนั้นเสีย (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534: 281) รวมถึงลัทธิเชื่อผู้เชี่ยวชาญก็เป็นความหมายอย่างหนึ่งและเป็นมูลเหตุให้ประชาชนถูกรอบำง่าย ความจริงผู้เชียวชาญนั้นเองก็หาได้คิดเป็นไม่ เพราะความคับแคบของสาขาวิชาทำให้ไม่สามารถจะมองเห็นอะไรได้อย่างกว้างขวาง แม้ในสาขาที่ตนเชี่ยวชาญผู้เชียวชาญก็อาจจะคิดไม่ถูกต้องก็ได้ ดังนั้นบุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาของตนเองบนประสบการณ์และความสามารถของตนเอง เมื่อมนุษย์เป็นอิสระต่อตนเองเท่านั้นจึงจะสามารถเรียนรู้ในการเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองได้ นอกเหนือจากการศึกษาเพื่อสร้างพลังอำนาจ (empowerment education) แฟร์ยังได้ อธิบายถึงการศึกษาไว้อีก 2 ลักษณะด้วยกันคือ 1) การศึกษาในรูปแบบของธนาคาร (banking education) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครูให้ความรู้แก่ผู้เรียน การครอบงำและการกดขี่จะเกิดขึ้นจากครูที่ทำการตัดสินใจทั้งหมด และเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนยอมรับบทบาท หน้าที่ถูกกระทำ (passive role) โดยจะเรียนรู้ไปตามสภาพการณ์ มีการปรับตัวตามสภาพแต่ไม่มีการกระทำและเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์นั้น เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพึ่งพา ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในชุมชนเป็นโครงการที่เจ้าหน้าที่หรือนักการศึกษาเป็นผู้คิดค้นและนำไปใช้ในชุมชน ซึ่งเปาโลแฟร์เห็นว่าเป็นการรุกรานทางวัฒนธรรม เพราะเป็นวิธีการสอดแทรกสถานการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์เข้าไประบบค่านิยมของคนในชุมชน และ 2) การศึกษา ในรูปแบบของกระบวนการเผชิญปัญหา (problem

posing education) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากครูและนักเรียนร่วมมือกัน โดยมีสถานภาพเท่าเทียม มีการสนทนาติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันเป็นกระบวนการที่นำผู้เรียนไปสู่กระบวนการปฏิบัติและสะท้อนกลับ

องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา

Kanter (1977) เสนอโครงสร้างปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เจตคติ และประสิทธิผลของพนักงานว่าประกอบด้วยอำนาจและโอกาส โดยอำนาจเป็นการแสดงให้เห็นจากความสามารถที่จะได้รับการสนับสนุน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับทรัพยากรและความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนปัจจัยต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่วนด้านโอกาสคือการคาดหวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การมีโอกาสดำเนินงานที่ทักษะและความสามารถ และการได้รับรางวัลและการยอมรับนับถือ Spreitzer (1995) ได้เสนอองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจทาง จิตวิทยาออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความหมาย (Meaning) คือการที่บุคคลรับรู้ว่ามีคุณค่าเป็นงานที่มีความหมาย มีความสำคัญ รู้สึกภาคภูมิใจในงานที่ทำว่าช่วยพัฒนาความสามารถในการ ทำงานของตนซึ่งการรับรู้ของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการตาม บทบาทงาน ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ดังนั้นด้านความหมายจะ พิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการด้านบทบาทในการทำงานของ บุคคล กับความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลนั้น

องค์ประกอบที่ 2 ด้านสมรรถนะ (Competence) หรือการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) คือ ความเชื่อของบุคคลว่ามีความชำนาญและความสามารถในการทำงานบรรลุเป้าหมายสามารถ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ สามารถทำงานฟันฝ่า อุปสรรคในงานได้จนสำเร็จด้วยทักษะและความชำนาญที่เฉพาะเจาะจงในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination) คือ การรับรู้ว่ามีอิสระ ในทางเลือก และสามารถควบคุมการกระทำสิ่งต่างๆ ในการสร้างสรรค์ และการ ทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึง การตัดสินใจและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการทำได้ด้วยตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 ด้านผลกระทบ (Impact) คือ การรับรู้ว่ามีผลของบุคคลหรือสิ่งที่บุคคลทำมีผลกระทบต่องานต่างๆ ภายในองค์การทั้งในเชิงกลยุทธ์ การจัดการ และการปฏิบัติงาน ภายใต้บริบทงานใด งานหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และส่งผลต่อพฤติกรรม การทำงานโดยการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา จะมุ่งเน้น ในด้านความสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในงานอย่างไม่คาดคิดการได้รับโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้อิสระเพื่อให้ผู้ตามปรารถนาที่จะทำงานเพื่องาน ซึ่งพนักงานที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจะสามารถ หารางวัลที่เป็นแรงจูงใจจากงานที่ตนทำ

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

ความหมาย สำหรับรากศัพท์ของคำว่า นวัตกรรม (Innovation) นั้นมาจากภาษา ลาตินคำว่า “Innovare” แปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2550)

พันธุอาจ ชัยรัตน์ (2547) ได้กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า คือ การนำแนวคิดใหม่ หรือการใช้ ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ

Drucker (1985,1993) ได้กล่าวถึงความหมายของนวัตกรรม เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการ ในการสร้างศักยภาพการแข่งขันในเชิงธุรกิจ และความมั่งคั่งโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่หรือจากการสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งเป็นการพัฒนาขึ้นจากความรู้ใหม่

Schilling (2008) นวัตกรรมเป็นการนำความคิดไปใช้เชิงปฏิบัติ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่หรือกระบวนการใหม่ การจำแนกประเภทของนวัตกรรมตามเป้าหมาย

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติได้ให้ความหมายของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไว้ว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือการพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีหรือวิธีการใช้ก็ดี รวมไปถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (รักษ วรรกิจโกศาทร, 2547) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ถือเป็น ผลผลิต (Outputs) ขององค์การหรือธุรกิจ โดยอาจจะอยู่ใน รูปของตัวสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ก็ได้ (Smith, 2006 ; Schilling, 2008) และตัวแปรหลักที่สำคัญ ของการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มี 2 ตัวแปร คือ 1) โอกาสทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นได้ และ 2) ความต้องการ ของตลาด หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้ ที่มีความต้องการ ในผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น และพร้อมที่จะซื้อหรือใช้ และส่งผล ทำให้ผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือสังคม (Capon et al, 1992 ; Ettlit & Reza, 1992 ; Gopalakrishnan & Damanpour, 1997) เช่น บริษัท แอปเปิ้ลที่ได้มีการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและการสื่อสารที่เรียกว่า iPod จนทำให้สามารถเป็นที่ต้องการและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคภายใต้รูปแบบและวิธีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งส่งผลทำให้บริษัทประสบความสำเร็จและได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างมากมาย เป็นต้น

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ให้ความหมายของนวัตกรรมกระบวนการ หมายถึง การประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากความหมายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นวัตกรรมกระบวนการเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ กรรมวิธีการผลิต การจัดจำหน่ายหรือรูปแบบการจัดการองค์การ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ให้ไปถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การมากที่สุด แม้ว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์จะถูกมองเห็นได้ชัดเจนมากกว่า แต่นวัตกรรมกระบวนการก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกันในการที่จะทำให้องค์การหรือธุรกิจมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ (Schilling, 2008) โดยนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องของการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องรวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในระบบ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ คำว่า “ผู้สูงอายุ” (elderly) ถูกบัญญัติขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย โดย พล.ต.ต. อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร ในการประชุมระหว่างแพทย์อาวุโส และผู้สูงอายุจากวงการต่าง ๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2505 จนเป็นที่เข้าใจ ยอมรับและใช้กันแพร่หลายมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ (ผกามาศ กมลพรวิจิตร

และคณะ, 2549: 31) ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งวงจรชีวิตเริ่มตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา การกำหนดเกณฑ์ว่า เมื่อใดจึงจะเรียกว่าผู้สูงอายุนั้น ในสังคมดั้งเดิม ได้กำหนดการเป็นผู้สูงอายุโดยใช้บทบาทที่บุคคลนั้นๆ ทำอยู่ในสังคมเป็นเกณฑ์ซึ่งบทบาทเหล่านี้มักจะเป็น บทบาทที่แสดงถึงความเป็นผู้นำความรับผิดชอบสูงในสังคม ส่วนในปัจจุบันมักจะใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการ กำหนดความหมายของการเป็นผู้สูงอายุ การใช้อายุเป็นเกณฑ์นี้มักจะแตกต่างกันไปในสังคมของแต่ละประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรปบางประเทศกำหนดอายุ 65 ปี เป็นวัยผู้สูงอายุ (จุฬารักษ์ โสตะ, 2549: 8) ประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซียกำหนดอายุ 55 ปี เป็นวัยผู้สูงอายุ และประเทศนอร์เวย์ กำหนดอายุ 70 ปี เป็นวัยผู้สูงอายุ (ปีนเรศ กาดอุดม และคณะ, 2550: 9) ประเทศเซเนกัลกำหนดอายุ 60 ปี เป็นวัยผู้สูงอายุ (United Nations, 2008: 4) และจากการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (The world assembly on aging) เมื่อ พ.ศ. 2525 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียได้กำหนดให้ผู้สูงอายุ คือทั้งเพศชาย และหญิงอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ (elderly) และให้ใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก (United nations, 2008: 3; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550: 3) สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 1) ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดของที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (ผกามาศ กมลพร วิจิตร และคณะ, 2549: 31; จุฬารักษ์ โสตะ, 2549: 8; ปีนเรศ กาดอุดม และคณะ, 2550: 9) และใช้อายุ 60 ปี เป็นเกณฑ์ ของการปลดเกษียณอายุราชการของข้าราชการด้วย (ผกามาศ กมลพรวิจิตร และคณะ, 2549: 31) จากการศึกษาความหมายของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของชีวิต การ สูงอายุจะแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทซึ่งแต่ละประเทศได้ใช้เกณฑ์ในการกำหนดการเป็นผู้สูงอายุแตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการตัดสินการเป็นผู้สูงอายุโดยการนับตามปีปฏิทิน

การสูงอายอย่างมีพลัง (Active Ageing) Active Ageing

เป็นคำที่บัญญัติขึ้นโดยองค์การอนามัยโลกเมื่อปีพ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) เกี่ยวข้องกับคำว่า healthy ageing หมายถึง การเป็นผู้สูงอายุที่ปราศจากโรครวมถึงการมีความสามารถในการใช้ร่างกาย สรีระวิทยา จิตใจ และสังคม ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระบวนการชราที่เกิดขึ้นให้ทำงานได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถทำอะไรได้ตามสิทธิที่มีอยู่ มีชีวิตที่อิสระ มีส่วนร่วมและทำได้สำเร็จด้วยตัวเองหรือกล่าวได้ว่า หมายถึง ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการดำรงชีวิตตามปกติสามารถทำประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม ในปีพ.ศ.2557 คณะกรรมการเศรษฐกิจยุโรปแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic Commission for Europe) และประชาคมยุโรป (European Commission) ได้ร่วมกันกำหนด “ดัชนีการสูงอายอย่างมีพลัง” (Active Ageing Index) เพื่อวัดและประเมินศักยภาพของผู้สูงอายุในประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป โดยวัดระดับที่ผู้สูงอายุจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีงานทำและมีส่วนร่วมในสังคม รวมทั้งมีสมรรถนะที่จะสูงอายอย่างมีพลังประกอบด้วย 4 ด้านคือ

1. การมีงานทำ (Employment) ได้แก่ อัตราการมีงานทำ (Employment rate) ใน 4 ช่วงอายุ คือ ช่วงอายุ 55-59 ปี ช่วงอายุ 60-64 ปี ช่วงอายุ 65-69 ปี และช่วงอายุ 70-74 ปี
2. การมีส่วนร่วมในสังคม (Participation in Society) ได้แก่ การมีกิจกรรมจิตอาสา (Voluntary activities) การดูแลลูกหลาน (Care to children and grandchildren) การดูแลผู้สูงอายุคนอื่นๆ (Care to older adults) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

3. การดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง มีสุขภาพดี และมั่นคง (Independent, Healthy and Secure Living) ได้แก่ การออกกำลังกาย (Physical exercise) การเข้าถึงบริการ ด้านสุขภาพ (Access to health services) การดำรงชีพได้ด้วยตนเอง (Independent living) ความมั่นคงทางการเงิน (Financial security) ความปลอดภัยทางกายภาพ (Physical safety) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning)

แนวโน้มประชากรสูงอายุของประเทศไทย

การศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มสถิติประชากรสูงอายุมีความสำคัญมากต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศและการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานต่างๆ เพื่อการดูแลและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำเอกสารประมวลสถิติด้านสังคม ชื่อประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ. 2543 - 2544 คือ มีประชากรอายุ 60 ปีคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของ ประชากรทั้งหมด นอกจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้วยังมีอีกตัวบ่งชี้หนึ่งที่แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุแล้ว นั่นคือ “ดัชนีการสูงวัย” (Ageing index) ซึ่งแสดงถึงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) โดยดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุน้อยกว่าจำนวนประชากรเด็ก แต่ในทางตรงข้ามถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า 100 แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุมีมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก ปัจจุบันประชากรโลกมีอายุสูงขึ้น จึงมีการใช้ดัชนีการสูงวัยจำแนกสังคม ดังนี้

สังคมเยาว์วัย (young society) หมายถึงค่าดัชนีต่ำกว่า 50

สังคมสูงวัย (aged society) หมายถึงค่าดัชนีระหว่าง 50 - 119.9

สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) หมายถึงค่าดัชนีระหว่าง 120 - 199.9

สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) หมายถึงค่าดัชนีตั้งแต่ 200 ขึ้นไป

ประชากรโลกได้เปลี่ยนผ่านสู่ประชากรสูงวัย กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศ สมาชิกในยุโรปและอเมริกาเหนือได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แล้ว ในขณะที่บางประเทศในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดแล้วเช่นกัน ส่วนประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประชากรวัยเด็กลดลงอย่างรวดเร็วจนนำมาสู่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุซึ่งมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยปีพ.ศ.2558 - 2573 จะเห็นว่าภาพรวมประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ “สังคมสูงวัย” (aged society) และในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งเป็น แผนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้มี ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ได้กล่าวถึงสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทยไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2557 ประชากรวัยแรงงานมีจำนวนสูงสุดและเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างประชากรไทยจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2564 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีสัดส่วน

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 28 ในปี พ.ศ. 2574 แต่คุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหาคุณภาพ การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ขณะที่คนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ นอกจากนี้คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ฉายภาพประชากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ต่อไป อีก 30 ปีข้างหน้าจนถึง พ.ศ. 2578 พบว่าในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.3 ของประชากร ทั้งหมด แต่ในอีก 30 ปีข้างหน้าผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 25.1 ของประชากรทั้งหมด หรือมีจำนวนมากถึง 16 ล้านคน ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้นประชากรสูงอายุจะมีจำนวนมากกว่าประชากรวัยเด็ก สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ลักษณะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างประชากรวัยต่างๆ เปลี่ยนไป เดิมมีประชากรวัย เด็กที่ต้องพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานมากกว่าผู้สูงอายุ แต่ในอนาคตอันใกล้จะมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงประชากร วัยแรงงานมากกว่าวัยเด็ก อัตราส่วนระหว่างประชากรวัยแรงงานต่อผู้สูงอายุจะลดลงเหลือเพียง 2 คน ต่อ ผู้สูงอายุ 1 คน ในอีก 30 ปีข้างหน้า คือลดจากร้อยละ 66.7 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 60.5 ส่วนประชากร วัยเด็กลดลงจากร้อยละ 23.0 ในปี พ.ศ. 2548 เป็นร้อยละ 14.4 ในปี พ.ศ. 2578

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิเคราะห์สถิติข้อมูลประชากรวัยเรียน พบว่าการเปลี่ยนแปลงประชากรนอกจากจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แล้วยังส่งผลกระทบต่อด้านการศึกษาอย่างรุนแรงด้วย กล่าวคือเมื่ออัตราการเกิดของเด็กลดลงย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณสถานศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ก็จะมีสัดส่วนไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียน สถานศึกษา ขนาดเล็กหลายแห่งจะต้องปิดตัวลงเพราะไม่มีผู้เรียน ขณะเดียวกันการที่ผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาตลอดชีวิตจะมีบทบาทมากขึ้น จำเป็นต้องเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอเพื่อรองรับการพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

แนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural & Functionalism Theory) มีแนวคิดในการมองสังคมในเชิง สถิตย (Social Statics) เพื่อที่จะศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่มาประกอบกันเป็น โครงสร้างสังคมได้และเพื่อจะได้ศึกษาว่าส่วนประกอบต่างๆ ของสังคมนั้นทำหน้าที่อย่างไรเพื่อให้สังคมดำรง อยู่ได้ ซึ่งแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมนั้นเกิดขึ้นโดยการพัฒนาแนวความคิดบนพื้นฐานโดยเปรียบเทียบ โครงสร้างของสังคมกับร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ หรือ “รูปแบบอินทรีย์” (Organic Model) ซึ่งอวัยวะต่างทำหน้าที่ของตนเอง (functional) และประสานการทำงานกับอวัยวะอื่นๆ เพื่อให้ร่างกายหรือ ระบบอินทรีย์ดำรงอยู่ได้ โดยแนวคิดนี้เกิดจากการนำเสนอโดย Bronislaw Malinowski และแนวคิดของ A.R. Redcliffe Brown ต่อมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1940 จึงได้รับการพัฒนาแนวความคิดในกลุ่มนักสังคมวิทยา อย่างแพร่หลายและพัฒนาเป็นแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “Neo functionalism” (John Scott, 1995 : 138 - 139) นอกจากนี้เอมีลี เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ได้เสนอเรื่องการมีดุลยภาพของสังคมว่า เกิดจากการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) โดยในสังคมขนาดเล็กที่มีโครงสร้างง่าย ๆ จะมีการยึดเหนี่ยวทางสังคม โดยยึดถือค่านิยม จารีต ประเพณี ความคิด ความเชื่อ เจตคติ แบบเดียวกัน (Mechanical Solidarity) ส่วน

สังคมขนาดใหญ่ที่มีโครงสร้างซับซ้อน การยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเป็นไปตามสถานภาพและบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ (Organic Solidarity) การยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงจากแบบแรกไปเป็น แบบที่สองตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีโครงสร้างง่าย ๆ ไปสู่สังคมที่มีโครงสร้างซับซ้อนเสมอ สามารถสรุปทฤษฎีได้ว่า สังคมเป็นระบบกระทำการชนิดหนึ่งที่ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1. สังคมเป็นระบบกระทำการที่เกิดจากสัมพันธ์ภาพระหว่างส่วนต่าง ๆ ประกอบกันเข้ามาเป็นระบบ แต่ละระบบจะต้องมีลักษณะที่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างปกติ
2. สังคมเป็นระบบกระทำการที่ในการทำหน้าที่ของแต่ละส่วนของระบบนั้นต้อง สามารถป้องกันจากการแทรกแซงหรือทำลายการทำหน้าที่จากระบบอื่น (boundary maintenance)
3. สังคมเป็นระบบกระทำการที่มีลักษณะการปรับตัวและผสมผสานการทำหน้าที่กันเพื่อความคงอยู่ หรือเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าระบบมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นภายในแต่ละส่วนของระบบนั้นเป็นคุณลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของการทำหน้าที่เพื่อปรับตัวให้ระบบสามารถอยู่รอดและคงอยู่ได้
4. สังคมเป็นระบบกระทำการที่แต่ละส่วนของระบบจะทำหน้าที่ของตนและผสมผสานการทำงานเพื่อรักษาดุลยภาพและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และหากระบบไม่สามารถรักษาดุลยภาพไว้ได้จะสลายตัวกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น หรือเปลี่ยนสภาพเป็นระบบแบบใหม่

การวิเคราะห์สังคมตามแนวคิดทัลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons)

ทัลคอตต์ พาร์สันส์ เป็นนักสังคมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวความคิดของแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์การหน้าที่ (function) เพื่อการเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกันทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องระบบชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นโครงสร้างของสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของสังคม โครงสร้างแต่ละส่วนของสังคมจะมีหน้าที่ของตนเองและประสานสัมพันธ์กับโครงสร้างอื่นๆ สังคมจึงจะมีดุลยภาพ จึงได้วิเคราะห์ระบบกระทำการต่างๆ ในสังคมว่าแต่ละระบบมีข้อจำเป็นเชิงหน้าที่ (The Functional Imperatives) ซึ่งเป็นการบูรณาการระบบบุคลิกภาพที่ทำหน้าที่ควบคุมการกระทำและสร้างพฤติกรรมของบุคคล ระบบสังคมที่ทำหน้าที่จัดระบบความสัมพันธ์ของบุคคล และระบบวัฒนธรรม ซึ่งการบูรณาการดังกล่าวเป็นไปเพื่อรักษาดุลยภาพให้สังคมดำรงอยู่ได้ การกระทำดังกล่าว สังคมต้องแก้ปัญหาสำคัญอันจำเป็นต่อการรักษาดุลยภาพ 4 ประการ กล่าวคือ

1. การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ (Adaptation : A) คือ การปรับตัว ระบบมีความจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบริบทต่างๆ หรือการปรับเข้ากับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคม ระบบใหญ่และระบบย่อยในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากัน ขณะเดียวกันระบบกระทำการนี้ยังต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมจึงเป็นกระบวนการรวบรวมสรรหาวิธีและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมเพื่อแจกแจงสิ่งจำเป็นเหล่านี้ให้เข้ากับระบบ เพื่อช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุจุดหมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล สถาบันสังคมที่ช่วยทำหน้าที่นี้ได้แก่ สถาบันเศรษฐกิจ
2. การแสวงหาวิธีทางบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment : G) คือการบรรลุเป้าหมายหรือการแสวงหาวิธีทางบรรลุวัตถุประสงค์โดยระบบจะต้องกำหนดและตอบสนองต่อเป้าหมายหลัก ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของระบบอาจเกี่ยวพันกับสถานการณ์ภายนอก หรือเป็นวัตถุประสงค์ภายในที่มุ่งให้ระบบย่อยยังคงอยู่และสามารถทำหน้าที่ได้ตามกำหนด การบรรลุวัตถุประสงค์ คือ การดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมาย

ปลายทางโดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของจุดประสงค์ต่างๆ ของระบบ รวมทั้งการสรรหาทรัพยากรให้ระบบเพื่อทำให้บรรลุจุดสุดท้ายหรือเป้าหมายนั้น การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นระบบที่จะต้องไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์และความสามารถของสมาชิกอย่างรุนแรง โดยที่ระบบย่อยจะต้องทำหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอเพื่อรักษาระบบใหญ่ เป้าหมายของระบบใหญ่นั้นจะถูกถ่ายทอดและควบคุมให้สมาชิกยอมรับและปฏิบัติตาม โดยปกติสถาบันสังคมที่ช่วยทำหน้าที่นี้ได้แก่ สถาบันการเมือง

3. การประสานกลมกลืนหรือบูรณาการ (Integration : I) คือ การบูรณาการ ระบบจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และจะต้องจัดการความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่พื้นฐานอื่นๆ หมายถึงความสามารถของระบบในการแสวงหาวิธีทางสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในระบบ สามารถประสานระบบย่อย ๆ ที่แตกต่างกันให้อยู่ภายในระบบใหญ่ รวมทั้งทำให้สมาชิกแต่ละคนกลมกลืนเข้ากันอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นความพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายเต็มที่ สถาบันที่ช่วยทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ครอบครัว หรือ การเมือง

4. การขัดเกลาและควบคุมทางสังคม (Latency : L) คือ ระบบต้องดำรงรักษาแบบแผนเกี่ยวกับค่านิยมร่วมของสังคม มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น คือ การรักษาแบบแผน (pattern maintenance) และการจัดการความตึงเครียด (Tension management) โดยที่การรักษาแบบแผน หมายถึง การขัดเกลาให้สมาชิกในสังคมมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีทักษะจำเป็นสำหรับการทำตามบทบาทที่กำหนดตามค่านิยมร่วมในสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องจัดการความตึงเครียดและการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในระบบและระหว่างระบบย่อยอันจะเป็นเหตุลุกลามไปจนกระทั่งสังคมใหญ่ไม่อาจอยู่ได้ สถาบันที่ทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันทางกฎหมาย (ชนิตา รักษ์พลเมือง (2534 : 53 - 55))

นอกจากนี้หน้าที่พื้นฐานตามข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ 4 ประการนี้ยังเกี่ยวข้องกับระบบการกระทำ (Action system) 4 อย่างคือ

1. อินทรีย์ทางชีววิทยา (Biological Organism) ทำหน้าที่ในการปรับตัว
2. ระบบบุคลิกภาพ (Personality System) ทำหน้าที่ในการบรรลุเป้าหมาย
3. ระบบสังคม (Social system) ดูแลเกี่ยวกับการบูรณาการ โดยควบคุมส่วนต่าง ๆ
4. ระบบวัฒนธรรม (Cultural system) ทำหน้าที่ในการธำรงแบบแผน โดยกำหนดบรรทัดฐานและค่านิยมแก่ผู้ปฏิบัติ

โครงสร้างระบบการทำหน้าที่หลัก ประกอบด้วย L ระบบวัฒนธรรม, I ระบบสังคม, A อินทรีย์แห่งพฤติกรรม, G ระบบบุคลิกภาพ

จากการศึกษาแนวคิดข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมสรุปได้ว่า สังคมเปรียบเสมือนระบบกระทำการที่ประกอบด้วยส่วนประกอบย่อย จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่มาประกอบกันเป็นโครงสร้างสังคมได้ว่าทำหน้าที่อย่างไรเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้ โดยเปรียบเทียบโครงสร้างของสังคมกับร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ ซึ่งต่างทำหน้าที่ของตนเองและประสานการทำงานกับอวัยวะอื่นๆ เพื่อให้ร่างกายหรือระบบอินทรีย์ดำรงอยู่ได้ และระบบกระทำการต่างๆ ในสังคมมีข้อจำเป็นเชิงหน้าที่ 4 ประการได้แก่ การปรับให้เข้ากับสถานการณ์ (Adaptation : A) 2. การแสวงหาวิธีทางบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment : G) 3. การประสานกลมกลืนหรือบูรณาการ (Integration : I) 4. การขัดเกลาและควบคุมทางสังคม (Latency : L) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมากำหนดกรอบการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาท บริบท รูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อ

การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่
อีอีซี

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดพื้นฐานของการศึกษาตลอดชีวิตคือ การเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงเวลาของชีวิต มนุษย์(Knapper & Cropley, 2000) ซึ่งปรากฏคำศัพท์คำว่า การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong education) มา นานกว่า 95 ปีหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองในปีคริสต์ศักราช 1943 องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและในปี 1960 มีการ ประชุมเรื่องการศึกษผู้ใหญ่ที่ประเทศแคนาดา และได้ให้คำนิยามการศึกษาผู้ใหญ่เหมือนกับการศึกษานอก โรงเรียน (Out-of-school Education) คือการศึกษาที่จัดเพื่อประโยชน์และปรับเข้ากับความต้องการของ บุคคล ผู้ที่มีได้เรียนอยู่ในระบบโรงเรียนและระบบมหาวิทยาลัยตามปกติเป็นผู้ที่มีอายุสิบห้าปีหรือมากกว่า ซึ่ง เป็นจุดทำให้เกิดแนวคิดเรื่อง “การศึกษา ตลอดชีวิต” (วิชัย ต้นศิริ, 2550) หลังจากนั้นแนวคิดนี้เริ่มจาก ปี1970 และได้รับความนิยมมากขึ้นในยุโรปเห็นได้จากการมีผลงานตีพิมพ์ออกมาจำนวนมาก ทั้งในเชิงนโยบาย ภาควิชาการ และภาคการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตได้ถูกนำมาพิจารณาในการประชุม นานาชาติ“The Third International Committee for Facilitation Adult Education” ซึ่งจัดโดย UNESCO ได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับ “Lifelong Education” ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรก ชื่อ “An Introduction to Lifelong Education” และมีรายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตออกมา ในอีก 2 ปีถัดมาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาตลอดชีวิตกับการเสริมสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ (Learning Society) โดยได้กล่าวว่าการศึกษาตลอดชีวิตคือกระบวนการผสมผสานความสัมพันธ์ ทาง การศึกษาที่เข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชนจนเป็นหนึ่งเดียว และยังส่งผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อมาใน ปีคริสต์ศักราช 1976 UNESCO ยังได้เผยแพร่รายงานชื่อ “Learning to be: The World of Education Today and Tomorrow” เป็นรายงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกของการศึกษาทั้งในปัจจุบันและ อนาคตเพื่อเสนอให้ประเทศต่างๆ ใช้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นแนวความคิดหลักในการพัฒนาประเทศองค์การ สหประชาชาติ โดยประเทศสมาชิกจำนวน 193 ประเทศได้ลงมติกันในปีคริสต์ศักราช 2015 ถึงเป้าหมายของ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) จำนวน 17 เป้าหมาย เพื่อใช้ปฏิบัติต่อไปในอีก 15 ปีข้างหน้า โดยมีพันธะสัญญาว่าจะไม่มีใครที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตได้ถูก บรรจุเข้าไว้เป็นเป้าหมายที่ 4 ในการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นหลักประกันว่าทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและทัดเทียมกัน และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีสาระที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 เด็กทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มี คุณภาพที่สร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
2. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 เด็กทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพเพื่อเตรียม ความพร้อมในการเรียนระดับประถมศึกษา
3. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 ทุกคนจะต้องเข้าถึงการศึกษาระดับเทคนิคศึกษา อาชีวศึกษา และ อุดมศึกษาที่มีคุณภาพด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

4. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 ต้องเพิ่มจำนวนผู้มีทักษะด้านเทคนิคและด้านอาชีพเพื่อการได้รับ การจ้างงาน การมีงานที่เหมาะสมและการเป็นผู้ประกอบการ

5. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 ต้องขจัดความเหลื่อมล้ำในความแตกต่างระหว่างเพศ และสร้าง ความมั่นใจว่าผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และเด็กจะเข้าถึงการศึกษาทุกระดับได้อย่างเท่าเทียมกัน

6. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 ต้องสร้างความมั่นใจได้ว่าทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะต้องสามารถอ่านออก เขียนได้คิดคำนวณได้

7. ก่อนปีคริสต์ศักราช 2030 ต้องมั่นใจได้ว่าผู้เรียนจะมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน มีสิทธิมนุษยชน มีความเท่าเทียมทางเพศ สนับสนุนวัฒนธรรมและความสงบ มีความเป็นพลโลกและเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จากที่นำเสนอแสดงให้เห็นว่าการศึกษาลดชีวิตเป็นกระบวนการสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างเท่าทัน รวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันในการจัดการศึกษาสำหรับทุกช่วงวัยของชีวิตให้ได้รับการพัฒนา การปรับตัว การมีทักษะชีวิตสอดคล้องกับบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รุ่ง แก้วแดง (2543) ให้ความหมายว่า การศึกษาลดชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่รวมถึงการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเรียนรู้ได้ทั้งชีวิต ครอบคลุมถึงคนที่ศึกษาด้วยตนเอง คนวัยทำงาน ฯลฯ

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการที่บุคคลได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่อาจอยู่ในรูปของการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งอาจได้รับตั้งแต่เกิดจนตาย บางอาจจะเรียนรู้จากการศึกษารูปแบบใด รูปแบบหนึ่งแล้วนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพ และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เช่น โรงงาน ร้านค้า วัด ห้องสมุด ศาลา เป็นต้น

สุนทร สุนันท์ชัย (2547) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการรับรู้ในเรื่องของความรู้ ทักษะและเจตคติ ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งได้จากโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการจัดและไม่มีการจัด อีกทั้งมีการวางแผนและไม่มีการวางแผน

อัญชลี ธรรมาวีธิกุล (2551) ให้ความหมาย การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้คนปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตหรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นคนเราจะต้องเรียนรู้อยู่เสมอเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

Cropley (1978) การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการที่จะเรียนในส่วนของผู้เรียนเอง และเป็นความพยายามของหน่วยงานทางการศึกษาที่จะจัดสถานการณ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการเรียนรู้

Peterson (1979) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุกช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและ อุดมศึกษาไปจนถึงผู้สูงอายุ

Europa (2003) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดที่ผ่านของการดำเนินชีวิต โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สัมพันธ์จากมุมมองภายในและภายนอก ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Hasan (1996) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญและความรู้ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล ซึ่งเห็นได้จากประเทศอุตสาหกรรมที่เติบโตและพัฒนาขึ้นได้ เนื่องจากการมีความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และความคิดในสังคมแห่งความรู้ และหากประเทศใดไม่ส่งเสริมการมีสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชนในประเทศนั้นก็จะเสียเปรียบและถูกทิ้งให้ล้าหลังในที่สุด

2. การให้ความสำคัญกับรากฐานการศึกษาและการเรียนรู้ต่อเนื่องในสังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นจะมีศักยภาพและแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในส่วนของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทำให้คนบางกลุ่ม ซึ่งพลาดโอกาสทางการศึกษาอาจจะก่อให้เกิดความเลื่อมล้ำทางรายได้ และไม่มีโอกาสเข้าเรียนตั้งแต่เริ่มแรก หรือต้องหยุดเรียนในระยะต่อมาหลังจากที่เข้าไปเรียนแล้วระยะหนึ่ง เกิดความรู้สึกแปลก แยกจากสังคม ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้คนกลุ่มนี้มีโอกาสในการเรียนรู้อีกครั้งหนึ่ง

3. ความสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเชื่อกันว่าเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและความรู้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างความยืดหยุ่นให้มนุษย์สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับปรากฏการณ์การมีอายุยืนของ มนุษย์ คือ มีการยืดระยะเวลาการศึกษาในช่วงต้นรวมทั้งช่วงเกษียณอายุของชีวิตออกไป ในขณะที่ชีวิตวัยทำงานต้องรับภาระหนักจากเศรษฐกิจ จึงต้องมีการผสมผสานการทำงานกับการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

Smith (1998) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุโรปเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิด

1. ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงและสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดการจ้างงาน

2. ความเสมอภาค การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนได้รับการตอบสนองความต้องการโดยทั่วหน้ากัน

3. การยึดเหนี่ยวกันในสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้มั่นใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลชุมชนและสังคม เป็นมิตร สงบสุขและสังคมที่เกิดการพัฒนา

Nordstrom (2011) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเติมเต็มชีวิตให้สมบูรณ์
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดเพื่อนใหม่ที่มีคุณค่า
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสังคม
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลค้นพบความหมายของชีวิต
5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้โลกน่าอยู่มากขึ้น
7. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มพูนสติปัญญาของบุคคล
8. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดความกระหายใคร่เรียนรู้
9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้บุคคลเปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

10. การเรียนรู้ตลอดชีวิตพัฒนาความสามารถของบุคคลอย่างเป็นธรรมชาติ

หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ดังนี้

1. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลาตลอดช่วงอายุของผู้เรียน
3. คนไทยมีสิทธิ์และความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
5. ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพ

ยึดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน

6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
7. ทุกแห่งในสังคมคือแหล่งเรียนรู้ของคนทุกคน
8. ทุกฝ่ายในสังคมต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน

9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

10. คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจในส่วนของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างองค์ความรู้ สร้างกระแส จัดประชุมระดมความคิด การแสวงหาแนวร่วมเพื่อจัดทำประชาพิจารณ์ จัดทำเป็นโครงการ ตัวอย่าง และโครงการนำร่อง สร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการส่งเสริมสนับสนุนในทุกรูปแบบ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบ

2. การสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการรณรงค์ชี้ให้เห็นถึง ประโยชน์ ความก้าวหน้า ความมั่นคงในชีวิตที่เกิดจากการเรียนรู้ สร้างกลไกต่างๆ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ให้สื่อมวลชนทุกแขนงมีบทบาทในการกระตุ้นให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

3. การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยการใช้กฎหมาย กฎระเบียบ เป็นมาตรการกำหนดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สร้างความสัมพันธ์ ความเป็นเครือข่ายซึ่งกัน และจัดให้มีเวทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกหนทุกแห่ง

4. การให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันภายในครอบครัว การเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความเหมาะสมและความต้องการของชุมชน

5. การกระจายแหล่งเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย เช่น ครอบครัว ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สถานประกอบการและชุมชนร่วมกันจัดตั้งหรือสร้างแหล่งเรียนรู้ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย

6. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยการสร้างมาตรการกลไกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้โอกาสทุกคนได้เข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ และร่วมสร้างเส้นทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนให้เกิดโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

7. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ โดยการบริหารจัดการการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด จัดตั้งศูนย์บริการสื่อและเทคโนโลยี การศึกษาให้มากขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและชุมชน

8. การพัฒนาและประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการทบทวนกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานไม่ว่าการเรียนรู้นั้นจะเกิดจากการเรียนรู้ในระบบ นอกกระบบ หรือตามอัธยาศัย การวัดผลต้องวัดในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันในลักษณะของโครงการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเองและสร้างเอง

9. การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการระดมทุนจากทุกฝ่าย เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับระบบงบประมาณของรัฐให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อุดม เขยกิจวงศ์ (2544) ให้ความเห็นว่า สี่เสาของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลมีดังนี้

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) คือ การเรียนรู้เพื่อให้มีองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการค้นหาความรู้อื่นๆต่อไป

2. การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (Learning to do) คือ การเรียนรู้เพื่อนำสู่การปฏิบัติเน้นการกระทำจริงให้เกิดทักษะ

3. การเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to live together) คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเคารพในศักดิ์ศรีและวัฒนธรรมของผู้อื่น เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้สึกในสุนทรียภาพเชิงศิลปะ มีความรับผิดชอบ มีความ ยุติธรรม มีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

เพ็ญณี แรอรท (2544) กล่าวว่า หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบันต้องมีองค์ประกอบของหลักความเชื่อ 3 ประการ ดังนี้

1. เชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันหรือองค์กรต่างๆ จะนำไปสู่ความร่วมมือในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน

2. ความเชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจะทำให้สามารถปรับตัวเพื่อเรียนรู้ และศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา

3. ความเชื่อเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะจัดในระบบให้เด็กและเยาวชนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปแบบสรุปได้ดังนี้

Willer R.H. (1967, p. 15) กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความตรง (validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) สามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย

Cater v. Good (1973, p. 25) กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่เหมือนของจริง ทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กกลางหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 31) กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540, หน้า 21-23) กล่าวถึงรูปแบบว่าหมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก

จากการศึกษาความหมายรูปแบบสรุปได้ว่า รูปแบบเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์หรือลักษณะที่พึงปรารถนาเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างสามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์และนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์ทดสอบได้ Keeves (1988: 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร (Structural relationship) มากกว่า ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับแบบรวม (Associative relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกตหาข้อสนับสนุนและตรวจสอบ รูปแบบบนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นกลไกถึงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา รูปแบบนอกจากจะเป็นเครื่องมือที่พยากรณ์ได้ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ (Concept) และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (Keeves, 1988, pp. 561-565)

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil (1985, p. 41) เป็นต้น

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Schwirian (อ้างถึงใน Bardo & Hardman, 1982, pp. 70-72) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่ และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากรรูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทรูปแบบสรุปได้ว่า มีหลายลักษณะประกอบด้วยรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้นซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้นำเป็นแนวทางของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการเสริมสร้างคุณค่าและภูมิปัญญาผู้สูงอายุ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านความสมานฉันท์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านรูปแบบ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษา และการพัฒนา รายละเอียดดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการเสริมสร้างคุณค่าและภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

จันทนา สุนทรอดิศัย (2554) ศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุใน ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรม เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการจัดกิจกรรม และศึกษาความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมตามหลักนีโอฮิวแมนนิสร่วมกับทฤษฎี Andragogy กิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ส่งเสริมความกระตือรือร้น ความมีชีวิตชีวาและความผ่อนคลายในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมลักษณะอารมณ์ที่เป็นสุข ส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่นและมอบความรัก ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ให้กันและกัน

ศุภาภรณ์ กาญจนภา และคณะ (2558) ศึกษาวิจัยการประเมินหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตร ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรผ่านเกณฑ์การประเมินโดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะคือ วิชาการดูแลสุขภาพที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุและวิชาการพัฒนาจิตสำหรับผู้สูงอายุ ควรปรับให้เน้นการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหาวิชาการ วิชานันทนาการและการใช้เวลาว่างสำหรับผู้สูงอายุควรเพิ่มเนื้อหาในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุให้มากขึ้น วิชาการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขสำหรับผู้สูงอายุเป็นวิชาที่สนุกสนานควรให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุควรปรับปรุงให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อผู้เรียนและมีวิทยากรหรือผู้ช่วยวิทยากรมากกว่าหนึ่งคนเพื่อจะได้ดูแลอย่างทั่วถึง

จุฑาทิพย์ จิตวิสัย (2561) ศึกษาวิจัยผลการจัดกระบวนการการศึกษานอกกระบบโรงเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นฐานที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อจัดกระบวนการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นฐานที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน 2) เพื่อศึกษาผลของกระบวนการจัดการศึกษานอกกระบบโรงเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นฐานที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ประกอบด้วย ผู้สูงอายุจำนวน 3 คน และเยาวชนจำนวน 10 คน ในอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่นที่สนใจ ภูมิปัญญาพื้นบ้านการทำผ้าไหมมัดหมี่ร่วมกันโดยใช้กระบวนการ Andragogy ของ Knowles (1980) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสร้างบรรยากาศการจัดสภาพแวดล้อมระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ระยะที่ 2 การหาความต้องการและเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ระยะที่ 3 การวางแผน ดำเนินกิจกรรมและการประเมินผลภูมิปัญญาพื้นบ้านสำหรับเครื่องมือที่ใช้ รวบรวมข้อมูลคือแบบบันทึก กิจกรรมแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้สูงอายุและเยาวชนได้ทำกิจกรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านการทำผ้าไหมมัดหมี่ร่วมกัน ตั้งแต่การสร้างบรรยากาศและการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการเรียนรู้ระหว่างกัน อีกทั้งได้ ร่วมกันหาเป้าหมายวางแผนออกแบบดำเนินกิจกรรมและวัดประเมินผลการทำงานผ้าไหมร่วมกัน 2. หลังจาก ผู้สูงอายุและเยาวชนได้ทำกิจกรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านการทำผ้าไหมมัดหมี่ร่วมกันได้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สูงอายุและเยาวชนซึ่งประกอบไปด้วย 1) การสื่อสารเพื่อรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน 2) การช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน 3) การให้โอกาสเชื่อใจในการทำงานระหว่างกัน 4) การแสดงความจริงใจและชื่นชมยินดี ระหว่างกัน 5) การยอมรับลักษณะเฉพาะบุคคลระหว่างกัน

สิริกาญจน์ กระจำนังโพธิ์ และคณะ (2561) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยมีการพัฒนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทฤษฎีความต้องการ การศึกษาของผู้สูงอายุการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ทฤษฎีกิจกรรม และแนวคิดจิตตปัญญา รวมถึงสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญและปัจจัยเกื้อหนุนกับผู้สูงอายุกระบวนการจัดกิจกรรม ให้ผู้สูงอายุและศึกษาบริบทใน พื้นที่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการร่างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่า ในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (ฉบับร่าง) โดยกำหนดองค์ประกอบหลัก คือ หลักการ วัตถุประสงค์กระบวนการและการประเมินผลตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องและความเป็นไปได้โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินการเห็นคุณค่า ในตนเองของผู้สูงอายุและ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเห็นคุณค่า ในตนเองของผู้สูงอายุ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีแอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.92 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบเสริมสร้าง การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรม เป็นฐาน โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 - 69 ปีจำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ใช้เวลาทดลอง 12 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที(Pair t-test) และสถิติ ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเมื่อวัดซ้ำ (One-way repeated measures ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีความสอดคล้องและ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความแตกต่างของความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในช่วงเวลา (Period) ที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อย 1 คู่

จินต์ประวีร์ เจริญนิม (2562). รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดศักยภาพภูมิปัญญาของผู้สูงอายุผู้ชุมชนและสังคมที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษากระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากผลงานและเกียรติประวัติทางภูมิปัญญาที่โดดเด่นจำนวน 17 ท่าน 6 สาขา จากผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) การปฏิบัติจริง ผู้สูงอายุจะถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยการให้ปฏิบัติจริง เป็นการให้ผู้เรียนได้ทำจริง โดยมีผู้สูงอายุคอยให้คำแนะนำอยู่ระหว่างการปฏิบัติ 2) การสาธิต ผู้สูงอายุจะบรรยายและทำให้เป็นดูเป็นตัวอย่างและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม 3) การบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และ 4) ถ่ายทอดเฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น 2. รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มี 5 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดประเด็นความรู้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ทางด้านภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ 2) การแสวงหาความรู้ เป็นการใช้ความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในการรับความรู้มาจากแหล่งต่างๆ จากภายในและภายนอก 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านความรู้ระหว่างตัวบุคคลผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4) การจัดเก็บความรู้ มุ่งเน้นการจัดเก็บความรู้ไว้ที่ตัวบุคคล และ 5) การถ่ายทอดความรู้ เป็นรูปแบบการถ่ายทอดจากบุคคลสู่บุคคลเป็นหลัก โดยผ่านการปฏิบัติจริง การสาธิตประกอบการบรรยาย การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านทางเพลงเพลย์บอย ทางไลน์และถ่ายทอดให้เฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น

อารี พุ่มประไทย์. (2562). ศึกษาวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุตำบลบ่อพลอย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี การวิจัยกึ่งทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดผลก่อน-หลัง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในตำบลบ่อพลอย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปที่มีคะแนน ภาวะซึมเศร้าตามแบบประเมินภาวะซึมเศร้า 9Q ของกรมสุขภาพจิตในระดับเล็กน้อย และไม่มีโรคประจำตัว เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดสมองและหัวใจ จำนวน 45 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม พ.ศ.2561 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) โปรแกรม การสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเอง ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 24 สัปดาห์ๆ ละ 2 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง 2) แบบประเมินภาวะซึมเศร้า 9Q ของกรมสุขภาพจิต การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบทีแบบไม่อิสระจากกัน ผลการวิจัยพบว่าภายหลังได้รับโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองผู้สูงอายุมีคะแนนภาวะซึมเศร่าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองมีประสิทธิภาพสามารถลดภาวะซึมเศร้าได้ พยาบาลควรนำโปรแกรมนี้ออกไปใช้เพื่อการป้องกันหรือแก้ไขปัญหภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุในชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านความสมานฉันท์

สันติภาพ รอดสถิตย์ (2558) ศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน ใน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง 2. เพื่อนำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน เมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน วิธีดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ

ประชาชนในชุมชน พระ บุคลากรทางการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชน วัด และโรงเรียนอยู่ในบริเวณเดียวกันจำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอ้างอิงโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน(Spearman's rank Correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการเห็นประโยชน์ส่วนรวม ($r = .611$) การสื่อสารกัน ($r = .606$) เคารพสิทธิในตัวเอง ($r = .616$) การจัดการ ($r = .694$) ผู้นำ ($r = .695$) และความร่วมมือจากภายนอก ($r = .690$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับทัศนคติความร่วมมือ ($r = .418$) และความรับผิดชอบ ($r = .584$) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยมี 5 ปัจจัยคือ การจัดการ ความร่วมมือจากภายนอก ความรับผิดชอบ ผู้นำ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนประกอบด้วยแนวทาง 5 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการจัดการอย่างโปร่งใสและแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากความร่วมมือในชุมชนด้านความร่วมมือจากภายนอก บ้าน วัด และโรงเรียน ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนด้านต่างๆ ด้านความรับผิดชอบ คนในชุมชนปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่และรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองที่จะสามารถพัฒนาชุมชนได้ด้านผู้นำ ผู้นำ บ้าน วัด และโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่ตนเองและชุมชนจะได้รับจากความร่วมมือและเข้าร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

อัจฉริยา อธิศรีโชติ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชนในชุมชนแออัด โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชนในชุมชนแออัดและเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กลุ่มผู้มีส่วนร่วมคือ เยาวชนคู่ขัดแย้งและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง โดยมีพื้นที่ในการวิจัย คือชุมชนวัดโพธิ์เรียงและชุมชนวัดอัมพวา กรุงเทพมหานคร เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ประเด็น การสนทนากลุ่ม แบบบันทึกและแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนอยู่บนความเชื่อในศักยภาพของเยาวชนในชุมชนแออัดที่สามารถเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองได้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิพากษ์ ตนเอง-เรียนรู้ผู้อื่น 2) การเรียนรู้ปัญหา-หาทางออก 3) การเรียนรู้การสร้างสัมพันธ์ใหม่ โดยร่วมมือร่วมใจ ลงมือ ปฏิบัติไปด้วยกัน และ 4) การเปิดใจตรวจสอบตนเอง ตรวจสอบความสัมพันธ์ และปรับปรุงวิธีการสำหรับปัจจัยในการนำกระบวนการไปใช้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา ส่วนเงื่อนไขที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ ความขัดแย้งต้องไม่ถึงขั้นรุนแรง และเยาวชนคู่ขัดแย้งต้องการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการนำกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชนในชุมชนแออัด ไปใช้ แบ่งเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 นโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) สร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชนในชุมชนแออัด

2) สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ มิติที่ 2 นโยบายสำหรับผู้ปฏิบัติงาน มี 3 ข้อ ได้แก่ 1) ดำเนินการค้นหาและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ดำเนินกระบวนการที่อยู่ในชุมชนแออัด ที่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกและคนกลางในการดำเนินกระบวนการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ 2) ผู้ปฏิบัติงานปรับทัศนคติและวิธีการดำเนินงานกับชุมชนคู่ขัดแย้ง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการติดตามความสัมพันธ์ของคู่ขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง

ชวิน พงษ์ผจญ (2561). ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามกรอบแนวคิด 4R ของ Novelli Cardoza และ Smith (2017) ประเภทการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Qualitative case study) ซึ่งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูจำนวน 26 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 13 แห่ง ในจังหวัดนราธิวาส แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นโครงเรื่อง (thematic analysis) โดยใช้กรอบแนวคิด 4R ในการกำหนดการให้รหัสข้อมูล (prioranalytic coding) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์และการจัดการศึกษามีปัญหาด้านการกระจายโอกาส ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการมีส่วนร่วมและด้านการปรองดองสมานฉันท์ โดยปัญหาเป็นความรุนแรงและความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่ขัดขวางการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขที่นำไปสู่การสร้างสันติสุขที่ยั่งยืนและความยุติธรรมในสังคม นอกจากนี้พบว่าหลักสูตรจะต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลาง ชุมชนและนโยบายทางด้านการศึกษา แนวคิดพหุวัฒนธรรม การจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม และแนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขเพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการสร้างสันติสุขแก่ชุมชนและสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริง

ชญาดา เข้มเพชร (2564) ศึกษาวิจัยการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทยโดยใช้หลักบรร : บ้าน วัด โรงเรียน วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทย 2) พัฒนารูปแบบการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทย และ 3) นำเสนอรูปแบบการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทย โดยใช้หลักบรร : บ้าน วัด โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม จากพื้นที่จ.ระนอง.ภาค 1-4 จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 17 รูป/คน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมขณะดำเนินการกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทยที่เหมาะสม คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อใหม่และกิจกรรมการจดค่าย 2) รูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย การอบรมเรื่อง “บรร” กับการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ใน สังคมไทยด้วยหลักสัปปะ, กิจกรรมธรรมะแรลลี่, กิจกรรมจิตอาสา, กิจกรรมสร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น, กิจกรรมจุดเทียนแห่งปัญญา, พิธีต้อนรับชาวค่าย และพิธีลาชาวค่าย 3) ผลการประเมินพบว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องร้อยละ 80 และมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 20 ทัศนคติภาพรวมอยู่ใน “ระดับสูง” ด้านบวกที่มีระดับดีที่สุดใน คือ การคืนเงินให้แก่พ่อค้าที่ทอนเงินเกินเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ด้านลบที่ไม่ควรประพฤติมากที่สุด คือ การดื่มเหล้า เปียร์ เวลามีนานเลี้ยง พฤติกรรมความปลอดภัยสมานฉันท์อยู่ใน “ระดับสูง” และพฤติกรรมจากการสังเกตอยู่ที่ “ระดับมาก” ทุกพฤติกรรม

พระปลัดอนุชาติ นรินโท และคณะ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง พลังบวร: การสร้างจิตสำนึกแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย โดยวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพจิตสำนึกของประชาชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชน และ 3) เสริมสร้างกระบวนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวรเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจง จำนวน 45 รูป/คน โดยการจัดเวทีสนทนาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพจิตสำนึกมี 4 มิติ ได้แก่ 1.1) ความเป็นมนุษย์ ทำบุญตักบาตร ฟังธรรม รับคำสาบาน ยึดหลัก “ฮึดสู้สองคองสู้” 1.2) เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หวงแหวน อนุรักษ์ ทรัพยากรจากป่าให้คงอยู่อุดมสมบูรณ์ให้อนุชนรุ่นหลังคัดแยกขยะแนวคิด 3R 1.3) ความสัมพันธ์ทางสังคม มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ถูกต้อง โดยผู้ใหญ่จะพาเด็กๆ ไปเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ มีความสามัคคีไม่ทะเลาะกัน ผู้นำใกล้ชิด ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ช่วงเทศกาลคนต่างที่ที่มา 1.4) ความรับผิดชอบ ต่อสังคม ประชุมเครือข่ายรับนโยบายมาถ่ายทอดให้ลูกบ้านเพื่อดูแลบ้าน นโยบายบ้านเล็กในป่าใหญ่ ไม่บุกรุก ไม่ล่า ไม่เลื้อย มีกฎเหล็ก มีระวางโทษ มีการวิจัยและพัฒนา วิธีการแปรรูป การตรวจวิเคราะห์ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงโดยตัดผักบางชนิดที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนออก รสชาติคงเดิม การตรวจวิเคราะห์สารตกค้าง 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึก พบว่า 2.1) แนวคิดทางพระพุทธศาสนา 2.2) ค่านิยมท้องถิ่น 2.3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2.4) การเรียนรู้ของบุคคล 2.5) ผู้นำครอบครัว 2.6) โครงการในพื้นที่ดำเนินการจะส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวร และ 3) ผลการเสริมสร้างกระบวนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนตามหลักบวรเพื่อสร้างสังคมแห่งความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยพบว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกโดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจทุกฝ่ายครอบครัวผู้ปกครองครูในชุมชนช่วยกันสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านรูปแบบ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาและการพัฒนา

ระวี สัจจโสภณ (2555) ศึกษาวิจัยอนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะพลุฒิปลังของผู้สูงอายุไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์ สร้างอนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ และตรวจสอบประเมินอนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะพลุฒิปลังของผู้สูงอายุไทย ผลการศึกษาพบว่า หลักการของเมืองแห่งการเรียนรู้คือ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาและกระตุ้นผู้สูงอายุให้เกิดศักยภาพในตนเอง องค์ประกอบของเมืองแห่งการเรียนรู้ แบ่งเป็นองค์ประกอบภายในคือ ผู้เรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้ องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ องค์การแห่ง การเรียนรู้ และองค์ประกอบภายนอกคือ ยุทธศาสตร์ นโยบายสาธารณะ และเป้าหมายการพัฒนากรรมการกลางการบริหารทรัพยากร และเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตระดับชาติ

วัชรินทร์ เสมามอญ (2556) ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุควรมีหน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมที่จะได้ผลดีมากที่สุดคือ มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ รวมทั้งสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยสร้างรายได้หรือสร้างอาชีพเสริมไปด้วยจะยิ่งดี

นิสิต คำหล้าและคณะ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน กรณีศึกษา อำเภอยะหริ่ง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ใน อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ของกลุ่มเกษตรกรใน ตำบลโนนสะอาด ตำบลโนนหัน และตำบลนาหนองพุ่ม การศึกษาระดับครัวเรือนใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีแบบสัมภาษณ์ประกอบการถาม เลือกครัวเรือนในการสัมภาษณ์ 18 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรเกิดจากกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนกระบวนการผลิตที่ล้มเหลวในอดีต อยู่ร่วมกับเด็กของวงจรหนี้สิน การผลิตที่เอาเงินเป็นตัวตั้งทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรมนำไปสู่ความล้มเหลวในครอบครัว การใคร่ครวญอย่างแยกคอกวัว ถึงอดีต ปัจจุบันและอนาคต นำไปสู่การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ สร้างแรงบันดาลใจ และการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ การนำหลักธรรมมาปรับใช้คือ หลักอริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และศีล 8 (กลุ่มปราชญ์) นำไปสู่ฐานแห่งการรู้จักตนเองและพึ่งพาตนเองและเห็นทางแก้ปัญหาชีวิต มีการออกแบบชีวิตโดยมีปราชญ์ คนต้นแบบ และใช้หลักสัมมาทิฐิเป็นฐานในด้านแนวคิดและแนวปฏิบัติ ผลที่ตามมานำไปสู่การสร้างระบบการเรียนรู้ของกลุ่ม เกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต การสังเกต การระดมสมอง การสะท้อนเส้นทางชีวิตและมีการสร้างการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรเพื่อแก้ปัญหาเพื่อตอบโจทย์ชีวิต ซึ่งความรู้ที่สร้างขึ้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ช่วยในการจัดการด้านครอบครัว ทรัพยากร เศรษฐกิจและชุมชน ตลอดจนมีหลักที่ดำรงของชีวิตไปปฏิบัติ การบูรณาการความรู้ท้องถิ่นและ ความรู้สมัยใหม่ ทำให้สามารถยืนหยัดได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการเรียนรู้นำไปสู่การสร้างความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ มีอาหารพอเพียง มีความอยู่ดีขั้น ลดภาวะหนี้สิน เพิ่มรายได้ครัวเรือน และมีการสร้างเครือข่ายต่อเนื่อง

สุวดี วรวิทย์พินิต (2559) ศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพื้นที่ในการศึกษา จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ ครู ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 379 คน เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนพฤษภาคม 2558 – กรกฎาคม 2559 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ศูนย์การเรียนรู้เมืองเพชร ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านที่อยู่ท่ามกลางหุบเขา และติดทะเล ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตรและปศุสัตว์ และมีการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสนใจที่จะรู้แสวงหาความรู้ใหม่เสมอ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบบวิถีเมืองเพชรของจังหวัดเพชรบุรี ยังมีบทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2) รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น คือ “PETCH Model” มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ Participation (การมีส่วนร่วม) Economy (เศรษฐกิจ) Technology (เทคโนโลยี) Community (ชุมชน) และ Human wisdom (เป้าหมายแห่งมนุษย์) 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการทดลองพบว่า รูปแบบการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ และ 4) และการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าภาพรวมอยู่ระดับมาก

ธนัชร หาใต้และมัลลิกา ทองเอม (2564) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน 2. เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และ 3. ประเมินความพึงพอใจรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด เป็นวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน และกลุ่มเป้าหมาย 50 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความพร้อมในการให้บริการทางวิชาการ การสืบสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจ ซึ่งความต้องการของผู้สูงอายุในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุโดยต้องการให้พัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ 2) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนและเป็นศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าหรือผลิตผลของผู้สูงอายุ ซึ่งความต้องการของชุมชนนั้นจะมีความต้องการในเรื่องของการบริหารจัดการ 3) ส่วนในประเด็นของการสร้างรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุนั้นพบว่า ควรดำเนินการในพัฒนารูปแบบของฐานการเรียนรู้ โดยมีทั้งหมด 7 ฐานเรียนรู้ได้แก่ (1) ฐานศาสตร์พระราช (2) ฐานคนมีน้ำยา (3) ฐานปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพ (4) ฐานคนมีพลัง (5) ฐานผักเป็น ยา (6) ฐานหมอดิน และ (7) ฐานจักสานงานฝีมือ และผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าฐานการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุพึงพอใจมากที่สุดคือ ฐานผักเป็นยา ($x = 4.13$)

บทที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย (Material & Methods)

การวิจัยเรื่องศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน 2. เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน โดยมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถานที่ในการเก็บข้อมูล วิธีการดำเนินการวิจัยตลอดโครงการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และระยะที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ความรู้พื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าตามแนวทางศาสตร์ ด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ด้านนวัตกรรม ด้านการเสริมสร้างสังคมสมานฉันท์ตามแนวทางศาสตร์ด้านสังคมวิทยา คือทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเพื่อกำหนดกรอบด้านบทบาท

ของศูนย์เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ประกอบด้วย บทบาทด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) เพื่อให้สังคมเกิดดุลยภาพและความปรองดองสมานฉันท์ และแนวคิดข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ (AGIL) ของระบบสังคมของทาลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons's Structural Functionalism) ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม 4 ประการ คือ 1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ระบบจะต้องกำหนดและตอบสนองต่อเป้าหมายหลัก 2. การปรับตัว (Adaptation) คือ ระบบต้องจำเป็นปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ภายนอกคือ ปรับเข้ากับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคม 3. การบูรณาการ (Integration) คือ ระบบจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และจะต้องจัดการ ผสานความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่พื้นฐานอื่นๆ และ 4. การจัดการความขัดแย้ง คือ รูปแบบแฝงในระบบเพื่อจัดการความเครียด (Latency) คือ ระบบต้องดำรงและฟื้นฟู แรงจูงใจของปัจเจกบุคคลและแบบบรรยายทางวัฒนธรรมที่สร้างรักษาแรงจูงใจนั้นไว้ จากข้อมูลข้างต้นที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารทำให้ทราบถึงกรอบเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางของการศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร เพื่อกำหนดกรอบสำหรับการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content synthesis) แล้วสรุปเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

1.3 การลงพื้นที่เพื่อศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group interview) เกี่ยวกับบทบาทภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิต การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อทราบถึงบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

ระยะที่ 2 การศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

ขั้นตอนนี้เป็นดำเนินการเพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี ประกอบด้วย การศึกษา การวิเคราะห์เอกสาร การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์เป็นแนวทางประกอบการนำเสนอรูปแบบ

ระยะที่ 3 การนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

ขั้นตอนนี้เป็นดำเนินการเพื่อนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยที่ได้เก็บรวบรวมจากการลงพื้นที่เพื่อการนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมจากการวิจัย

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples / Subjects)

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยยึดหลักกลยุทธ์การเลือกตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวทางของ Miles and Huberman (1994) ตามหลักเกณฑ์การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มตามวัตถุประสงค์ (Purposeful Random Sampling) จากฐานข้อมูลของโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของ Nastasi, B. K. and Schensul, S. L. (2005) ที่กล่าวถึงการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Interviewing key informants) และ/ หรือการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth interviews) ว่าควรมีจำนวนประมาณ 5-30 ท่าน และได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นแนวทางกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียด 4 ส่วนคือ กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง และเกณฑ์การถอนกลุ่มตัวอย่างหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย รายละเอียดดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จากหลักเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประเภทของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ (1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับบทบาท บริบท และรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้สูงอายุ

เพื่อให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วย ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่อีสาน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง โดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวนแห่งละ 15 ท่าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 45 ท่าน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 ท่าน

จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน 15 ท่าน

จังหวัดระยอง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง จำนวน 15 ท่าน

ตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 45 ท่านดังนี้

- (1) ผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเรียนกับโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่ออีชี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ
- (2) ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและมีสัญชาติไทย
- (3) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะให้ข้อมูล
- (4) ผู้สูงอายุที่มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ

เพื่อให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งคัดเลือกจากพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่งในเขตพื้นที่ออีชี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแต่ละ 5 ท่าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 ท่าน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ"พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมจำนวน 5 ท่าน

จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี รวมจำนวน 5 ท่าน

จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง รวมจำนวน 5 ท่าน

ตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 ท่าน โดยจำแนกรายละเอียดของสัดส่วนจังหวัดละ 5 ท่านดังนี้

- กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้
 - (1) ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ
 - (2) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล
 - (3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล
- กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ได้รับคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

- กลุ่มบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง จำนวนแห่งละ 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ทั้ง 3 แห่ง และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

(2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น

เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลโดยเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น คัดเลือกจากพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่งในเขตพื้นที่อีสาน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแห่งละ 7 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 ท่าน ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

- กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 4 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ได้รับคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบลและขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

- กลุ่มผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2 ท่าน

โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งงานผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ทั้ง 3 แห่ง และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นตามสัดส่วนดังกล่าว รวมจำนวน 7 ท่าน จากพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ"พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดชลบุรี กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นตามสัดส่วนดังกล่าว รวมจำนวน 7 ท่าน จากพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

จังหวัดระยอง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นตามสัดส่วนดังกล่าว รวมจำนวน 7 ท่าน จากพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

โดยมีรายละเอียดของทั้ง 21 ท่าน จำแนกรายละเอียดของสัดส่วนจังหวัดละ 7 ท่านดังนี้

(1) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี

- มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

(2) ปราชญ์ภูมิปัญญา จำนวน 4 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ได้รับคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบล และขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในฐานะข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

(3) ผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง

- สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

2.2.2 การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจำแนกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับบทบาท บริบท และรูปแบบของ ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัย สมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ และ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของ รูปแบบ

ขั้นแรกได้ดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพของ Nastasi and Schensul (2005) เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ว่าควรมีขนาด ประมาณ 20 – 30 บุคคล โดยจะพิจารณาถึงความอึดตัวของข้อมูลและสามารถใช้ขนาดที่น้อยกว่าหลักการได้ หากข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว ตามรายละเอียดของเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ รายละเอียดดังนี้

กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคัดเลือกจากผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเรียนกับโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่อีอีซี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแห่งละ 15 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 ท่าน ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- (1) ผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเรียนกับโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่อีอีซี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ
- (2) ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและมีสัญชาติไทย
- (3) ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะให้ข้อมูล
- (4) ผู้สูงอายุที่มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

จากเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้มีวิธีการที่จะเข้าถึงและดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

1. การหาข้อมูลเพื่อเตรียมการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและการประสานงานเบื้องต้น ด้วยวาจาไปยัง โรงเรียนผู้สูงอายุที่คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนนี้ดำเนินการเพื่อติดต่อไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุที่คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เริ่มจากการประสานงานไปยังกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อขอข้อมูลรายชื่อโรงเรียนผู้สูงอายุ และได้ข้อมูลจากทะเบียนโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อีอีซี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง หลังจากนั้นได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบของแต่ละจังหวัดๆ ละหนึ่งแห่งดังนี้

- จังหวัดฉะเชิงเทรา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ท่าน จากโรงเรียนผู้สูงอายุ พรหมเทพชรา"

"บาล (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบมี 2 แห่ง แต่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อประสานงานในเบื้องต้น พบว่าปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลท่าไข่ที่เป็นโรงเรียนต้นแบบอีกแห่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนและอาจส่งผลกระทบต่อการเก็บข้อมูล

- จังหวัดชลบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ท่าน จากโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เนื่องจากมีโรงเรียนต้นแบบเพียงแห่งเดียว

- จังหวัดระยอง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ท่าน จากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เนื่องจากการประสานงานในเบื้องต้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างสะดวกที่จะให้ข้อมูล

2. การพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือก เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น โดยการเชิญชวนและโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

3. การติดต่อประสานงานด้วยวาจาทางโทรศัพท์ไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนัดหมายวันเวลาชี้แจงเงื่อนไขการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย

4. การติดต่ออย่างเป็นทางการโดยส่งหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมชี้แจงรายละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร

5. การลงพื้นที่เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คัดเลือกจากพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่งในเขตพื้นที่ออีชี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแห่งละ 5 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ท่าน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ"พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมจำนวน 5 ท่าน

- จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี รวมจำนวน 5 ท่าน

- จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง รวมจำนวน 5 ท่าน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 15 ท่านจำแนกรายละเอียดของสัดส่วนจังหวัดละ 5 ท่านดังนี้

กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ได้รับคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบล และ/หรือ ขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

กลุ่มบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ

ทั้ง 3 แห่ง จำนวนแต่ละ 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(1) ดำรงตำแหน่งงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 3 ปี และเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ

(2) สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล

(3) มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

จากเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้จะมีวิธีการที่จะเข้าถึงและดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การหาข้อมูลและการประสานงานเบื้องต้นด้วยวาจา ไปยังหน่วยงานและบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น โดยการเชิญชวนและไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์จำนวนทั้งสิ้น 15 ท่านจาก 3 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน คัดเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี

กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 2 ท่าน เบื้องต้นคัดเลือกจากปราชญ์ชาวบ้านในฐานะข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล แล้วติดต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและขอข้อมูลติดต่อรายบุคคล

กลุ่มบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ท่าน

2. การติดต่อนัดหมายและหาพบตามวันเวลาด้วยวาจา เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การติดต่ออย่างเป็นทางการโดยส่งหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร

4. การลงพื้นที่เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น

ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย กลุ่มผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งคัดเลือกจากพื้นที่ของกลุ่ม

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่อีสาน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนทั้งสิ้น 21 ท่าน โดยแต่ละจังหวัดประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 ท่าน การคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลมีเกณฑ์ดังนี้

(1) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี
- มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล
- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

(2) ปราชญ์ภูมิปัญญา จำนวน 4 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ได้รับคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบล และขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในฐานะข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล
- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

(3) ผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 ท่าน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- ดำรงตำแหน่งงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง
- สุขภาพร่างกายแข็งแรง พร้อมที่จะให้ข้อมูล
- มีความเต็มใจและสมัครใจในการให้ข้อมูล

วิธีการที่จะเข้าถึงและดำเนินการเพื่อเก็บข้อมูลโดยการเชิญเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การสืบค้นหาข้อมูลและการประสานงานเบื้องต้นด้วยวาจา ไปยังหน่วยงานและบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์
2. การติดต่อนัดหมายและทาบทามวันเวลาด้วยวาจา เพื่อดำเนินการเชิญเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น
3. การติดต่ออย่างเป็นทางการโดยส่งหนังสือเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมชี้แจงรายละเอียดของร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร
4. การลงพื้นที่เพื่อดำเนินการ จัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามรายละเอียดที่ได้ประสานงานไว้

2.2.3 เกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจำแนกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่

ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มผู้สูงอายุ

เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มผู้สูงอายุมีเกณฑ์ดังนี้

- (1) อายุต่ำกว่า 60 ปี
- (2) ไม่เป็นผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเรียนกับโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่อีอีซี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อให้ข้อมูลในการวิจัย

(3) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง

(4) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ
เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัยมีเกณฑ์ดังนี้

ผู้นำชุมชน

(1) ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากสถานภาพผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ในเขตพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

(2) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง

(3) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

ปราชญ์ภูมิปัญญา

(1) ไม่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

(2) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง

(3) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ

(1) ไม่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

(2) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง

(3) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา โดยกำหนดเกณฑ์การคัดออกของกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผู้นำชุมชน เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัยคือ

(1) ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหรือพ้นจากสถานภาพผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ในเขตพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

(2) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง

(3) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

ปราชญ์ภูมิปัญญา เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัยคือ

- (1) ไม่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด
- (2) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง
- (3) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

ผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมวิจัยคือ

- (1) ไม่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด
- (2) พันสภาพการทำงานที่ในบทบาทดังที่กำหนด
- (3) มีปัญหาเรื่องสุขภาพ หรือโรคติดต่อร้ายแรง
- (4) ติดภารกิจและไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดได้

2.2.4 เกณฑ์การถอนกลุ่มตัวอย่างหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การถอนกลุ่มตัวอย่างหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัยภายใต้สถานการณ์ต่อไปนี้

1. เมื่อเกิดสถานการณ์ทางสังคมที่ไม่ใช่เหตุที่เกิดจากผู้วิจัยและไม่สามารถควบคุมสถานการณ์นั้นได้ เช่น เกิดปัญหาโรคระบาดที่รุนแรง เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เกิดเหตุจลาจลทางการเมือง เป็นต้น
2. เมื่อเกิดสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเดินทาง การติดต่อสื่อสารและสร้างความเสียหายและเดือดร้อนกับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ ระยะที่ 2 การศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ ระยะที่ 3 การนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ โดยมีเครื่องมือการวิจัย 2 ฉบับคือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อมูล วัน เดือน ปี, เวลา, สถานที่, และ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อมูล เพศ, อายุ, การศึกษา, สถานภาพ, จังหวัดที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ ดังนี้

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างไรต่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมและการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ท่านคิดว่ามีวิธีการอย่างไรบ้างในการส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม
3. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดควรมีหน้าที่ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมสู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. หากมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุขึ้นมาในชุมชนของท่าน เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าและการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม ท่านคิดว่าหน่วยงานนั้นควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง
5. ท่านคิดว่าศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่จัดตั้งขึ้นมานั้นควรมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข
6. ท่านคิดว่าศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุมีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ชุมชน
7. บทบาทและหน้าที่อะไรบ้างที่ท่านคาดหวังจากหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาสำหรับการทำหน้าที่เสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน
8. ท่านคิดว่าจะมีแนวทางพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขได้อย่างไร
9. ท่านคิดว่ามีกิจกรรมอะไรที่ช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในชุมชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานในชุมชนของท่าน
10. ท่านคิดว่าจะมีแนวทางใดบ้างที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในชุมชนให้เกิดการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและดำเนินการในรูปแบบใดที่เหมาะสมกับชุมชนของท่าน
11. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาด้านใดของผู้สูงอายุที่ควรส่งเสริมเพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ในชุมชนให้เกิดการพัฒนาสังคมแห่งความสุข
12. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาด้านใดของผู้สูงอายุที่ควรถ่ายทอดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนและในเขตพื้นที่อีสาน

2. แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น
แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ดังนี้

1. ชุมชนของท่านมีบริบทชุมชนหรือวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันเป็นอย่างไรที่ส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชน

2. ชุมชนของท่านมีวิธีการอย่างไรที่แสดงถึงการยกย่องและเสริมสร้างคุณค่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่
มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อม บริบทของชุมชน หรือปัจจัยใดที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค
นวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาสู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุข
4. ท่านคิดว่าผู้สูงอายุในชุมชนของท่านมีการทำกิจกรรมร่วมกันหรือสัมพันธ์ต่อกันอย่างไรที่
ส่งเสริมให้เกิดความสมานฉันท์และสังคมแห่งความสุข
5. ชุมชนของท่านมีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนทุกช่วงวัยให้
ดำรงชีวิตได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและดำเนินการอย่างไร
6. รูปแบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่จะส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพื่อการ
สร้างความสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรมีลักษณะอย่างไร
7. ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง ที่ส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของ
ผู้สูงอายุไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมแห่งความสุข
8. ท่านคิดว่ารูปแบบของการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนของท่านควรมีลักษณะอย่างไร
9. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านควรมีหลักสูตรใดที่จะส่งเสริมในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุก
ช่วงวัยสู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุข
10. ท่านคิดว่าช่องทางการติดต่อสื่อสารอะไรบ้างที่จะส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในชุมชนและให้
ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาสังคมแห่งความสุข
11. ท่านคิดว่าในเขตพื้นที่อัสซีควมมีการส่งเสริมการจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือไม่ เพราะเหตุใด
12. ท่านคิดว่าวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในพื้นที่อัสซีควมมีลักษณะอย่างไร แตกต่างหรือ
เหมือนกับคนในเขตพื้นที่อื่นหรือไม่

2.4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อ
คำถามสำหรับการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้าง
คุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการพัฒนาความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติพัฒนา
สังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อัสซี ได้ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโดยการหา
ความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความ
เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญา การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้สูงอายุ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและตำแหน่งรองศาสตราจารย์ สาขการ
พัฒนาสังคม และมีประสบการณ์การสอนหรืองานวิจัยด้านภูมิปัญญาหรือการศึกษาจำนวน 1 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 2 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและตำแหน่งทางวิชาการรองศาสตราจารย์
สาขาวิชาการอาชีวศึกษา และมีประสบการณ์การสอนหรืองานวิจัยด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 3 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์
สาขาวิชาพัฒนศึกษา และมีประสบการณ์การสอนหรืองานวิจัยด้านศาสนากับการพัฒนา จำนวน 1 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศึกษา โดยมีประสบการณ์การ

สอนหรืองานวิจัยด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
จำนวน 1 ท่าน

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่า
สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC : Index of item objective congruence)
ซึ่งถ้าค่าดัชนี IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ประเด็นข้อคำถามนั้นจะใช้เป็นตัวแทนประเด็นในแบบสอบถามนั้น
แต่ถ้าประเด็นสอบถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.5 ข้อคำถามนั้นจะถูกตัดออกจากจำนวนข้อคำถามเดิมทั้ง 2 ชุด
จำนวน 26 ข้อ ถูกตัดออกจำนวน 2 ข้อ คงเหลือ 24 ข้อ โดยแบ่งเป็นชุดละ 12 ข้อ เนื่องจากข้อคำถามนั้น
มีประเด็นที่ซ้ำซ้อนกับข้อคำถามอื่น หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้
จริง ซึ่งพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 โดยบางข้อคำถามผู้ทรงคุณวุฒิ
ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ประเด็นข้อคำถามควรพิจารณาเลือกใช้คำที่เข้าใจง่ายไม่เป็นศัพท์ทางวิชาการเฉพาะศาสตร์มากเกินไปเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจง่ายขึ้น เช่น กลไกยึดเหนี่ยวทางสังคม พลังทางศีลธรรมที่ร้อยเรียงความ
ปีกแผ่นทางสังคม กลไกทางสังคมแบบกลไก

(2) ประเด็นข้อคำถามในคำถามเดียวไม่ควรรวมหลายประเด็นหรือเป็นประโยคความรวมมากเกินไป

(3) การเลือกใช้ภาษาในประเด็นข้อคำถามควรคำนึงกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน

(4) การปรับภาษาในข้อคำถามให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสื่อความหมายให้ตรงประเด็นและกลุ่ม
ตัวอย่างให้คำตอบที่สอดคล้องกับคำถาม

(5) การปรับภาษาในข้อคำถามให้มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบได้รายละเอียด
ตรงประเด็นมากและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.5 สถานที่ในการเก็บข้อมูล

สถานที่ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การเก็บข้อมูลจะดำเนินการลงพื้นที่ใน
3 จังหวัดพื้นที่ EEC ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย

จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ปี พ.ศ. 2561)
เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดชลบุรี โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การ
บริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

จังหวัดระยอง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุ
ต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกลาง จังหวัดระยอง

สถานที่ในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น (Focus Group) ดำเนินการจัดที่
โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ

2.6 วิธีการดำเนินการวิจัยตลอดโครงการวิจัย

ประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูลในภาคสนาม การประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร เพื่อกำหนดกรอบในการศึกษาผ่านมุมมองแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับกับรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน
2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำกรอบที่กำหนดจากการวิเคราะห์เอกสาร มาสรุปประเด็นรวบรวมเพื่อสร้างแบบประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยด้านความครอบคลุมและความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา
3. การเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นแนวทางร่างรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน
5. การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นในการวิพากษ์ร่างรูปแบบเพื่อนำไปปรับแก้ไขและการรับรองรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ
6. สรุปผลการวิจัยจัดพิมพ์ทำรูปเล่มรายงานผลการวิจัย
7. การจัดทำคลังความรู้ดิจิทัลเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะชนและเผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย

บทที่ 3

ผลการวิจัย (Results)

จากการวิจัยเรื่อง “ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน (2) ศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน (3) นำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็น 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการวิจัยบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน โดยศึกษาบทบาทจากมุมมองด้านการศึกษาและกรอบของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมตามแนวคิดข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ (AGIL) ของระบบสังคมโดยทัลคอตท์ปาร์สันส์ประกอบด้วย 4 ประการคือ 1. การปรับตัว (Adaptation) คือ ระบบต้องจำเป็นปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ภายนอก คือ ปรับเข้ากับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคม 2. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ระบบจะต้องกำหนดและตอบสนองต่อเป้าหมายหลัก 3. การบูรณาการ (Integration) คือ ระบบจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และจะต้องจัดการ ผสานความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่พื้นฐานอื่นๆ และ 4. การจัดการความขัดแย้ง คือ รูปแบบแฝงในระบบเพื่อจัดการความเครียด (Latency) คือ ระบบต้องธำรงและฟื้นฟู แรงจูงใจของปัจเจกบุคคลและแบบบรรยายทางวัฒนธรรมที่สร้างรักษาแรงจูงใจนั้นไว้เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ที่ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุข

3. การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยศึกษานำร่อง (Pilot Study) เกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group interview) หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย 1. โรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2. โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 3. โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระยอง สามารถสรุปได้ว่านำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี พบว่าเป็นบทบาทตามกรอบแนวคิดด้านการศึกษาและบทบาทตามกรอบแนวคิดด้านสังคมวิทยา ประกอบด้วย บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย 1. บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม 2. บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน 3. บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4. บทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข 5. บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคมประกอบด้วย ภูมิปัญญาการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ภูมิปัญญาการสร้างศิลปะแห่งความประนีประนอมเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม และภูมิปัญญาการเปิดใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสะท้อนคิดเพื่อสร้างฉันทามติในสังคม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ ผ่านเจออะไรมาเยอะมีภูมิรู้ ย่อมเก็บเกี่ยวสิ่งเหล่านั้นและตกผลึกเป็นองค์ความรู้ หากมีการบอกต่อสิ่งเหล่านั้นให้ลูกหลานได้เอาไปปรับใช้ น่าจะเป็นการเรียนรู้ทางลัด เพราะไม่ต้องไปเรียนรู้เอง สังคมต้องหาวิธีส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาใช้ในการสร้างความสุข ความสงบ ให้เกิดขึ้นในสังคมที่แตกแยกที่แบ่งคนแต่้วยออกจากกัน โดยเฉพาะเรื่องการเมือง ชอบ

พรรคไหน ชอบใคร อย่าให้เป็นเหตุให้คนทะเลาะกัน เราต้องเรียนรู้ความแตกต่างที่ลงตัว เพื่อให้ประเทศชาติก้าวหน้าต่อไป และต้องรู้วิธีที่จะสื่อสารข้อมูลเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและยุติธรรม ถ้าต้องการความสงบความสามัคคีอย่าเป็นบางช่วงๆ ใครมีอะไรต้องจับเข้าคุยกันเพื่อเปิดใจหาทางออกร่วมกัน บางคนปัญหาไม่ได้เป็นเรื่องใหญ่โตอะไรเลยที่ทำให้หมางใจกัน แค่เปิดใจก็เป็นทางออกที่ดีไปต่อกันได้”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ภูมิปัญญาการอยู่ร่วมกันที่คนสูงอายุต้องถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เป็นความรู้ที่เอาไปใช้ได้จริง เพราะเกิดจากชีวิตจริง ทำอย่างไรจะหาวิธีทะลอมให้คนคิดกัน ต้องค่อยๆ พูดหรือคิดวิธีทางออกที่เหมาะสม แบบบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น โดยเฉพาะทุกวันนี้หากคุยการเมืองกัน ต้องรับฟังทัศนคติหรือแนวคิดของผู้อื่น วิเคราะห์แนวคิดฝ่ายตรงข้ามไม่ใช่อารมณ์ และเมื่อเราอยู่ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็ควรฟังความเห็นคนกลุ่มน้อยบ้างเพื่อให้พวกเขาอยู่ในสังคมของคนกลุ่มที่เยอะกว่า ควรมีบทบาทต่อการปรับแนวคิดและทัศนคติของผู้คน ความเห็นต่างกันมันมีแน่นอนอยู่แล้ว มันอยู่ที่การแสดงออกออกมาว่าจะทำอย่างไรกับพวกที่เห็นต่าง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับที่การเลี้ยงดูและสังคมสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ แต่ถ้าเราลองเปิดใจให้เขาช่วยเหลือเขา บอกแนวคิดที่ถูกต้องแก่เขา เขาก็จะได้ทำในสิ่งที่ควร พูดในสิ่งที่เหมาะสมมากขึ้น รวมถึงสื่อต้องมีจรรยาบรรณมากกว่านี้ โดยนำเสนอแต่ข้อเท็จจริง ไม่ยุยงสร้างความแตกแยกให้กับคนในสังคม รวมถึงเนื้อหาในการศึกษาควรที่จะเป็นกลาง และควรปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยเสมอ”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ถ้าอยากให้ชุมชนสงบ สามัคคี น่าอยู่ก็ต้องระเบิดจากข้างในคือ แต่สิ่งสำคัญคือความรู้หรือภูมิปัญญาสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนมีความปรองดอง ไม่ทะเลาะ พร้อมทั้งจะเข้าไปพัฒนา มีสภาพที่พร้อมก่อน ให้มันเจริญในชุมชน ไม่ควรเอาของใหม่ไปทำให้ชุมชนเจริญเพราะถ้าชุมชนเปลี่ยนแปลงไม่ทันจะมันทำให้เกิดความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน เราต้องนำภูมิปัญญาคนสูงอายุมาเป็นแนวทางเป็นความรู้หาวิธีการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการพัฒนา จะพัฒนาอะไรก็ดูสภาพสังคม ความเชื่อ จารีตประเพณี วิถีชีวิตคนในชุมชนลักษณะภูมิประเทศทางสังคมวิทยา คือนิสัยคน ต้องมีการแนะนำ แล้วก็อธิบายให้เขาค่อยๆ เข้าใจ ไม่ใช่การไปบังคับฝืนใจเขา สังคมถึงจะน่าอยู่ สงบสุข ไม่มีความขัดแย้ง และยังอยู่ด้วยกันภายในชุมชนได้อย่างสันติมีความสมานฉันท์”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“สังคมจะปรองดองทุกคนควรมีความรู้ก่อนว่าอะไรถูก อะไรผิด และถึงแม้ว่าแต่ละคนจะมาจากสังคมที่ต่างกันไป อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งกว่าความรู้คือการเปิดกว้าง เปิดใจยอมรับและยอมฟังในสิ่งที่คนอื่นพูด แล้วนำวิธีการมาปรับใช้กับวิธีของเราเพื่อหาจุดกึ่งกลางของการแก้ปัญหา ทั้งนี้ก็ควรที่จะมีการพูดคุยกันให้เยอะๆ ไม่ใช่เดาใจกันไปเรื่อยๆ ภูมิปัญญาผู้สูงวัยเป็นความรู้ที่ควรถ่ายทอดให้ลูกหลาน ใช้ชีวิตอย่างไรให้มีความสุข ไม่ซึมเศร้า ทำร้ายตัวเองให้เจ็บทั้งครอบครัว สมัยก่อนคนโบราณใช้ชีวิตต้องอดทนไม่สบายอย่าง

ทุกวันนี้ เอาไรก็กดมือถือ แต่ไม่ค่อยมีปัญหาเยอะอย่างทุกวันนี้ สังคมสมานฉันท์ต้องมาจากหน่วยย่อยสุดคือ ครอบครัวเข้มแข็ง”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ส่งต่อภูมิปัญญาให้เป็นความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน เราต้องเข้าใจกันและกันก่อน เนื่องด้วยทุกคนล้วนอยากแก้ปัญหาทั้งนั้น แต่การที่เลือกแข่งขันกันออกความเห็นเพียงอย่างเดียว มันไม่ได้ช่วยทำให้สังคมพัฒนาต่อไป แต่การที่เราฟัง เข้าใจ นำวิธีของเขามาปรับใช้บ้าง นั่นแหละคือการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ผ่านมามีหลาย ชัดแจ้ง ต้องมานั่งทบทวนช่วยกันระดมความคิด นำประสบการณ์และความรู้จากคนที่เห็นหลายยุคสมัย ผ่านหลายเหตุการณ์ น่าจะเป็นบทเรียนได้และพาสังคมไปสู่ความสุข เพราะภูมิปัญญาผู้สูงอายุเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ ต้องสอน กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา มีความสำคัญต่อทุกยุคทุกสมัย เพราะว่าเราเอาความรู้ที่เรียนมาไปพัฒนาให้สังคมร่มเย็นเป็นสุข ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสมานฉันท์ ทั้งยังทำให้เรามีความสามารถหลายๆด้าน และนำความสามารถที่เราได้ไปสร้างรายได้สร้างอาชีพได้อีกด้วย”

3.1.2 บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ อีอีซี ด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น ซึ่งจะเห็นได้จากการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อร่วมกันเรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาจึงเกิดเป็นกิจกรรมที่สร้างประโยชน์แก่สังคมหรือกิจกรรมจิตอาสาภายใต้การเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่การสร้างความสมานฉันท์ในสังคมเพื่อพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมถือเป็นวิถีกล่อมเกลาจิตใจเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมจึงเป็นภูมิปัญญาในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยปรับพฤติกรรมจากการรวมกลุ่มทางสังคม เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีนำไปสู่การสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่สังคมและเกิดการพัฒนาสังคมเกิดสังคมแห่งความสุข ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านการสั่งสอนลูกหลาน ทำให้มีความสมานสามัคคีคนต่างวัยมีกิจกรรมทำด้วยกัน ได้แ่งคิด ภูมิปัญญาที่สั่งสมมายาวนานของคนแก่เป็นสิ่งที่มีความหมาย ถือเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในครอบครัว ชุมชน การถ่ายทอดให้เด็กรุ่นใหม่ได้พัฒนาความรู้ ความคิด เพิ่มเติมจากในโรงเรียน แต่ขณะเดียวกันคนแก่ก็ได้เรียนรู้โลกสมัยใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ จากเด็กด้วย ลองคิดถึงลูกเมื่อก่อนไม่มีเครื่องไม้เครื่องมือทันสมัยอาศัยการอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด แต่เขามีภูมิปัญญาในการอบรมให้คนคิด แค่นี้เองเล่า นิทานเตือนสติ นิทานอีสปก็ทำให้คนมีคุณธรรม สังคมสงบ มีความสุขไม่ทะเลาะกันแรงแรงอย่างทุกวันนี้ จึงเป็นโจทย์ให้คนรุ่นใหม่จะนำภูมิปัญญาคนแก่ คนโบราณมาสอนหรืออบรมเด็กรุ่นใหม่ได้อย่างไร”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาใช้แก้ไขปัญหาลังคม ความแตกแยกทางความคิด โดยการหากิจกรรมทำด้วยกัน เช่น การปลูกต้นไม้ ทำบุญ หรือดูแลคนแก่ติดเตียงที่ลูกหลานไปทำงาน เป็นวิธีการอบรม สั่งสอนอย่างหนึ่ง เป็นวิธีกล่อมเกลาจิตใจคนให้เห็นใจ ให้อภัยกัน เพื่อสังคมสงบสุข มีความสำคัญมากต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นของสังคม คนทุกคนต้องเรียนรู้ เห็นอกเห็นใจกัน และรู้กฎระเบียบสังคมเคารพซึ่งกันและกัน ถ้าเป็นการเมืองก็ต้องอยู่ภายใต้กติกาและระบอบประชาธิปไตย ต้องเคารพเสียงต่าง มองต่าง จากตัวเอง การเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของคนอื่น เพราะท้ายที่สุดแล้วทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“คุณค่าการสืบสานภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่นำมาสอนเพื่อให้คนอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้ใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น เช่น ด้านศาสนาที่สอนให้ผู้คนเมตตา เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ให้อภัยกัน อ่อนน้อมถ่อมตนให้นำหลักธรรมคำสอนต่างๆ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน อดีตมีการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพโดยตรงจากครอบครัวสอนให้ บ้านไหนทำอาชีพอะไรก็ฝึก ก็สอนให้สมาชิกในครอบครัวอย่างถนัดทำมาเกลือ ไม่เพียงแต่อาชีพ แต่ยังมีการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตอีกด้วย ที่ทั้งเด็กและคนสูงวัยต่างมีความรู้ในมุมต่าง เราก็มาแลกเปลี่ยนกัน เป็นการช่วยกันเรียนรู้กันและกันเพื่อสร้างความเข้าใจ อย่างเด็กคล่องสั่งของออนไลน์ ก็ต้องสอนเรา แต่บางทีเราต้องคอยให้ข้อคิดเพราะกลัวโดนหลอกจากคนไม่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากคนสูงวัยสู่คนรุ่นใหม่ เป็นการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอายุต่างๆ เพื่อลดช่องว่างระหว่างรุ่นและก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคม การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นเก่าได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ในวันวานจากบริบทสังคมไทยแลกเปลี่ยนมุมมองกับคนรุ่นใหม่ จึงเป็นกระบวนการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในที่สุดก็ทำให้เรียนรู้ ปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างปัจจุบัน ซึ่งอาจได้ประสบการณ์ดีกว่าเรียนในสถานศึกษา”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นวิธีการสร้างให้สังคมมีความสามัคคีคือการออกกำลังกายหรือช่วยงานที่วัดก็เกิดพลังจากการรวมกลุ่มเพื่อทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงเป็นภูมิปัญญาเพื่อสร้างความสามัคคีจากการร่วมกันทำกิจกรรม ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคนที่หลากหลายจากการใช้ชีวิต จากการประกอบอาชีพ ถือเป็นพลังที่สำคัญของชุมชนที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมเกิดกิจกรรมจิตอาสา มีอะไรก็ไปช่วยกัน กิจกรรมดูแลสุขภาพ กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจร้องเพลง เต้นรำ กลองยาว ตลอดจนทำของใช้เพิ่มรายได้ ทำให้ได้คุยกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดี บางคนเคยมีเรื่องบาดหมางใจกัน เพราะต่างคนต่างคิดไป

เอง แต่พอมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยกัน ได้พูดคุยกันก็ปรับความเข้าใจ เปลี่ยนมุมมอง การรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมจึงเป็นภูมิปัญญาในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เป็นวิธีที่ทำให้เกิดสังคมแห่งความสุข และได้เรียนรู้กัน ช่วยปรับวิธีคิด”

3.1.3 บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพของชุมชนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ อีอีซี ด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพของชุมชนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นทางสังคมจากแบ่งปันภูมิปัญญาที่ต่างได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์หลากหลายแง่มุม ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ชุมชนมีกลไกในการประสานความสมานฉันท์ตามโครงสร้างของหน่วยงานรัฐก็มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ต่างมุ่งสร้างสังคมให้เป็นสุขโดยประชาชนเป็นกำลังสำคัญ อย่างงานกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุก็เป็นแนวทางสำคัญที่มุ่งให้เกิดการรวมกลุ่ม ภายใต้แนวคิดที่เป็นคำขวัญโรงเรียนคือ ผู้สูงวัยอย่างมีคุณค่า ร่วมพัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สังคม ตรงนี้ได้แสดงจุดยืนชัดเจนในการยกย่องและส่งเสริมด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางพัฒนาและสร้างพลังสามัคคีในชุมชน สร้างความภูมิใจอย่างมีคุณค่า เรามีกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรูปแบบชัดเจน มีจำนวนเวลาเรียน 10 เดือน เดือนละ 2 ครั้ง เรียนขั้นต่ำ 16 ครั้ง จึงจบหลักสูตร มีกำหนดการเข้าเรียนวันศุกร์ของสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การสืบสานภูมิปัญญาเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกชุมชนต้องทำ เหมือนภูมิปัญญาทำให้เกิดหน่วยงานมาดำเนินการ มารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น มาทำกิจกรรมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทางสังคม เพื่อเรียนรู้ถ่ายทอด และเกิดเป็นสถาบันด้านภูมิปัญญาโดยเฉพาะ ชุมชนไหนมีอะไรเด่น ถือเป็นจุดขายหรือเอกลักษณ์ของชุมชน เวลาที่คนนึกถึงเราก็จะนึกถึงแหล่งภูมิปัญญา นึกถึงวิสาหกิจชุมชน อย่างบางปะกงเรามีดอกเกลือ มีปิยะคราม ก็ต้องรวมกลุ่มจัดนวัตวิถีการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ ทำเป็นร้านอาหาร ร้านกาแฟ เชคอิน ถ่ายรูป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ อย่างร้านเดอะเกลือ แต่อยากให้ทำเป็นเครือข่ายทั้งชุมชนขับเคลื่อนไปด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ความคิดในการทำงาน เกิดการพัฒนาสังคมแห่งความสุขในภาพรวมความสามัคคีก็ตามมา เป้าหมายการขับเคลื่อนภูมิปัญญาสู่การสร้างความสมานฉันท์ก็ทำได้ไม่ยาก”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“คนเราจะทำให้เกิดสามัคคีกันได้ ต้องมีกิจกรรมทำด้วยกัน มีสถานที่ทำกิจกรรมพบปะกัน ถ้าจะให้ดี ก็คือการไปทำบุญ ตั้งแต่อดีตวันสำคัญทางศาสนาจะทำให้คนในหมู่บ้านได้มาเจอหน้ากัน ได้มาคุยกันเกิด ความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่บ้าน วัดจึงเป็นศูนย์รวมทุกอย่าง อยากรู้จักหรือเจอใครให้ไปวัด การถ่ายทอดภูมิปัญญา ก็เหมือนกัน ต้องมีศูนย์รวมทางจิตใจให้คนร้อยเรียงใจเป็นหนึ่งเดียว เป็นแหล่งให้คนได้เรียนรู้ร่วมกัน หาก กิจกรรมทางสังคมทำเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โรงเรียนผู้สูงอายุก็แหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน มีกิจกรรมหลากหลาย ทั้งการดูแลสุขภาพ กิจกรรมลีลาศ เต้นบาสโลบ ดนตรีเพื่อผ่อนคลาย การส่งเสริม คุณค่าภูมิปัญญาสู่การสร้างสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้มีหน่วยงานมาดูแลเฉพาะ ชุมชน เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมอย่างจริงจัง แนวทางในการสร้างสังคมด้วยความปรองดองสมานฉันท์คือการที่ รวมกลุ่มทำกิจกรรม พูดคุยกันด้วยเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต จะแก้ปัญหาที่บกพร่อง และยังช่วยให้ความขัดแย้งลดลงอีกด้วย”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ต้องมีหน่วยงานประสาน เป็นเสมือนศูนย์รวมให้คนมารวมกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน สถาบันหลัก บ้าน วัด โรงเรียน ยังเป็นสถาบันทางสังคมที่สร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้แลกเปลี่ยนภูมิปัญญา จึงเป็นแนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคม เป็นสถานที่จัด กิจกรรมหรือพูดคุยหาแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทำให้สังคมเกิดการพัฒนา กิจกรรมที่ช่วย เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย การปลูกต้นไม้ทดแทนทรัพยากรที่เสีย ไปร่วมกัน หรือเป็นการทำบุญจะทำให้ได้ใช้เวลาร่วมกัน เสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้กัน เกิดการรวมกลุ่มให้ สังคมเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่เพราะบางมีเรื่องหรือปัญหาอะไรก็ร่วมกันหาทางออกที่ดี”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“คนสูงอายุมาโรงเรียนอย่างแรกต้องมีคือ ภูมิปัญญาในการอยู่ร่วมกัน การประสานความสัมพันธ์ การทำกิจกรรมจิตอาสา ทำให้คนมารวมกลุ่มกัน มีอะไรช่วยกันทำก็ได้นั่งพูดคุยกัน อาจให้มารวมตัวกันที่วัด เทศบาล โรงเรียนผู้สูงอายุ หรือบ้านผู้ใหญ่บ้าน กิจกรรมอย่างอื่นก็จะตามมา การนำอาหารมากิน เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้หรือภูมิปัญญาเกื้อกูลกัน อาจผลิตกันสอนถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองถนัด หรือเชิญคนจากชุมชน อื่นมาแลกเปลี่ยนถ่ายทอดภูมิปัญญา การนำสมุนไพรมาปรุงอาหาร รักษาป้องกันโรค โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ต้องเลือกกินอยู่เพื่อสุขภาพ ใบชะครามเอามาทำอาหารอะไรได้บ้าง มีประโยชน์อะไรต้องรู้ การดูแล ช่วยเหลือคนป่วยติดเตียงในชุมชนซึ่งจิตอาสาก็จะผลัดกันไปดูแลเยี่ยมเยียนช่วยเหลือกัน เป็นน้ำใจความ เสียสละของคนในชุมชนที่รักใคร่ปรองดองกัน”

3.1.4 บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ อีอีซี ด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน สามารถสรุปได้ว่าเป็นบทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข เป็นการประสานและบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานในชุมชนทั้งรัฐ เอกชน และภาคประชาชนเพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาที่เน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อบูรณาการแนวทางแก้ไขปัญหาและสร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชน ภูมิปัญญาจึงเปรียบเสมือนกลไกในการประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ให้มาร่วมมือกันเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมให้เกิดการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาและแนวทางการดำเนินงาน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมต้องเกิดจากหลายส่วนก้าวเดินร่วมกันอย่างกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุก็ต้องอาศัยการทำกิจกรรมจากหลายฝ่าย โรงพยาบาลมาทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขการดูแลสุขภาพ ให้คำแนะนำ ส่งเสริมสุขภาพการออกกำลังกาย การกินอาหาร สถานศึกษาก็มาให้ความรู้ การเรียนเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เล่นไลน์ ถ่ายรูป ทำตลาดออนไลน์ก็ต้องให้ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจมาสอน หรือ อบต.มีการรวบรวมข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านก็จะมีเด่นหลายอย่าง เช่น แปรรูปมะม่วงหาวมะนาวโห่ น้ำพริกสมุนไพร จักสานทางมะพร้าว กลองยาว มารวมกันทำเป็นแผนที่ท่องเที่ยวให้ข้อมูลแก่คนที่สนใจ เวลาที่มีการทำกิจกรรมก็ได้พูดคุยหารือกัน บางครั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อบูรณาการแนวทางแก้ไขปัญหาและสร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชน รวมกลุ่มหลายหน่วยงานและภาคประชาชนจึงเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้หลายหน่วยงานมาร่วมมือกันโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลายส่วนงานในท้องถิ่น จากพื้นที่ที่มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเทศบาลตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ดูแล แก้ไขปัญหา ต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาล หลายหน่วยงานต้องร่วมมือกัน ประสานงานเรื่องของการส่งเสริมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำร่วมกัน ได้พบปะ พูดคุย นำกลุ่มสูงอายุที่เป็นกลุ่มติดสังคมมาร่วมพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาเพื่อให้ลูกหลานชุมชนเกิดการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงความร่วมมือของหลายภาคส่วนและนำไปพัฒนาชุมชนให้เกิดความสมานฉันท์”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ผู้สูงอายุถ่ายทอดภูมิปัญญาให้ลูกหลานและสังคมได้นำไปปรับใช้ แก้ไขปัญหา โดยเฉพาะความแตกต่างทางความคิดในสังคมที่เป็นมานาน เรื่องราวของภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิต ที่ดีที่น่าสืบทอดสู่คนรุ่นหลังเพราะมันเกิดจากสภาพชีวิตตามวัฒนธรรมไทย ที่นี้ภูมิปัญญาก็เกี่ยวกับหลายเรื่อง เช่น การแปรรูปอาหารทะเลในท้องถิ่นประมงและการนำพืชผักสมุนไพรป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ก็จัดเป็นกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนได้ความรู้ภูมิปัญญาไปแปรรูปอาหารนำจำหน่ายที่สหกรณ์ของโรงเรียน ร้านค้าในชุมชน นักท่องเที่ยว สร้างรายได้เพิ่มและได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การถ่ายทอดและส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายส่วน หน่วยงานแรกคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นี้คือเทศบาลตำบล ชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบล ที่ตั้งขึ้นตามแนวทางการดำเนินงานจัดตั้งของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ซึ่งวัตถุประสงค์การตั้งส่วนหนึ่งก็เพื่อเป็นศูนย์รวมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน จึงเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการประสานงานกับหลายส่วนงานนี้คือตามโครงสร้างทางการ แต่จริงๆแล้วมีมากกว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานสาธารณสุข การศึกษานอกโรงเรียนและตามอัยยาศัย โรงงาน องค์กรธุรกิจเพื่อมาช่วยกันดำเนินงาน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาโรงเรียนมักจะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เชิญปราชญ์ชาวบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการให้ผู้สูงอายุมาถ่ายทอดภูมิปัญญาสอนเด็กๆ ไม่นานก็จะหายไปตามยุคสมัย นอกจากความรู้ที่ได้ ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชนระหว่างคนต่างวัย เด็กกล้าคุยสนิทสนมคุ้นเคยกับคนแก่ มีไรก็มาเล่าให้ฟัง แล้วเด็กไปบอกพ่อแม่ต่อหนึ่ง จึงเป็นการสานสัมพันธ์กันทั้งชุมชน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาส่งเสริมให้เป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้ เช่น การผลิตชาใบชูลู่เลยยังเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งนั้น”

3.1.5 บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและสวัสดิภาพที่ดีสู่ชีวิตในชุมชน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและสวัสดิภาพที่ดีสู่ชีวิตในชุมชนที่อื้อฮือ สามารถสรุปได้ว่าเป็นบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน กล่าวคือการถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ องค์ความรู้ จากบุคคลและหลายหน่วยงานผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การรวมกลุ่มจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของคนในชุมชน เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนเหมือนเป็นการเปิดใจ ความคิด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวทางพัฒนาจากปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ลดความขัดแย้ง และยังมีโครงการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน สามสถาบัน สานสายใย ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือ ร่วมกันทำงาน ส่วนงานไหนมีความพร้อมอะไรก็สนับสนุนกัน หรือมีปัญหาอะไรใครช่วยได้ ก็จะได้ช่วยเหลือกัน เพื่อประโยชน์ของชุมชน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การให้สังคมเห็นค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ก็ต้องเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งชอบมา ส่วนหนึ่งคืออยากมีเพื่อน ไม่เหงาดีกว่าอยู่บ้านคนเดียว ลูกหลานไปทำงาน มาแล้วเขาก็ดูแลดี ให้ความสำคัญใครมีความสามารถ ความรู้ด้านใด ก็ได้แสดงออกก็มีคนชื่นชมเกิดเป็นการสร้างรายได้ทำผลิตภัณฑ์โรงเรียนจำหน่าย ที่สำคัญเวลาทำกิจกรรมอะไรก็สนุกทำกันหลายคนมีเพื่อนพูดคุย บางคนไม่เคยคุยกัน หรือบางคนเคยมีเรื่องบาดหมางใจกัน แต่ก็มีโอกาสได้เปิดใจพูดคุยก็หายโกรธกัน กิจกรรมที่ชอบคือการท่องเที่ยวดูงาน ได้ไปดูหนังกินป๊อปคอร์นที่เมเจอร์โรบินสันแปดริ้ว ได้แต่งตัวสวยๆ มีครั้งนึงได้นั่งรถไฟไปเที่ยวสวนนกนุช นุ่งโจงกระเบนไป เที่ยวกับเพื่อนวัยเดียวกันสนุกคุยกันรู้เรื่อง”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันนี่ละดีที่สุด เพราะทำให้คนเกิดความสามัคคี มีอะไรก็ได้คุย สนุกสนาน ได้แต่งตัวสวยๆ มาโรงเรียน ผ่าถุงสวยๆ เสื้อสวยๆ อยู่บ้านไม่ได้ใส่ แต่พอมารโรงเรียนแต่ละครั้งก็จะนัดว่าแต่งตัวแบบไหน มีหิ้วปิ่นโตไปทานข้าวด้วยกัน วันไหนมีคนมาดูงานที่โรงเรียนก็จะมีเตรียมของว่าง ของที่ระลึกหรือสินค้าจากภูมิปัญญาไว้จำหน่าย ตรงนี้ทำให้เกิดรายได้และความภูมิใจ ใครมีฝีมือเก่งด้านไหนก็ได้แสดงออก บางคนก็เต้น ก็รำ บางคนมีฝีมือทำขนม อาหาร ก็รับหน้าที่ไป”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การถ่ายทอดภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรมมาเป็นวิธีช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะของชุมชน และกิจกรรมการทำบุญในวันสำคัญก็เป็นภูมิปัญญาการรวมกลุ่มทางสังคมอย่างหนึ่ง มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคือศาสนาเพื่อทำให้เกิดความปรองดองกัน เพราะภูมิปัญญาไทยเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการดำรงชีวิตคนแต่ละรุ่นสั่งสมมายาวนาน เรียนรู้ ปรับให้เหมาะสม แล้วส่งต่อ ถ้าดูดีๆ จะเห็นว่าภูมิปัญญาในการทำกิจกรรมด้านศาสนาก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สร้างสัมพันธที่ดีให้คนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใดจะเห็นว่ามี

การรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ดูแล้วนี่แหละคือคำตอบว่า พลังของศาสนาและศีลธรรมนี้แหละมีแรงดึงดูดคนให้มารวมใจกันเป็นหนึ่งเดียวได้เป็นอย่างดีไม่ว่ายุคสมัยไหน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การสานสัมพันธ์สร้างความสมานฉันท์ผ่านการทำกิจกรรมด้านภูมิปัญญาเป็นแนวทางที่ดี นอกจากจะได้ประโยชน์จากองค์ความรู้สำคัญที่เกิดจากประสบการณ์อันมีค่าของคนรุ่นเก่า หน่วยงานต่างๆ ยังได้มาร่วมมือกัน เช่น โรงเรียนเด็กและโรงเรียนผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกัน โดยให้ผู้สูงอายุไปสอนทำอาหารที่ใช้สมุนไพรพื้นบ้านที่เป็นสูตรเคล็ดลับส่งต่อกันมาแต่โบราณ การทำขนมหวานที่ขึ้นชื่อของตำบลเราที่ทำจากไข่เช่นฝอยทอง การทำปลาร้าปลานิลสูตรของบางปะกงที่มีเทคนิคเฉพาะ ที่วิธีแบบดั้งเดิมจะแช่น้ำเกลือก่อน แต่ได้เพิ่มการคลุกเคล้ากับน้ำปลาเข้าไปด้วย ขั้นตอนนี้ต้องกะให้ดองยาใสมากเกินไปเพราะจะเค็มเกินไปไม่อร่อย นี่เป็นวิธีการถนอมอาหารและแปรรูปเป็นสินค้าที่เพิ่มราคา ที่เป็นภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุเพราะที่นี้เลี้ยงปลานิลเยอะ เด็กๆ สนุกสนานได้รับความรู้ ทำกิจกรรมได้พูดคุยกับคนต่างวัย และหน่วยงานก็ได้ประสานงานกันหลายส่วนเพื่อจัดกิจกรรมนี้”

จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี วิเคราะห์และสามารถจำแนกได้เป็นบทบาทตามกรอบแนวคิดด้านการศึกษาและบทบาทตามกรอบแนวคิดด้านสังคมวิทยาประกอบด้วย บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพแสดงบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้าง
ความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

3.2 ผลการวิจัยบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอด ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการ เรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

การศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
เขตพื้นที่อีอีซี ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งหมด 60 ท่าน ตามข้อคำถาม
ในแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างจำนวน 12 ข้อจากผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้นำ
ชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ รายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้สูงอายุ รวมจำนวนทั้งสิ้น 45 ท่าน จากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในเขตพื้นที่อีอีซี 3 จังหวัด
คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง โดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของกองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการ
ผู้สูงอายุ จำนวนแห่งละ 15 ท่าน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียน
ผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง
จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 ท่าน

จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุ
ต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
จำนวน 15 ท่าน

จังหวัดระยอง คือ ผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดระยอง จำนวน 15 ท่าน

2. กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุ รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 ท่าน โดยคัดเลือกจากพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่งในเขตพื้นที่ อีอีซี 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแต่ละ 5 ท่าน มีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมจำนวน 5 ท่าน

จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี รวมจำนวน 5 ท่าน

จังหวัดระยอง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญาและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดระยอง รวมจำนวน 5 ท่าน

จากการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี พบว่าประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมฐานสันติสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่กิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงในสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมฐานสันติสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงในสังคม การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบริบทและรูปแบบ ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมฐานสันติสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเกิดจากรากเหง้าองค์ความรู้แบบดั้งเดิมสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ดังนั้นชุมชนต้องใช้ภูมิปัญญาเป็นสื่อกลางในการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้กันและกันที่ก่อให้เกิดความรัก ความปรองดอง ความสามัคคี สร้างสังคมแห่งความสุข สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจ ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาในชุมชนเพื่อต่อยอดสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับลูกหลานและสังคมได้เรียนรู้เกิดสังคมแห่งความสุข การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดความปลอดภัยและมั่นคงในสังคมอย่างยั่งยืน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ชุมชนต้องใช้ภูมิปัญญาเป็นสื่อกลางในการรวมกลุ่ม เสนอความคิดเห็น ได้ตอบคำถาม ได้อธิบาย พบปะการเจรจาในการรวมกลุ่มที่ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ สามารถสร้างความสมานฉันท์ได้ เพราะกิจกรรมบางอย่างสามารถที่จะโต้ตอบและหาข้อสรุปและข้อถูกต้องของงาน จึงเกิดการขัดแย้งน้อยลง และจะสามารถสร้างความรักความสามัคคีได้ ผู้สูงอายุเป็นผู้ประสพการณ์ ผ่านการดำรงชีวิตมายาวนาน มีลิมิต แก้ปัญหาหลากหลายที่สำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง นำมาถ่ายทอดให้เน้นความรู้ในการส่งเสริมความสามัคคีกับชุมชนได้ เพราะเวลาทำกิจกรรมด้วยกันก็ร่วมมือร่วมใจ แบ่งปันทุกความสุข ช่วยเหลือกัน มีอาหารหรือขนมอะไรก็เอามาแบ่งกันกิน หรือใครมีฝีมือเวลาว่างก็รับจัดไป ก็สร้างรายได้ก็จะดีกว่าซื้อจากร้านเพราะได้เกินคุ้ม เหมือนทำมาแบ่งกันไม่ได้เอากำไรเยอะ เป็นการให้ผู้สูงอายุช่วยกันทำสิ่งของหรืออาหารมาขาย หรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองต่อกัน ถือเป็นข้อดี จุดเด่นของชุมชนที่ต่างก็มีกิจกรรมให้ทำร่วมกันบ่อยๆ เลยทำให้มีความสามัคคี”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ชุมชนเราอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือ รับฟังกัน เราได้ปรึกษากัน ออกความคิดเห็นกัน ทุกคนมีความสามารถ อยากทำอะไรก็สามารถเสนอความคิดเห็นได้ภายในกลุ่มตัวเอง ได้ผลสรุปร่วมกันก็ให้ผู้สูงอายุคนนั้นเป็นคนเสนอภูมิปัญญาตนเอง ผู้สูงอายุรายนั้นต้องอธิบายภูมิปัญญาของตนเองให้คนอื่นฟัง จึงเป็นกิจกรรมสามารถให้คนได้รวมกลุ่มกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ซึ่งก็จะเป็นการเรียนรู้กันและกัน ก่อให้เกิดความรักความปรองดองกัน การที่ได้นำภูมิปัญญาผู้สูงอายุนำเสนอ สามารถสร้างความรักใคร่สามัคคี ได้พูดคุยกัน มีความสุข ได้เจอเพื่อน ทุกระหว่างวัยหรือวัยเดียวกัน สร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจก็จะทำให้สังคมน่าอยู่ และมีความรัก ความสามัคคี ความเข้าใจกัน ไม่เคยทราบมาก่อนว่าการที่ตัวเองมาเรียนกับเพื่อนๆ จะทำให้ตัวเองมีความสุข สนุกสนาน มีความรู้ที่หลากหลาย ได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมตลาดนัดภูมิปัญญา ถือว่าเป็นสิ่งที่ให้ทุกคนได้แสดงฝีมือ ของดีของตนเองออกมา ได้พบปะพูดคุย ได้นำเสนอผลงานของตนเอง มีความสุขมาก”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ภูมิปัญญาในชุมชนตำบล จะทำให้ต่อยอดสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับลูกหลานผู้คนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ความปรองดองในสังคมก็จะเกิดขึ้น ในฐานะที่เราเป็นผู้สูงอายุก็ต้องเริ่มที่ตัวเรา เราต้องเรียนรู้ว่าคนรุ่นใหม่ชอบอะไร และเราต้องปรับตัวอย่างไรที่จะคุยกับเขาได้ และให้เขาไว้วางใจเรา และอยากคุยกับเราเพื่อเราจะได้ถือโอกาสอบรม สั่งสอนให้เขาเป็นคนรู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อผู้อื่น ให้รู้จักกฎระเบียบของสังคม รู้จักเรียนรู้ทักษะชีวิตนอกตำราเรียน เริ่มจากครอบครัวก่อน แล้วสังคมก็จะมีความสุข นอกจากนี้การส่งเสริมภูมิปัญญาก่อให้เกิดรายได้ เกิดรายได้ก็มีความสุข เกิดการรวมกลุ่มถ่ายทอดได้แลกเปลี่ยนเสนอความคิด เกิดการพูดคุย สร้างความรัก ความสามัคคี ก่อเกิดความสมานฉันท์ เรามีโอกาส

ได้รวมกลุ่มทำกิจกรรมภูมิปัญญา ช่วยกันคนละไม้ละมือทำร่วมกัน ได้พูดคุย ปรึกษาหารือ เป็นสิ่งที่ดี ได้ความรู้จากคนอื่น มีรายได้ ถึงแม้ว่ายังไม่มากแต่ยังสามารถเป็นรายได้เสริมได้ ทำให้เกิดมีการพบปะสังสรรค์การรวมกลุ่ม การเกิดความสัมพันธ์ สร้างรายได้ เกิดความสุขในสังคมก็เกิดความสมานฉันท์ได้”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การนำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดต่อกันและอาจมีการดัดแปลง ปรับปรุงหรือประยุกต์ให้ทันกับปัจจุบันโดยการรวมกลุ่มกันเพื่อระดมความคิดกัน สร้างความสัมพันธ์ของชุมชน รวบรวมอาชีพหลากหลายเพื่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น เป็นการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์กัน เกิดสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกคนมีภูมิปัญญาที่โดดเด่นแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทุกคนได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน ได้พูดคุย พบปะสังสรรค์ ตามประสานวัยเดียวกัน สนุกสนาน ก็ทำให้เกิดความรักความสัมพันธ์ สุขภาพจิตดี สุขภาพก็ดี ความคิดเห็นก็ได้แสดงออกในทางที่ดี ”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเกิดจากรากเหง้าองค์ความรู้แบบดั้งเดิมสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน หากไม่ได้รับการถ่ายทอดก็จะสูญหายไป ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ชีวิตด้านภูมิปัญญา สามารถถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้เพื่อสืบทอด การได้พูด ได้คุย ได้ปรึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถสร้างความสมานฉันท์ปรองดองกันได้ การนำความสามารถเฉพาะบุคคลที่มีความรู้มารวมกลุ่มเผยแพร่กันในชุมชน เพื่อแบ่งปันความรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือสร้างอาชีพ สร้างรายได้เพิ่ม การได้รวมกลุ่มกันได้ออกความคิดเห็นสร้างความสมัครสมานสามัคคี จึงเป็นที่มาของคำว่าสร้างความสมานฉันท์ในสังคม”

3.2.2 บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบริบทและรูปแบบด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กล่าวคือ ชุมชนต้องนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมารวบรวมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องและ ควรมีหน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการแปลงพลังของภูมิปัญญาให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ การสร้างความโดดเด่นและยกระดับคุณภาพสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้โดยเริ่มจากภูมิปัญญา การสร้างวัตถุดิบ การคัดสรรเพื่อนำมาผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม เมื่อ

สังคมได้รับรู้ถึงภูมิปัญญาที่โดดเด่นและกลายเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จะเป็นพลังที่ส่งผลต่อความนิยมสินค้าและเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ต่อยอดให้เกิดความรักความสมานฉันท์ในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือความสามารถจากภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันจะได้ผลิตผลงานที่โดดเด่นให้สังคมเห็นและให้การสนับสนุนผลผลิตนั้นๆ เมื่อภูมิปัญญาโดดเด่นการรวมกลุ่มก็จะขยายกว้างขึ้นสามารถถ่ายทอดและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นพลังของการเกิดความสมานฉันท์ในสังคม รวมทั้งสร้างงาน สร้างรายได้ จากการแปลงพลังของภูมิปัญญาให้มีค่าทางเศรษฐกิจ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขต้องสร้างความเข้าใจต่อกัน คู่กับการอยู่ดีกินดี และมีความเป็นธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนสังคมจึงสงบสุข”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ภาครัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นต้องช่วยกันสำรวจภูมิปัญญาผู้สูงอายุในท้องถิ่นอย่างจริงจัง แล้วส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันเพื่อจะได้ผลิตผลงานที่โดดเด่นให้สังคมเห็นและให้การสนับสนุนผลผลิตนั้นๆ เพราะเมื่อภูมิปัญญาโดดเด่นการรวมกลุ่มก็จะขยายกว้างขึ้นสามารถถ่ายทอดและเกิดการเรียนรู้ตลอดไป ดังนั้นต้องเริ่มจากการสร้างจุดเด่นจุดขายให้กับภูมิปัญญา เมื่อภูมิปัญญาเป็นที่รู้จักก็จะเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้และต่อยอดให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“จัดกิจกรรมตลาดนัดภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ เข้ามารับรู้ ในสิ่งที่ผู้สูงอายุได้ทำขึ้นมาตามภูมิปัญญาตัวเอง ถ้าเราไม่ประชาสัมพันธ์ก็จะรู้ในวงแคบ ๆ คนอื่นก็จะไม่รับรู้ข้อมูลมากนักที่เราทำขึ้นมาจากภูมิปัญญา ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันหรือช่วยกันนำสิ่งของมาประยุกต์ใช้เพื่อจะได้เห็นความปรองดองสมานฉันท์ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีประสบการณ์ชีวิตมากมายผ่านกาลเวลามานาน บางคนชอบมาเล่าให้ลูกหลานฟัง การถ่ายทอดก็ต้องชวนฟัง ชวนให้อยากรู้ ถ้าไม่สนุกเด็กก็ไม่ฟัง แต่ถ้าผู้สูงอายุท่านใดพูดแล้วสนุก แล้วสอดแทรกประวัติศาสตร์ คุณธรรม จริยธรรม เราก็ยกย่องและส่งเสริมให้ได้ออกมาเป็นวิทยากรชาวบ้านได้เลย เพื่อพูดคุยทำความเข้าใจ”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“หาพื้นที่ได้แสดงออกหรือเสนอภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและสร้างรายได้จากภูมิปัญญา เริ่มจากค้นหาภูมิปัญญา ของดีและบุคคลที่มีความโดดเด่นด้านภูมิปัญญาในชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุ แล้วนำมาส่งเสริมให้คนอื่นรู้จักมากขึ้นและทำการสนับสนุนให้คงอยู่สืบไป ผลักดันให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่อย่างนี้เป็นรูปธรรมมากที่สุดโดย

ทำให้มีจุดขายบอกเล่าเรื่องราวยกระดับคุณภาพสินค้า ควบคู่กับการขายสินค้า ภูมิปัญญาการสร้างวัตถุดิบ การคัดสรรเพื่อนำมาผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพและปลอดภัยต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดรายได้และเป็น การแปลงภูมิปัญญาให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความสร้างสรรค์ ตามที่เคยทำตลาดนัดภูมิปัญญา ผู้สูงอายุก็ดีมาก ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนที่เป็นผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพของตัวเองให้เต็มที่และยังได้ ร่วมกันทำกิจกรรมภูมิปัญญา การเสนอสินค้าของผู้สูงอายุมีรูปแบบที่เด่นและชัดเจน และให้มีการลง ประชาคมติกันในการเลือกสินค้าและผลิต กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแสดงถึงการร่วมใจอนุรักษ์และการเห็นคุณค่า ของภูมิปัญญาผู้สูงอายุว่าอยู่เบื้องหลังของการยกระดับคุณภาพสินค้าของชุมชน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ชุมชนต้องนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมารวบรวมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องให้มี หน่วยงานสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนผู้สูงอายุ คือจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพราะได้ไปทำกิจกรรมร่วมกันจนมีกิจกรรมของภูมิปัญญาเกิดขึ้น แต่การนำไปใช้ประโยชน์หรือสร้างรายได้ ต้องมีการส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาให้ลูกหลาน บุคคลอื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุ ที่สำคัญองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนกิจกรรมด้านภูมิปัญญา ของดีจากผู้สูงอายุมีมากมาย ถ้าทุกคนได้นำมา ถ่ายทอด ได้อนุรักษ์ ต่อยอด ให้คนอื่น ๆ ได้เรียนรู้ไปด้วยจะดีมาก ๆ สังคมได้รู้ว่าต้องพัฒนาผู้สูงอายุด้านใด ต้อง ให้มีการสนับสนุนต่อยอดภูมิปัญญาอยู่ตลอดไม่ห่างหาย สังคมจะได้นำภูมิปัญญาไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีเอกลักษณ์เพื่อสร้างความน่าสนใจ”

3.2.3 บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอด ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการ เรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่ง ความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการ เสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติ การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปได้ว่าเป็นบริบทและ รูปแบบด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบัน เพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ การดำเนินงานจัดตั้งหน่วยงานเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้สังคมมีความ ปรองดอง ความสามัคคี เป็นศูนย์รวบรวมภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้เพื่อการต่อยอดภูมิปัญญาต่อไปในระดับ สากลและเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นศูนย์รวมเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ ผู้สูงอายุและการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพกายและจิตสำหรับผู้สูงอายุ ดั่งคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 1

ดั่งคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาให้ผู้สูงอายุ โดยเอาไว้เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน การพบปะกัน ปรึกษางานด้านภูมิปัญญา เพื่อการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาให้โดดเด่น เป็นที่ไฉ่ผลงานภูมิปัญญา มีสถานที่ อุปกรณ์ หรือบที่ที่จะช่วยส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญหน่วยงานนั้น ต้องมีความยุติธรรมให้กับคนในสังคม มีรูปแบบเน้นการทำงานด้วยความร่วมมือเป็นคณะบุคคล เพื่อให้สังคม มีความปรองดอง ความสามัคคี ทำหน้าที่เป็นศูนย์อำนวยการ เป็นศูนย์รวบรวมภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้เพื่อ การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 2

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“หน่วยงานหรือสถาบันด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุควรตั้งอยู่ในท้องถิ่นพื้นที่นั้น ๆ เพราะจะสามารถเข้าถึง ชุมชน รู้ลึกถึงข้อมูลชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นแกนกลางเชื่อมข้อมูลภูมิปัญญาต่างๆ มีงบประมาณสำหรับ ส่งเสริมกลุ่มภูมิปัญญาผู้สูงอายุนั้นๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และสถานที่สำหรับทำกิจกรรมภูมิปัญญา รวมทั้ง สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผลงาน และให้ความรู้เพิ่มเติมภูมิปัญญาผู้สูงอายุนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อการต่อยอดภูมิปัญญาต่อไปในระดับสากล มีการวางแผนให้รูปแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์การส่งออก ”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 3

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ต้องมีหน่วยงานมาดูแลด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุโดยเฉพาะ รูปแบบคล้ายๆ กับเทศบาลหรือ อบต. ช่วยดูแลผู้สูงอายุ เข้าถึงประชาชน หรือภูมิปัญญาผู้สูงอายุทุกด้าน มีอาคารที่ทำการอย่างถาวร เพื่อทำหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ค้นหาของดีภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เอาไว้แสดง สินค้าหรือภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เอาไว้ขายของจากภูมิปัญญา พร้อมสนับสนุนงบประมาณด้านภูมิปัญญา ผู้สูงอายุ เป็นศูนย์รวมในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุและมีการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพกาย และจิตสำหรับผู้สูงอายุ”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 4

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ศูนย์หรือหน่วยงานต้องเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาให้คงอยู่ ต้องมีคนมา สอน มาบอกวิธีถ่ายทอด ต้องมีเงินหรืองบประมาณมาสนับสนุน มีอาคารแสดงภูมิปัญญาผู้สูงอายุเก็บข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนความรู้ งบประมาณต่าง ๆ แยกองค์กรออกมาให้ชัดเจน มีบทบาทหน้าที่ ในการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุอย่างชัดเจนต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม สนับสนุน ส่งเสริม อนุรักษ์ ภูมิปัญญา ผู้สูงอายุให้คงอยู่”

ผู้ให้ข้อมูลท่านที่ 5

ดังคำสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

“ตั้งเป็นสำนักงานชัดเจนทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ส่งเสริมต่อยอดภูมิปัญญา มีกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่ม ถ่ายทอดอยู่อย่างต่อเนื่อง มีบุคลากรที่มีความรู้

ประจำในหน่วยงานนั้นๆ ที่สามารถเข้าใจผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี มีการทำกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายภูมิปัญญาสู่รุ่นอื่นๆ เด็ก เยาวชนในพื้นที่ คนต่างวัยจะได้มีกิจกรรมสร้างความเข้าใจ ได้พูดคุย เกิดความสมานฉันท์ เกิดเป็นสังคมแห่งความสุขและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต้องมีบุคลากรในการแนะนำให้ความรู้กับผู้สูงอายุและประชาชน”

3.3 ผลการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และข้อมูลด้านบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ที่ได้จากการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบทั้ง 3 แห่ง ประกอบด้วย 1. โรงเรียนผู้สูงอายุ "พรหมเทพชราบาล" (โรงเรียน ผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) เทศบาลตำบลบางปะกง พรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา 2. โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลพลูตาหลวง (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2561) องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี 3. โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากน้ำประแส (โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบปี พ.ศ. 2564) เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระยอง เพื่อจัดทำร่างรูปแบบของศูนย์ แล้วนำผลนั้นมาเป็นข้อมูลรูปแบบฉบับร่างเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการ จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นและปรับแก้เพื่อนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมจากการวิจัย โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้คัดเลือกจากพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แห่งในเขตพื้นที่อีสาน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จำนวนแห่งละ 7 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 ท่าน ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ท่าน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 4 ท่าน กลุ่มผู้บริหารหรือนักวิชาการจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารหรือนักวิชาการสำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 ท่าน โดยการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และข้อมูลด้านบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน เพื่อเป็นแนวทางการสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบ สามารถสรุปขั้นตอนของการนำเสนอรูปแบบได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างรูปแบบ

ขั้นตอนการยกร่างรูปแบบดำเนินการโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการวิจัยภาคสนามจากการศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และการศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการ

ถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางประกอบการยกร่างรูปแบบดังตารางการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแยกเป็นประเด็นย่อยด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และด้านบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ภายใต้กรอบการวิเคราะห์รูปแบบศูนย์ในฐานะสถาบันทางสังคมตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมประกอบด้วย บทบาทด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) เพื่อให้สังคมเกิดดุลยภาพและความปลอดภัยของสมานฉันท์ และแนวคิดข้อจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งการหน้าที่ (AGIL) ของระบบสังคมตามแนวคิดของทาลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons's Structural Functionalism) ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมที่เห็นว่าสถาบันทางสังคมต้องมีหน้าที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ระบบจะต้องกำหนดและตอบสนองต่อเป้าหมายหลัก
2. การปรับตัว (Adaptation) คือ ระบบต้องจำเป็นปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ภายนอกคือ ปรับเข้ากับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคม
3. การบูรณาการ (Integration) คือ ระบบจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และจะต้องจัดการประสานความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่พื้นฐานอื่นๆ และ
4. การจัดการความขัดแย้ง (Latency) คือ รูปแบบแฝงในระบบเพื่อจัดการความเครียดที่ระบบต้องดำรงและฟื้นฟู แรงจูงใจของปัจเจกบุคคลและแบบบรรยายทางวัฒนธรรมที่สร้างรักษาแรงจูงใจนั้นไว้

โดยรวมพบว่าการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ดำเนินการผ่านกิจกรรมของแต่ละชุมชนโดยการนำของโรงเรียนผู้สูงอายุล้วนสัมพันธ์กับข้อจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งการหน้าที่ทั้ง 4 ประการ และเมื่อสังเคราะห์ยกย่องเป็นรูปแบบส่งผลให้องค์ประกอบของรูปแบบสัมพันธ์กับลักษณะกิจกรรมดังกล่าวในประเด็นต่อไปนี้

1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) หรือการกำหนดเป้าหมาย พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุได้ดำเนินการโดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายใต้แผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุในชุมชน

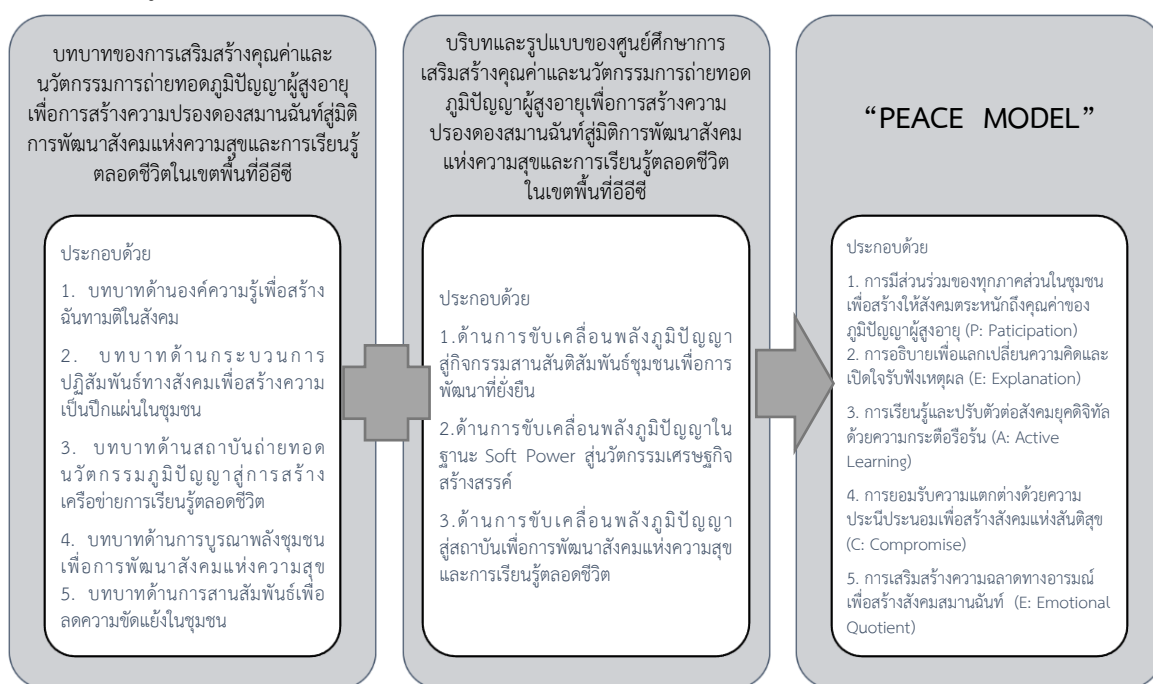
2. การปรับตัว (Adaptation) หรือการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทสังคม โดยรวมพบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมด้านการปรับตัวกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับบุคคลและชุมชนจึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่หลากหลายทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตอาสา ด้านภูมิปัญญา ด้านศาสนา ด้านนันทนาการ ด้านการสร้างรายได้ ตลอดจนการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นในชุมชนเพื่อการดำเนินกิจกรรมนำไปสู่การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การบูรณาการ (Integration) การประสานและบูรณาการด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนเพื่อดำเนินงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ของชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าได้สะท้อนให้เห็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจัดการและกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพื่อบูรณาการสู่กิจกรรมชุมชนเช่น ด้านการพัฒนา ด้านการจัดการศึกษา ด้านการจัดการท่องเที่ยว

4. การจัดการความขัดแย้ง (Latency) พบว่าจากการศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เน้นให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเพื่อนำไปสู่ความสามัคคีและสังคมแห่งความสุขและสันติภาพตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจากฐานภูมิปัญญาผู้สูงอายุผ่านการจัดกิจกรรมหลายหลายรูปแบบเพื่อสร้างฉันทามติในสังคม

สามารถสรุปรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อื้อฉี และข้อมูลด้านบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อื้อฉี เป็นแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงได้ดังนี้

แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงบทบาท บริบท และรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อื้อฉี

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่ารูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อื้อฉี เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่ารายละเอียดมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับองค์ประกอบ

ของบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน และองค์ประกอบของบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน กล่าวคือเมื่อพิจารณาพบว่าบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย (1) บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม (2) บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน (3) บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข (5) บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน ส่วนเมื่อพิจารณารายละเอียดของบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน พบว่าประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ (1) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่ นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสดงให้เห็นว่ารายละเอียดทั้งหมดที่กล่าวมามีส่วนสัมพันธ์องค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL” ที่ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient) และหากวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแยกเป็นประเด็นย่อยด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ปรากฏผลดังตารางวิเคราะห์แสดงความเชื่อมโยงต่อไปนี้

องค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL”	บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน				
	องค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม	กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน	สถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต	การบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข	การสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation)	✓	✓	✓	✓	✓

องค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL”	บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา ผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคม แห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี				
	องค์ความรู้ เพื่อสร้าง ฉันทามติ ในสังคม	กระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมเพื่อ สร้างความเป็น ปึกแผ่นใน ชุมชน	สถาบันถ่ายทอด นวัตกรรม ภูมิปัญญาสู่การ สร้างเครือข่าย การเรียนรู้ตลอด ชีวิต	การบูรณาการ พลังชุมชนเพื่อ การพัฒนา สังคมแห่ง ความสุข	การสานสัมพันธ์ เพื่อลดความ ขัดแย้งในชุมชน
การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและ เปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation)	✓	✓	✓	✓	✓
การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัล ด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning)		✓	✓	✓	✓
การยอมรับความแตกต่างด้วยความ ประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise)		✓		✓	✓
การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อ สร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient)		✓		✓	✓

ตารางแสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL” และบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

จากตารางการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL” และบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี พบว่าเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของ “PEACE MODEL” รายด้านพบว่า

(1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation) มีความเชื่อมโยงกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

(2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation) มีความเชื่อมโยงกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย

บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

(3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning) มีความเชื่อมโยงกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีพิ ประกอบด้วย บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

(4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise) มีความเชื่อมโยงกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีพิ ประกอบด้วย บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

(5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient) มีความเชื่อมโยงกับบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีพิ ประกอบด้วย บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข และบทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

สำหรับการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงแยกเป็นประเด็นย่อยด้านบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีพิ ปรากฏผลดังตารางวิเคราะห์แสดงความเชื่อมโยงต่อไปนี้

องค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL”	บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีพิ		
	การขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสันติสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	การขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่ นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนัก	√	√	√

องค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL”	บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน		
	การขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	การขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่ นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์	ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation)			
การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation)	√		√
การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning)	√	√	
การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise)	√		√
การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient)	√	√	√

ตารางแสดงการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL” และบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

จากตารางการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบของรูปแบบ “PEACE MODEL” และบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน พบว่าเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของ “PEACE MODEL” รายด้านพบว่า

(1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation) มีความเชื่อมโยงกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่ นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation) มีความเชื่อมโยงกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning) มีความเชื่อมโยงกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วยด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise) มีความเชื่อมโยงกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient) มีความเชื่อมโยงกับบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วย ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมสานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากตารางการวิเคราะห์แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของรูปแบบ “PEACE MODEL” และบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี และบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอรูปแบบ

การดำเนินการเพื่อนำเสนอรูปแบบโดยการนำข้อมูลจากการศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี และข้อมูลจากการศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อเสนอองค์ประกอบของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน

เขตพื้นที่อีสานใต้ ตามกรอบของ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (Participation) 2. การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (Explanation) 3. การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) 4. การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (Compromise) 5. การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (Emotional Quotient) โดยการตรวจสอบรูปแบบจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรับรองรูปแบบจำนวน 21 ท่าน โดยรวมได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกับรูปแบบที่นำเสนอ และได้เพิ่มรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบเป็นขั้นตอนจากการสรุปความคิดเห็นและวิเคราะห์ตามกรอบของรูปแบบที่นำเสนอได้ตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นได้พิจารณารับรองรูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินการตามรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ โดยเพิ่มเติมรายละเอียดการวิเคราะห์หน่วยงานที่เป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้สังคมตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เนื่องจากต้องอาศัยการประสานความร่วมมือในการดำเนินการในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายในชุมชนประกอบด้วย

1.1 หน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจในความรับผิดชอบคือการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารงานบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเงิน การคลัง และการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหน่วยงานในชุมชนที่สังกัด จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เทศบาลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา, องค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี, เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทั้ง 3 หน่วยงาน เป็นหน่วยงานที่ได้เริ่มดำเนินการรวบรวมภูมิปัญญาที่โดดเด่นของชุมชนตามลักษณะภูมิประเทศและพื้นที่ต่างๆ จะมีการประกอบอาชีพที่แสดงถึงการสั่งสมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

ภูมิปัญญาผู้สูงอายุด้านการทำนาเกลือ พบว่าการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุนั้นเป็นแนวทางสำคัญ ดังเช่นการทำนาเกลือที่บ้านคลองผิซุด หมู่ที่ 14 ตำบลบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญของตำบลบางปะกงเป็นหมู่บ้านเก่าแก่กว่า 300 ปี ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดทะเล มีลำคลองที่โค้งและคดเคี้ยวมาก ชาวบ้านไม่ทราบว่าเป็นคนชุดหรือเกิดจากธรรมชาติกัน แน่จึงเรียกชื่อคลองว่า คลองผิซุด และได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อคลองว่า บ้านคลองผิซุด ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ทำนาเกลือ เลี้ยงปลา เลี้ยงกุ้ง ชุมชนบ้านคลองผิซุด หมู่ 14 เป็นพื้นที่ทำนาเกลือแห่งเดียวในจังหวัดฉะเชิงเทรา เกลือสมุทรในประเทศประเทศไทยมีอยู่หลายที่ทั้งจากฝั่งตะวันตกอย่างสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เรื่อยไปจนถึงเพชรบุรี และจากฝั่งตะวันออกที่ฉะเชิงเทรา บางปะกง เรื่อยไปถึงชลบุรี จันทบุรี แต่เกลือที่มีคุณภาพดีคือ เกลือจากบางปะกง ที่เขากันว่าเป็นเกลือที่นิยมใช้ในการทำขนมไทยให้ได้รับรสชาติที่ปะแล่ม ไม่เค็มจัด เกลือไม่แกร่งมากและละลายน้ำง่าย เป็นเกลือสมุทรที่ใช้พลังงานแดดให้

ค่อยๆ ระบายจนได้ดอกเกลือเม็ดสวย สะท้อนสีออกโอรสเมื่อต้องแสงอวดความเข้มข้นของแร่ธาตุที่ฝังในเกล็ดเกลือ โดยขนานนามว่า นาฬิณสุดท้ายของนาเกลือบางปะกง ปัจจุบันทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญเกลือกันมากขึ้นเนื่องจากอาชีพทำนาเกลือตามธรรมชาติเริ่มจะหมดไป เป็นโอกาสดีที่ประชาชนจะได้ความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น พร้อมช่วยอนุรักษ์และหาวิธีการพัฒนาแหล่งผลิตเกลือ เกลือนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องใช้และขาดไม่ได้มาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะการถนอมอาหาร การสืบทอดองค์ความรู้ การทำนาเกลือและวิถีชีวิตเกษตรกรรมเกลือ เผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำนาเกลือและนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงมีความจำเป็น ดังนั้นหน่วยงานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จึงเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่ได้ร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมให้สังคมตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา โดยการนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา เช่น โรงเรียนในพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการรำแม่ศรีและได้มาสาธิตการแสดงการรำแม่ศรีให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นการละเล่นที่สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีความเชื่อเรื่องเงา เพราะถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงได้ทำพิธีเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ลงมาสวมห่มและสิ่งของตนเอง ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อการสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและคนในหมู่บ้าน โดยทั่วไปมักจะทำกิจกรรมนี้ในงานวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ถือเป็นภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยผู้เล่นจะแต่งตัวสวยๆ และมีจำนวนประมาณ 8 – 10 คน เพื่อมารายรำร่วมกันอย่างสวยงาม ซึ่งภูมิปัญญานี้ปัจจุบันใกล้จะสูญหายไป ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสถานศึกษาที่ได้มีส่วนร่วมในการสืบสานและส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญา

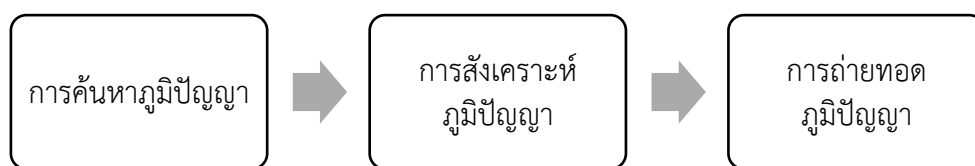
1.3 หน่วยงานของกระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานที่ได้ร่วมมือกับชุมชนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญา โดยวัดเป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญา หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่รวมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสังคมเพื่อร่วมกันพัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานของการรวมพลังรวมใจ นำไปสู่การสร้างสังคมสมานฉันท์และสังคมแห่งความสุข

1.4 หน่วยงานด้านสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่ได้ร่วมมือกับชุมชนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาทางด้านสุขภาพและสุขภาพที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนชุมชน เช่น การส่งเสริมภูมิปัญญาด้านอาหารสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุที่นำภูมิปัญญาการละเล่นพื้นบ้านมาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกิจกรรม การป้องกันโรคเชิงรุกผ่านกิจกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาการดำรงชีวิตที่ยืนยาวจากผู้สูงอายุที่มีอายุมากในชุมชน การมอบรางวัลยกย่องผู้มีสุขภาพดีชีวิตยืนยาว จึงถือว่ามีส่วนร่วมในการทำให้ชุมชนได้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาต่อการดูแลสุขภาพ

1.5 หน่วยงานสังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ได้ร่วมมือกับชุมชนเพื่อช่วยเหลือจัดสวัสดิการและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีจากการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการนำภูมิปัญญาไปสู่การสร้างรายได้เพื่อสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีการนำภูมิปัญญาด้านอาหาร ด้านสมุนไพร ด้านการละเล่น ด้านการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

หน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นความร่วมมืออันดีของทุกภาคส่วนของชุมชนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ชุมชน ถือเป็นเสาหลักที่สำคัญเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยเริ่มจากการ

ค้นหาภูมิปัญญาที่โดดเด่นในพื้นที่ชุมชน มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่พร้อมส่งต่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ ภูมิปัญญา หลังจากนั้นจึงนำมาจึงเป็นกระบวนการส่งต่อหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาซึ่งก็ต้องมีแหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ทั้งบุคคลและสถานที่เพื่อสร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อภูมิปัญญาถูก ส่งต่อผู้สูงอายุย่อมรู้สึกภาคภูมิใจและเกิดการสานสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการส่งต่อภูมิปัญญาจึง เกิดการมีส่วนร่วมของหลายหน่วยงานในชุมชนที่ได้ประสานความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนภูมิปัญญา จึงเป็น จุดเริ่มต้นของความสมานฉันท์ในการร่วมมือกันพัฒนาสังคมแห่งความสุข จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของ รูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี สามารถสรุป ขั้นตอนได้ดังนี้

แผนภาพแสดงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่า ของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า ขั้นตอนสำคัญเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบภูมิปัญญา ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อที่จะ ช่วยกันคัดกรองภูมิปัญญาในพื้นที่ชุมชนอันเป็นการสะท้อนเอกลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของ ชุมชนผ่านการผานองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและประกอบ อาชีพที่สร้างความสุข ความสมานฉันท์ในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์ภูมิปัญญา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการดึงองค์ความรู้ที่เป็นหัวใจสำคัญ ออกมาเพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญา องค์ความรู้นั้นต้องโดดเด่นและสัมพันธ์กับวิถีการ ดำรงชีวิตสามารถปรับใช้ได้กับบริบทของสังคม และต้องสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายในการนำไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดภูมิปัญญา ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนในชุมชนในหลายมิติของการนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต การจัดกระบวนการถ่ายทอดที่เหมาะสมเอื้อต่อ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อนำภูมิปัญญาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการ สร้างคุณค่าของภูมิปัญญาเป็นอย่างยิ่ง

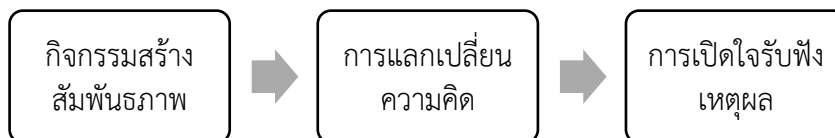
จากทั้ง 3 ขั้นตอนประกอบด้วย การค้นพบภูมิปัญญา การสังเคราะห์ภูมิปัญญา และการถ่ายทอด ภูมิปัญญาแสดง ได้แสดงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญตามรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและ การเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่ออีชี

2. การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นที่ได้พิจารณารับรองรูปแบบด้านการอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี โดยเสนอเพิ่มเติมรายละเอียดการดำเนินการคือ

2.1 การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีของชุมชน ซึ่งต้องทำความเข้าใจสภาพวิถีการดำรงชีวิตลักษณะพื้นที่ของ 3 จังหวัดในพื้นที่อีอีซีที่ประกอบด้วยจังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง เพื่อที่จะเป็นข้อมูลประกอบการเข้าใจถึงพฤติกรรมและการรวมกลุ่มของชุมชน รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ชุมชนที่ต้องเริ่มจากการให้โอกาสของผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาได้พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อนำไปสู่การเปิดใจรับฟังเหตุผล ซึ่งปรากฏในลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อสานสัมพันธ์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้หรือแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กิจกรรมการทำอาหาร กิจกรรมการศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้มีส่วนร่วมได้แลกเปลี่ยนพูดคุยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน หากพิจารณาวัตถุประสงค์จะเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันของชุมชน

2.2 การเปิดใจรับฟังเหตุผล เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์เพื่อให้เปิดใจรับฟังผู้อื่นอย่างเข้าใจและเกิดทักษะชีวิตใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเหมาะสม เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองและลูกหลานเห็นคุณค่าของผู้สูงวัย ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นสถาบันทางสังคมที่จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันนำไปสู่การเปิดใจรับฟังเหตุผล นอกจากนี้หากพิจารณาวัตถุประสงค์การจัดตั้งพบว่า เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในคนกลุ่มวัยเดียวกัน ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมด้านต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ผู้สูงอายุได้รับความรู้ด้านการดูแลสุขภาพกายและใจของตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ การเปิดใจรับฟังเหตุจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับวิธีการที่สำคัญคือกระบวนการ “สุนทรียสนทนา” (dialogue) คือ รูปแบบของการพูดคุยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยที่ผู้สนทนาจะมีโอกาสได้เข้าไปสำรวจประสบการณ์ ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก ความคิด และอธิบายสิ่งเหล่านั้นให้กับผู้อื่นอย่างเสมอภาค นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการรับฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) ระหว่างกระบวนการ โดยผู้ที่เข้าร่วมจะไม่ตัดสินสิ่งเหล่านั้นในทันที เมื่อมีความคิดเห็น ความเชื่อ ปรากฏขึ้นแต่จะอธิบายประสบการณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ หรือความจริงในรูปแบบของตนเองที่อาจแตกต่างไปจากผู้อื่น เพราะความจริงของมนุษย์เกิดจากสิ่งประสบการณ์ ความต้องการ ความรู้สึก ความกลัว ที่แต่ละคนมีต่างกันทำให้ความจริงที่เกิดขึ้นเป็นความจริงเฉพาะในความคิดของแต่ละคน เน้นการสังเกตและเรียนรู้สิ่งที่ปรากฏขึ้นทำให้ไม่มีกฎหรือวิธีการอย่างตายตัวระหว่างพูดคุย เพื่อการสร้างพื้นที่ของความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นไปได้ใหม่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญแก้ปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดทางการสื่อสารที่สังคมเผชิญอยู่ สอดคล้องกับเปิดใจรับฟังเหตุผลกันและกันเพื่อสร้างความมีส่วนร่วมและมุมมองร่วมกัน เน้นการให้คุณค่าและการถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ โดยการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จะเป็นรูปแบบของคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้มีส่วนร่วมได้บอกเล่าผสมผสานสิ่งเหล่านั้นในบริบทของตัวเอง เพื่อให้กระบวนการนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้ จึงสอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบด้านการอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผลของรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

จากแผนภาพแสดงขั้นตอนการอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผลแสดงให้เห็นว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ กิจกรรมสร้างสัมพันธภาพ การแลกเปลี่ยนความคิด และการเปิดใจรับฟังเหตุผลล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญตามรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

3. การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นได้พิจารณารับรองรูปแบบด้านองค์ประกอบของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ด้านการเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้นเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาและสามารถส่งต่อภูมิปัญญาได้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล ซึ่งสัมพันธ์กับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตามหลักการของปรัชญาพัฒนาการนิยมที่มองว่า การศึกษาคือชีวิต (Education is life) ดังนั้นมนุษย์จะต้องเฝ้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับสังคม สภาพแวดล้อมไปจนตลอดชีวิต การไม่ยอมรับรู้วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ของสังคม อาจทำให้การมีชีวิตประสบการณ์ยากลำบากและมีปัญหาได้ การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ควรนึกถึงประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันและสังคมให้มากที่สุด นอกจากนี้การศึกษาควรส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักสังคม และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมและรู้จักแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ นอกจากนี้การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้นยังเป็นไปตามหลักการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) ไม่เพียงแต่ฟัง ผู้เรียนจะต้องอ่าน เขียน ถามคำถาม อภิปรายร่วมกัน และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะต้องการเน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงเน้นที่บทบาทของผู้เรียน และถึงแม้ว่าจะเน้นบทบาทของผู้เรียน แต่ผู้สอนก็ยังมีบทบาทเช่นกัน คือเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ได้แก่ เป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด เป็นผู้จัดระเบียบ เป็นผู้แนะนำและกำกับไม่ให้ออกนอกทางหรือหลงทาง จากข้อมูลนี้และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นสามารถสรุปแนวทางส่งเสริมองค์ประกอบด้านการเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้นของผู้สูงอายุในชุมชนได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

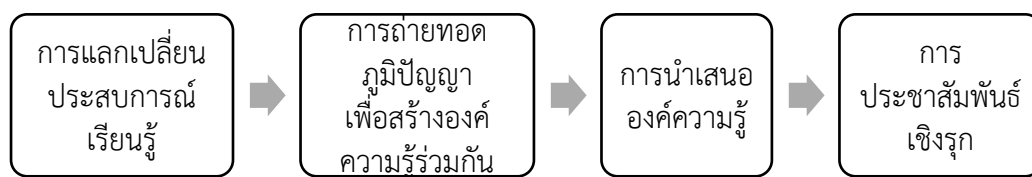
1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ผ่านการส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่ชุมชนที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้ตั้งประสบการณ์เดิมของตนเองและภูมิปัญญาออกมาเชื่อมโยงหรืออธิบายปัญหาใหม่ที่พบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือข้อสรุปในการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านกิจกรรมสร้างรายได้ กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และ

ประสบการณ์ กิจกรรมพบปะสังสรรค์นั้นหนาแน่น กิจกรรมเรียนรู้สื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยการตั้งประเด็นปัญหาหรือคำถามที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้ คิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์มวลประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อจัดการองค์ความรู้ส่งต่อชนรุ่นหลัง และผู้ที่สนใจ เช่น ภูมิปัญญาผู้สูงอายุด้านความเมตตาที่มีส่วนช่วยสร้างสังคมสมานฉันท์อย่างไร ภูมิปัญญาด้านการนำวัตถุดิบธรรมชาติในท้องถิ่นมาสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอัตลักษณ์ชุมชน

3. การนำเสนอองค์ความรู้ ที่มุ่งการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการหลอมรวมแนวคิดที่ได้จากผู้สูงอายุมาเสริมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างจุดเด่น จุดขายในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ เช่น การบอกเล่าเรื่องราวที่มาของวัตถุดิบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ซื้อสินค้า การนำเสนอภูมิปัญญาในกระบวนการผลิตเพื่อเสริมสร้างคุณค่าภูมิปัญญาและธำรงไว้คู่สังคมผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านการท่องเที่ยววิถีชุมชน

4. การประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อบรรลุให้สังคมตระหนักคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ นำไปสู่การต่อยอดภูมิปัญญาเพื่อการสร้างมูลค่าแก่ภูมิปัญญาสู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น การเผยแพร่ต่อสาธารณะในลักษณะ ป้ายโฆษณา หรือการเผยแพร่ทางออนไลน์ เช่น สรุปรูปเป็นขั้นตอนดังนี้

จากข้อมูลที่น่าเสนอแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้นเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถดำเนินการโดยอาศัยหลักการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาพัฒนาการนิยมและหลักการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน การนำเสนอความรู้และการประยุกต์นำไปใช้หรือลงมือปฏิบัติ การดำเนินการดังกล่าวมาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

4. การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (Compromise)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นได้พิจารณารับรองรูปแบบด้านการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข องค์ประกอบของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี โดยเป็นหลักการเบื้องต้นในการนำไปสู่การสร้างสังคมสันติสุข เริ่มจากการทำความเข้าใจตนเอง เรียนรู้ตนเองและผู้อื่นผ่านมุมมองที่ครอบคลุมหลายมิติเพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นผ่านหลักการวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น พบว่าจากการวิเคราะห์ลักษณะการมี

ปฏิสัมพันธ์ผ่านการทำกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุมีภูมิปัญญาการดำรงชีวิตที่สะท้อนให้เห็นการเรียนรู้และยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน การเคารพรับฟังความคิดเห็นเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางออกร่วมกัน การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแบ่งปันด้วยไมตรีจิต นำไปสู่การอยู่ร่วมกันโดยการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการสร้างการยอมรับความแตกต่างนั้นเริ่มจากการเข้าใจพฤติกรรมตนเองและผู้อื่น

สอดคล้องตามหลักของจิตวิทยา คือ หลักการ “จุดยืนชีวิตหรือทัศนคติต่อชีวิต” (Life Position) ตามแนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์การสื่อสารระหว่างบุคคล ก็คือ Transaction Analysis : TA เป็นทฤษฎีของ Eric Berne (อีริก เบิร์น) จิตแพทย์ชาวอเมริกันเพื่อช่วยให้เข้าใจบุคลิกภาพและพฤติกรรมการสื่อสารของตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารองค์กรอย่างมากเพราะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมระหว่างบุคคลได้ดีขึ้น การสื่อสารที่ดีสามารถทำให้บุคลากรในองค์กรร่วมแรงร่วมใจในการทำงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับหน่วยงานและสังคมได้ การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้ไม่เข้าใจกันและทำให้เกิดความขัดแย้งทัศนคติของคนที่มีการกระทำของตนเองต่อผู้อื่น หรือทัศนคติต่อชีวิต (Life Position) แบ่งเป็น 4 แบบ คือ

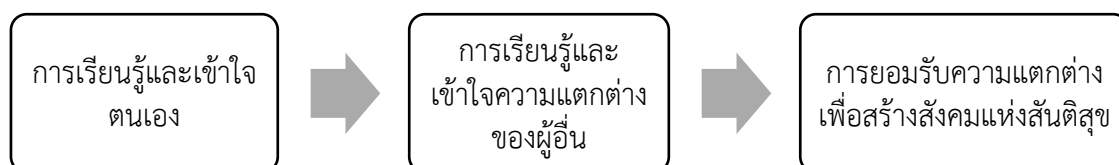
1. I'm O.K. – You're O.K. เป็นการแสดงออกที่ส่งผลให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังรู้สึกสบายใจ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผู้อื่น มีจิตสำนึกและการตัดสินใจที่ขึ้นอยู่กับหลักฐานและข้อเท็จจริง เป็นคนมีเหตุผล และยอมรับประสบการณ์ของผู้อื่น ผู้ที่มีจุดยืนแห่งชีวิตหรือบุคลิกภาพในตำแหน่งนี้จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างดีเข้ากับใครก็ได้ ซึ่งคนประเภทนี้จัดว่าเป็นคนชนะ/มีความเชื่อมั่น (confident)

2. I'm O.K. – You're not O.K. เป็นการพูดหรือแสดงออกในลักษณะที่วางตนเองอยู่ใน ตำแหน่งที่เหนือกว่าผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่สบายใจ ซึ่งคนประเภทนี้จัดว่าเป็นคนชอบข่มขู่ผู้อื่น (superiority)

3. I'm not O.K. – You're O.K. เป็นการพูดหรือแสดงออกในลักษณะที่วางตนเองอยู่ใน ตำแหน่งที่ด้อยกว่าผู้อื่น มักพยายามจะตอบสนองความต้องการของผู้อื่นมากกว่าตนเอง ชอบวางตัว เรียบๆ คอยแต่รับฟังแต่ไม่เสนอความคิดเห็นใดๆ ไม่มั่นใจในตนเอง ชอบให้ผู้อื่นเป็นหัวหน้า ซึ่งคนประเภทนี้ จัดว่าเป็นคนท้อแท้ (depressed)

4. I'm not O.K. – You're not O.K. เป็นการพูดหรือการแสดงออกในลักษณะที่ไม่มีฝ่ายใด รู้สึกดี ซึ่งบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนี้มักจบลงด้วยการป่วยทางจิต ซึ่งคนประเภทนี้จัดว่าเป็นผู้แพ้ตลอดกาล (hopeless) การสื่อสารระหว่างบุคคลควรเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นให้ได้ต้องรู้จักใช้ คำพูดที่เหมาะสมกับผู้อื่นและต้องควบคุมอารมณ์ให้ได้รวมถึงให้เกียรติและเคารพผู้อื่นเสมอ จะมีผลให้เป็นที่ยอมรับและได้รับความเคารพจากบุคคลอื่นเช่นกัน

จากแนวคิดจุดยืนชีวิตหรือทัศนคติต่อชีวิต (Life Position) ที่เป็นแนวทางการวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่นเพื่อนำไปสู่การยอมรับความแตกต่างและข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากการระดมความคิดเห็น พบว่าเริ่มจากการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง การเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น และการยอมรับความแตกต่างเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข สามารถสรุปเป็นแนวทางส่งเสริมองค์ประกอบการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุขขั้นตอนดังนี้

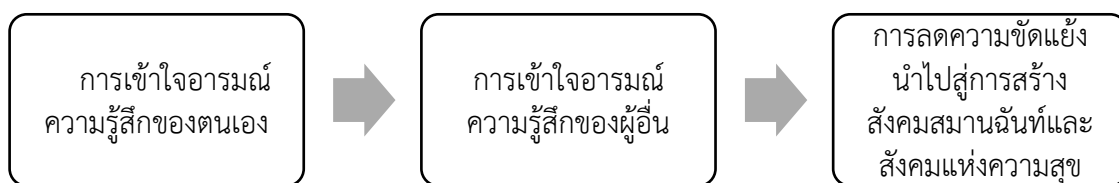
จากแผนภาพการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข สรุปได้ว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การเรียนรู้และเข้าใจตนเอง การเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของผู้อื่น และการยอมรับความแตกต่างเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถดำเนินการโดยอาศัยหลักการเรียนรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมสมานฉันท์

5. การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (Emotional Quotient)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นได้พิจารณารับรองรูปแบบด้านการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข องค์ประกอบของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี โดยความฉลาดทางอารมณ์จะส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายแล้วส่งผลไปยังสังคมรอบตัว เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์คือ การที่บุคคลมีความสามารถหรือศักยภาพทางอารมณ์ ด้วยการควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีการรับรู้และเข้าใจผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น รู้จักจัดการกับอารมณ์ของตนเองและความเครียดของตนเองจนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขซึ่งกรมสุขภาพจิตได้นำเสนอแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 3 ประการคือ ประการที่ 1 เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประการที่ 2 ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประการที่ 3 มีสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ โดยการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ถือเป็นแนวทางสำคัญต่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพบว่าหน่วยงานในชุมชนได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณลักษณะดังกล่าว เช่น

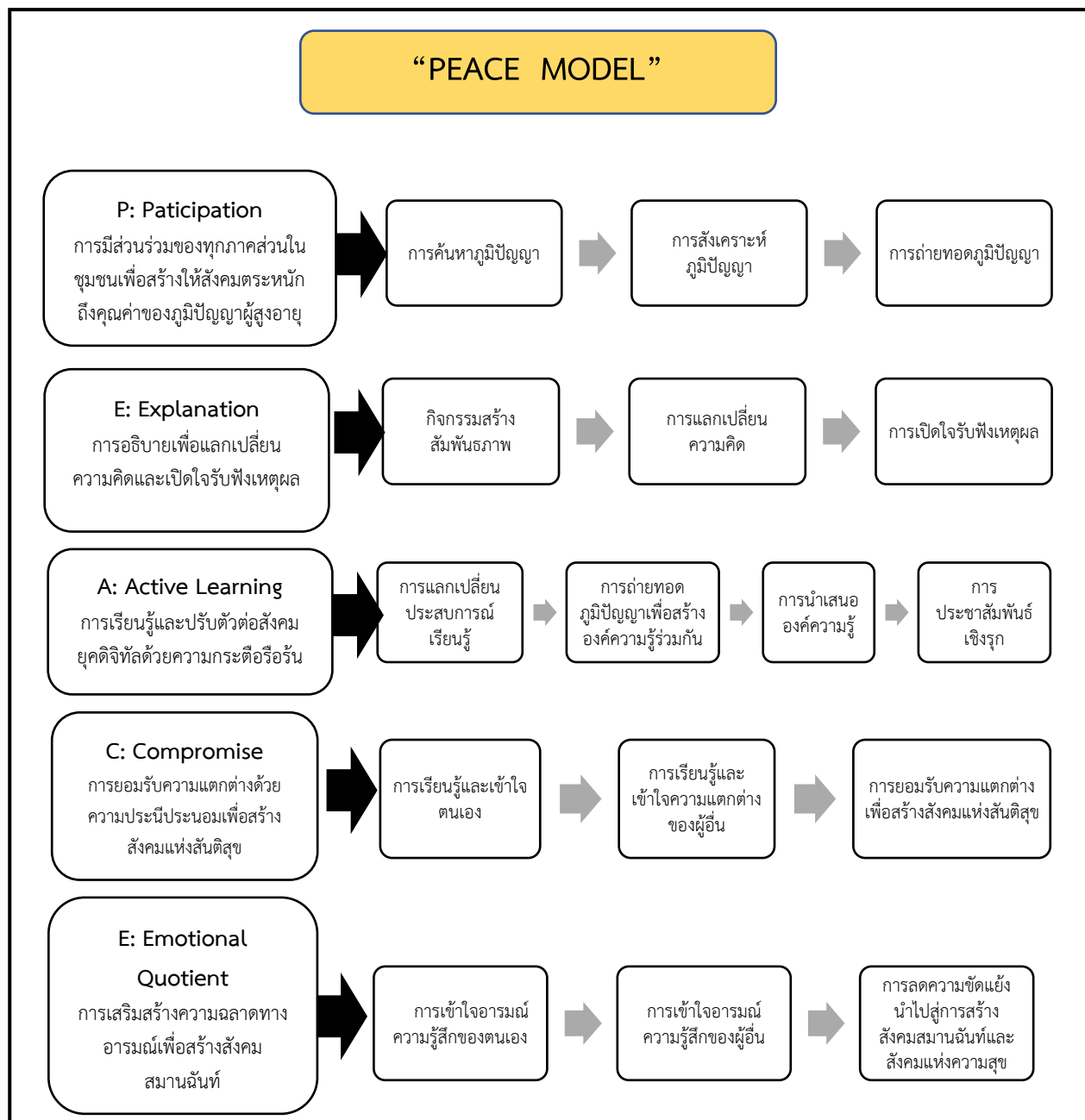
ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพกาย จิตใจและสังคม การส่งเสริมการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ การส่งเสริมเพื่อมุ่งเป็นศูนย์รวมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน

จากรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้

การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

จากรายละเอียดที่นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณารับรองรูปแบบสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

บทที่ 4

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion & Conclusion)

การวิจัยเรื่องศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยนำเสนอข้อมูลที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัย รายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1. เพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี 2. เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี และระยะที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

ขั้นตอนนี้เป็นดำเนินการเพื่อศึกษาบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1.1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี

ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ความรู้พื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณค่าตามแนวทางศาสตร์ ด้านการศึกษา ด้านจิตวิทยา ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ด้านนวัตกรรม ด้านการเสริมสร้างสังคมสมานฉันท์ตามแนวทางศาสตร์ด้านสังคมวิทยา คือทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมเพื่อกำหนดกรอบด้านบทบาทของศูนย์เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ประกอบด้วย บทบาทด้านการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) เพื่อให้สังคมเกิดดุลยภาพและความปรองดองสมานฉันท์ และแนวคิดข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ (AGIL) ของระบบสังคมของทัลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons's Structural Functionalism) ตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม 4 ประการ คือ 1. การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือ ระบบจะต้องกำหนดและตอบสนองต่อเป้าหมายหลัก 2. การปรับตัว (Adaptation) คือ ระบบต้องจำเป็นปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ภายนอกคือ ปรับเข้ากับสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคม 3. การบูรณาการ (Integration) คือ ระบบจะต้องกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และจะต้องจัดการ ผสานความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่พื้นฐานอื่นๆ และ 4. การจัดการความขัดแย้ง คือ รูปแบบแฝงในระบบเพื่อจัดการความเครียด (Latency) คือ ระบบต้องธำรงและฟื้นฟู แรงจูงใจของปัจเจกบุคคลและแบบบรรยายทางวัฒนธรรมที่สร้างรักษาแรงจูงใจนั้นไว้ จากข้อมูลข้างต้นที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารทำให้ทราบถึงกรอบเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางของการศึกษาและทำความเข้าใจบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร เพื่อกำหนดกรอบสำหรับการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content synthesis) แล้วสรุปเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุข

1.3 การลงพื้นที่เพื่อศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ (Focus group interview) เกี่ยวกับบทบาทภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อทราบถึงบทบาทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ระยะที่ 2 การศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ขั้นตอนนี้เป็นดำเนินการเพื่อศึกษาบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย การศึกษา การวิเคราะห์เอกสาร การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์เป็นแนวทางประกอบการนำเสนอรูปแบบ

ระยะที่ 3 การนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน

ขั้นตอนนี้เป็นดำเนินการเพื่อนำเสนอรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยที่ได้เก็บรวบรวมจากการลงพื้นที่เพื่อนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย (1) บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม (2) บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน (3) บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) บทบาทด้านการบูรณาการพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข (5) บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

2. บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน พบว่าประกอบด้วย 3 คุณลักษณะคือ (1) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่กิจกรรมฐานสันติสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาในฐานะ Soft Power สู่นวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) ด้านการขับเคลื่อนพลังภูมิปัญญาสู่สถาบันเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. รูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน คือ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมของชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (P: Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดใจรับฟังเหตุผล (E: Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (A: Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (C: Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (E: Emotional Quotient)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยขอเสนอแนะดังประเด็นต่อไปนี้

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยที่สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย

บทบาท 5 ด้าน คือ บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน แสดงให้เห็นว่าบทบาททั้ง 5 ด้านนั้นเกี่ยวข้องกับฐานคิดในการพิจารณาการเกิดของภูมิปัญญาว่าสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทยที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของตะวันตก ภูมิปัญญาไทยจึงเป็นสิ่งที่ถูกสังคมไทยมองข้ามมาเป็นเวลานาน และได้รับการส่งเสริมให้กลับคืนสู่สังคมไทยในบทบาทของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยในหลากหลายรูปแบบซึ่งภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย เป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องกวมขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญามีความเด่นชัดในหลายด้านมีการสั่งสม และถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่และพัฒนาให้เหมาะสมกับสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยไว้ในสาระบัญญัติมาตรา 66, 73, 80, 84, 86 และ มาตรา 289 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกคนไทยเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเห็นถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิในภูมิปัญญาที่มีในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2551) การเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุจึงเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ส่วนบทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน บทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชนนั้นต่างเป็นกระบวนการสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การสร้างสังคมสมานฉันท์สังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องงานวิจัยการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานโดยสิริกาญจน์ กระจำนังโพธิ์ (2561) ที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้พิจารณาความรู้สึกภายในตนเอง คำนึงถึงการดูแลสุขภาพ และเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จะช่วยให้ผู้สูงอายุค้นความรู้สึกที่ดีต่อตนเองค้นสู่สภาพการดูแลเอาใจใส่ตนเอง และมากไปกว่านั้นสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ผู้สูงอายุที่เกิดความตระหนักรู้ถึงความสามารถของตน มีความเชื่อมั่นตนเอง รับผิดชอบสุขภาพตนเองเกิดความยั่งยืนในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและเป็นภาระต่อสังคมให้น้อยที่สุด เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าในตนเอง เห็นถึงความสำคัญของตนเอง ตระหนักรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นกลุ่มวัยที่มีบทบาทสำคัญในสังคม “เป็นหลักชัย” และเป็นชุมพลที่ สามารถสร้างแรงผลักดันขับเคลื่อนสังคมด้วยการประสานความร่วมมือเป็นหนึ่งเดียวกัน สร้างสรรค์ “สังคมคุณภาพ” ให้กับทุกๆ คนในสังคมต่อไป ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรม เป็นฐานมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ความแตกต่างของความ

แปรปรวนของค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในช่วงเวลา (Period) ที่ต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างน้อย 1 คู่

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน คือ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (Emotional Quotient) สอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดการสร้างความร่วมมือผ่านการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมหรือการอบรมในสถานศึกษานี้ ตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงนำจุดเด่นของสถาบันหลักที่มีอยู่ในสังคมไทย นับตั้งแต่อดีต หรือ “บวร” โดย “บ” มีความหมายถึงบ้านหรือ สถาบันครอบครัว “ว” หมายถึง วัดหรือ สถาบันศาสนา ส่วน “ร” หมายถึง โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา (กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว, 2558) และ ศิริธรรม วีระไวยะ (2554) ที่วิจัยเรื่องการนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสันติภาพภายในและสันติภาพระหว่างบุคคล 2) เครือข่ายความร่วมมือมี 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายแนวราบ เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการเองโดยมีผู้บริหารและนักเรียนเป็นแกนนำและเครือข่ายแบบผสม ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สถานศึกษารับมอบนโยบายและแนวทางการร่วมมือตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดร่วมกับการดำเนินการเอง 3) องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วยเครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในสถานศึกษา 4) วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากรและกิจกรรม และยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การปรับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติ วัฒนธรรม 2) ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ 3) ยุทธศาสตร์การค้นพบและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายอย่างเต็มศักยภาพ 4) ยุทธศาสตร์การจัดการเครือข่าย 5) ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 6) ยุทธศาสตร์การจัด การศึกษาพัฒนานักเรียนเพื่อนักเรียน 7) ยุทธศาสตร์การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและหน่วยงานต่างประเทศ 8) ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางเครือข่ายความร่วมมือ 9) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมพลังแกนนำ 10) ยุทธศาสตร์การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้องค์ประกอบของรูปแบบด้านการยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข ยังสอดคล้องกับกระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ตามแนวคิดของ Crawford และ Bodine (อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2548) ที่กล่าวว่าประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) การเจรจาไกล่เกลี่ย (Negotiation) เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นการ เสนอหน้าระหว่างคู่กรณีหรือตัวแทน เพื่อร่วมกันหาทางแก้ปัญหาตนเองโดยไม่มีผู้ช่วยเหลือ 2) การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง (Mediation) เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็น การเสนอ หน้าระหว่างคู่กรณีหรือตัวแทน เพื่อร่วมกันหาทางแก้ปัญหาโดยมีบุคคลที่สามเป็นคน กลาง ที่จะช่วยเจรจา ที่เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) 3) การตัดสินใจโดยใช้ฉันทามติ (Consensus Decision - making) เป็นกระบวนการแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้มีส่วนพิพาททุกฝ่ายหรือตัวแทนร่วมกันหาทางแก้ปัญหาข้อ พิพาทโดยการวางแผน ปฏิบัติการให้ทุกฝ่ายสามารถให้การสนับสนุน อาจมีหรือไม่มีคนกลางร่วมในการเจรจา นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชญาดา เข้มเพชร (2564) ที่ศึกษาการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สำหรับ

เยาวชนไทยโดยใช้หลักบรร : บ้าน วัด โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทยที่เหมาะสม คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อใหม่ และกิจกรรมการจัดค่าย 2. รูปแบบกิจกรรม ประกอบด้วย การอบรมเรื่อง “บวร” กับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ใน สังคมไทย ด้วยหลักศีลห้า, กิจกรรมธรรมะแรลลี่, กิจกรรมจิตอาสา, กิจกรรมสร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น, กิจกรรมจุดเทียนแห่งปัญญา, พิธีต้อนรับชาวค่ายและพิธีอำลาชาวค่าย 3. ผลการประเมิน พบว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องร้อยละ 80 และมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ร้อยละ 20 ทศนคติภาพรวมอยู่ใน “ระดับสูง” ด้านบวกที่มีระดับดีที่สุด คือ การคืนเงินให้แก่พ่อค้าที่ทอนเงิน เกินเป็นการกระทำ ที่ถูกต้อง ด้านลบที่ไม่ควรประพฤติดีกที่สุด คือ การดื่มเหล้า เบียร์ เวลามีนานเลี้ยง พฤติกรรมความปรองดองสมานฉันท์อยู่ใน “ระดับสูง” และพฤติกรรมจากการสังเกตอยู่ที่ “ระดับมาก” ทุกพฤติกรรม และผลการวิจัยของจิตต์ประวีร์ เจริญนิม (2562) ศึกษารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดศักยภาพภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่ชุมชนและสังคมที่ยั่งยืนดังผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการปฏิบัติจริงผู้สูงอายุจะถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยการให้ปฏิบัติจริงเป็นการให้ผู้เรียนได้ทำจริง โดยมีผู้สูงอายุคอยให้คำแนะนำอยู่ระหว่างการปฏิบัติ รูปแบบการสาธิต ผู้สูงอายุจะบรรยายและทำให้เป็นดูเป็นตัวอย่างและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม รูปแบบการบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และรูปแบบการถ่ายทอดเฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น นอกจากนี้พบว่ารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มี 5 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1. การกำหนดประเด็นความรู้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ทางด้านภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ 2. การแสวงหาความรู้เป็นการใช้ความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในการรับความรู้มาจากแหล่งต่างๆ จากภายในและภายนอก 3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการส่งผ่านความรู้ระหว่างตัวบุคคลผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4. การจัดเก็บความรู้มุ่งเน้นการจัดเก็บความรู้ไว้ที่ตัวบุคคล และ 5. การถ่ายทอดความรู้เป็นรูปแบบการถ่ายทอดจากบุคคลสู่บุคคลเป็นหลักโดยผ่านการปฏิบัติจริง การสาธิตประกอบการบรรยาย การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านทางเพาเพสบุ๊ก ทางไลน์และถ่ายทอดให้เฉพาะสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น ดังนั้นรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุจึงสอดคล้องต่อกิจกรรมด้านส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุที่สัมพันธ์กับกิจกรรมขององค์ประกอบของรูปแบบจากการวิจัย

จากการอภิปรายผลที่สอดคล้องกับหลักการ แนวคิดและผลการวิจัยจึงได้แสดงถึงผลการวิจัยศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานว่าเป็นตามหลักการทางวิชาการและสามารถนำผลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางพัฒนาสำหรับหน่วยงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคมในภาพรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยด้านบทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ไปบูรณาการสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจโดย

ส่งต่อในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อสร้างความสมานฉันท์และ
สานสัมพันธ์ในชุมชน

เชิงสาธารณะ/สังคม

ข้อเสนอแนะเชิงสาธารณะ/สังคม ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางการจัดกิจกรรม
และสร้างเครือข่ายโดยจัดทำเป็นโครงการด้านความร่วมมือเผยแพร่ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่ชุมชนเพื่อการ
สร้างสังคมสมานฉันท์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนหาแนวทางขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาสู่การ
สร้างเครือข่ายเพื่อสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาในฐานะ Soft power และ
นวัตกรรมสร้างสรรค์สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจ
สรุปได้ดังประเด็นต่อไปนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในแผนพัฒนาองค์กรที่มุ่งยกย่องภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
ในฐานะบทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคมและบทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชนมาบูรณาการสู่กรอบดำเนินการเพื่อสร้างสังคมแห่งความสุข
2. ควรส่งเสริมให้หน่วยงานด้านการจัดการศึกษากำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เน้น
การถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายการดำเนินงานที่เน้นการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่
การบูรณาพลังชุมชนเพื่อพัฒนาสังคมแห่งความสุข
4. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาเป็นแนวทางจัดกิจกรรม
ด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
5. ควรบูรณาการรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญา
ผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
เขตพื้นที่อีสาน สู่การดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
6. ควรกำหนดแนวทางขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างรายได้แก่
ผู้สูงอายุซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาในฐานะ Soft power และนวัตกรรมสร้างสรรค์สู่การสร้าง
มูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจ

บทที่ 5
ผลผลิต/ผลลัพธ์/ผลกระทบ
(Output/Outcome/Impact)

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

การวิจัยเรื่องศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสานใต้ได้ดำเนินการวิจัย ตามข้อเสนอโครงการโดยมุ่งเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ หน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หน่วยงานระดับกระทรวง ดังตารางต่อไปนี้

ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง (Output) โดยข้อมูลนี้ต้องสอดคล้องกับข้อเสนอการวิจัย (Proposal) ที่ได้เสนอกับแหล่งทุน

ผลผลิต	จำนวน นำส่ง/ หน่วยนับ	รายละเอียด ผลผลิต	ปีที่ นำส่ง ผลผลิต	%ความ ก้าวหน้า หน้าการ ดำเนินงาน	ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง	เชิงคุณภาพ	หลักฐาน/ เอกสาร ประกอบ
องค์ความรู้ จาก งานวิจัย และ ข้อเสนอ แนะเชิง นโยบาย	2 (เพิ่มเติม)	บทความ วิจัย นานาชาติ	2566	100	WEI International Academic Conference on Education, Teaching, and Learning (WEI- ETL-Harvard Faculty Club- Boston-2023)	ได้รับการ ตีพิมพ์และ เผยแพร่ และอ้างอิง	เอกสาร ตอบรับ
		บทความ วิจัย ระดับชาติ	2566	60	กำลังดำเนินการ	ได้รับการ เผยแพร่	
		หนังสือ เผยแพร่และ การสร้าง เครือข่าย (เพิ่มเติม)	2566	60	กำลังดำเนินการ	ได้รับการ เผยแพร่	

ประเภทของผลผลิตและคำจำกัดความ (Type of Outputs and Definition)

1. นิยามของผลผลิต คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรทุนวิจัย ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยเป็นผลที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อจบโครงการ และเป็นผลโดยตรงจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ หน่วยงานจะต้องนำเสนอภายใน 2 ปีงบประมาณ
2. ประเภทของผลผลิต ประกอบด้วย 10 ผลผลิต ตามตารางดังนี้

ประเภทของผลผลิต (Type of Outputs)	คำจำกัดความ (Definition)
1. กำลังคน หรือหน่วยงาน ที่ได้รับการพัฒนาทักษะ	กำลังคนหรือหน่วยงานเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาจากโครงการ ววน. โดยนับเฉพาะคนหรือ หน่วยงานที่เป็นเป้าหมายของโครงการนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นโครงการในรูปแบบทุนการศึกษา การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ หรือการดำเนินการในรูปแบบอื่นที่ระบุไว้ในโครงการ
2. ต้นฉบับบทความวิจัย (Manuscript)	งานเขียนทางวิชาการ ซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ต้องมีการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวตามหลักวิชาการ โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุน จนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ มีการแสดงเหตุผลหรือที่มาของประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ กระบวนการอธิบายและวิเคราะห์และบทสรุป มีการอ้างอิงและบรรณานุกรมที่ครบถ้วนและสมบูรณ์วารสารการวิจัยนั้นอาจจะเผยแพร่เป็นรูปเล่มสิ่งพิมพ์หรือ เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้นฉบับบทความวิจัย (Manuscript) ได้แก่ Proceeding ระดับชาติ, Proceeding ระดับนานาชาติ, บทความในประเทศ และบทความต่างประเทศ
3. หนังสือ	ข้อมูลงานวิจัยในรูปแบบหนังสือ ตำรา หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ทั้งระดับชาติและ นานาชาติ โดยจะต้องผ่านกระบวนการ Peer review ประกอบด้วย 3.1 บางบทของหนังสือ (Book Chapter) 3.2 หนังสือทั้งเล่ม (Whole book) 3.3 เอกสาร/หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างครบถ้วน (Monograph)
4. ต้นแบบผลิตภัณฑ์ หรือ เทคโนโลยี/กระบวนการใหม่ หรือนวัตกรรมทางสังคม	ผลงานที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาวัตกรรม ที่ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่/ กระบวนการใหม่ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ หรือเทคโนโลยี/ กระบวนการให้ดีขึ้นกว่าเดิม รวมถึงสื่อสร้างสรรค์ สื่อสารคดีเพื่อการเผยแพร่ สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน / Podcast / กิจกรรม / กระบวนการ เพื่อสร้างการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และ/หรือ การตระหนักรู้ต่าง ๆ 4.1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง ต้นแบบในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับการทดสอบก่อน สิ่งผลิตจริง ที่พัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย พัฒนา หรือการปรับปรุงกระบวนการเดิมด้วยองค์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในระดับห้องปฏิบัติการ ระดับภาคสนาม ระดับ อุตสาหกรรม 4.2 เทคโนโลยี/กระบวนการใหม่ หมายถึง กรรมวิธีขั้นตอน หรือเทคนิค ที่พัฒนาขึ้นจาก กระบวนการวิจัย พัฒนา หรือการปรับปรุงกระบวนการเดิมด้วยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 4.3 นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) หมายถึง การประยุกต์ใช้ความคิดใหม่ และ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในการยกระดับคุณภาพชีวิต ชุมชน และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ความ เท่าเทียมกันในสังคม และสามารถลดปัญหาความ

ประเภทของผลผลิต (Type of Outputs)	คำจำกัดความ (Definition)
	เหลื่อมล้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น หลักสูตรอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนา นักวิจัย, หลักสูตรพื้นฐานเพื่อพัฒนาอาชีพใหม่ในรูปแบบ Reskill หรือ Upskill} หลักสูตรการเรียนการสอน, หลักสูตรบัณฑิตพันธุ์ใหม่ หลักสูตรการผลิต ครู เป็นต้น
5. ทรัพย์สินทางปัญญา	ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์ คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของนักวิจัย ได้แก่ อนุ สิทธิบัตร สิทธิบัตร การประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายทางการค้า ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า การขึ้นทะเบียนพันธุ์พืช หรือสัตว์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แบบผังภูมิ ของวงจรร
6. เครื่องมือ และโครงสร้างพื้นฐาน (Facilities and Infrastructure)	เครื่องมือ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการ วิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ที่จัดซื้อ สร้างขึ้น หรือพัฒนาต่อยอดภายใต้โครงการ
7. ฐานข้อมูล ระบบและกลไก หรือมาตรฐาน	การพัฒนาฐานข้อมูล และสร้างระบบ กลไก หรือมาตรฐาน ที่ตอบสนองการพัฒนา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต่าง ๆ และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนากำลังคน การ จัดการปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อม และการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน เป็นต้น - ระบบและกลไก หมายถึง ขั้นตอนหรือเครื่องมือ การปฏิบัติงานที่มีการกำหนด อย่างชัดเจนใน การดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลออกมาตามที่ต้องการ ขั้นตอนการ ปฏิบัติงานจะต้องปรากฏให้ทราบ โดยทั่วกัน ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของ เอกสาร หรือสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ หรือโดยวิธีการอื่น ๆ องค์ประกอบของระบบและกลไก ได้แก่ ปังจจัย นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งมี ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ตัวอย่างเช่น ระบบการผลิตและการพัฒนากำลังคน, ระบบส่งเสริมการจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม,ระบบส่งเสริมการวิจัยร่วมกับ ภาคอุตสาหกรรม, ระบบบริการหรือสิ่งสนับสนุน ประชาชนทั่วไป, ระบบบริการ หรือสิ่งสนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุ, ระบบบริการหรือสิ่งสนับสนุนกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส รวมถึงกลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ - ฐานข้อมูล (Database) คือ ชุดของสารสนเทศ ที่มีโครงสร้างสม่ำเสมอ หรือชุด ของ สารสนเทศใด ๆ ที่ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ หรือสามารถประมวลด้วย คอมพิวเตอร์ได้ - มาตรฐาน หมายถึง การรับรองมาตรฐานสินค้า และ/หรือ ศูนย์ทดสอบต่าง ๆ เพื่อสร้างและ ยกระดับความสามารถทางด้านคุณภาพ ทั้งในชาติและนานาชาติ
8. เครือข่าย	เครือข่ายความร่วมมือ (Network) และสมาคม (Consortium) ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม ที่เกิดจากการดำเนินการของโครงการ ทั้งเครือข่ายในประเทศ และเครือข่ายระดับ นานาชาติ ซึ่งจะช่วยในการยกระดับความสามารถในการ แข่งขันให้แก่ประเทศ ได้แก่ 1. เครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการ 2. เครือข่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ 3. เครือข่ายเพื่อการพัฒนาสังคม 4. เครือข่ายเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
9. การลงทุนวิจัยและนวัตกรรม	ความสามารถในการระดมทุนเงินงบประมาณจากภาครัฐ และผู้ประกอบการ ภาคเอกชน ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ เพื่อการลงทุนสนับสนุนการวิจัยและ นวัตกรรม ทั้งในรูปของเงินสด (In cash) และส่วนสนับสนุนอื่นที่ไม่ใช่เงินสด (In kind)

ประเภทของผลผลิต (Type of Outputs)	คำจำกัดความ (Definition)
10. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendation) และมาตรการ (Measures)	ข้อเสนอแนะในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ หรือมาตรการจากงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อ ภาคประชาชน สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ และแก้ปัญหา ของประเทศ เช่น มาตรการที่ใช้เพื่อปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบ หรือพัฒนามาตรการและสร้าง แรงจูงใจให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคประชาชน สังคม หรือเศรษฐกิจ

3. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง (Outcome)

การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยคือ บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี และบริบทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซีบริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่มิติการพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีอีซี ไปบูรณาการสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยส่งต่อในรูปแบบของหนังสือคู่มือให้ความรู้และการจัดกิจกรรม นอกจากนั้นยังจัดทำเป็นโครงการด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรมด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่ชุมชนเพื่อการสร้างสังคมสมานฉันท์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนหาแนวทางขับเคลื่อนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาในแง่เศรษฐกิจ

ผลลัพธ์	จำนวน	รายละเอียดของผลลัพธ์	ผู้ได้รับผลกระทบ
ผลงานตีพิมพ์ (Publications)	2	บทความวิชาการ	การเผยแพร่แก่ผู้สนใจ
การอ้างอิง (Citations)			
เครื่องมือและระเบียบวิธีการวิจัย (Research tools and methods)			
ฐานข้อมูลและแบบจำลองวิจัย (Research databases and models)			
ความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (Next destination)			
รางวัลและการยอมรับ (Awards and recognition)			
การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องวิจัยและ โครงสร้างพื้นฐาน (Use of facilities and resources)			

ผลลัพธ์	จำนวน	รายละเอียดของผลลัพธ์	ผู้ได้รับผลกระทบ
ทรัพย์สินทางปัญญาและการอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Intellectual property and licensing)			
การจัดตั้งบริษัท (Spin-off Companies)			
ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products)			
ทุนวิจัยต่อยอด (Further funding)			
ความร่วมมือหรือหุ้นส่วนความร่วมมือ (Collaborations and partnerships)			
การผลักดันนโยบาย แนวปฏิบัติ แผน และกฎระเบียบ (Influence on policy, practice, plan and regulations)			
กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม (Engagement activities)			

ประเภทของผลลัพธ์และคำจำกัดความ (Type of Outcomes and Definition)

ประเภทของผลลัพธ์ (Types of Outcomes)	คำจำกัดความ (Definition)
ผลงานตีพิมพ์ (Publications)	ผลงานทางวิชาการในรูปแบบสิ่งพิมพ์และไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกิดจากการศึกษาวิจัย อาทิเช่น บทความจากการประชุมวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ บทความวิชาการ หนังสือ ตำรา พจนานุกรม และงานวิชาการอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน
การอ้างอิง (Citations)	จำนวนครั้งในการอ้างอิงผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ โดยสืบค้นจากฐานข้อมูล Scopus
เครื่องมือและระเบียบวิธีการวิจัย (Research tools and methods)	เครื่องมือหรือกระบวนการที่ผู้วิจัยใช้ในการทดลอง ทดสอบ เก็บรวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อมูล โดยเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่ได้มีมาก่อน แต่ได้เผยแพร่และเป็นที่ยอมรับโดยมีผู้นำเครื่องมือและระเบียบวิธีการวิจัยไปใช้ต่อและมีหลักฐานอ้างอิงได้
ฐานข้อมูลและแบบจำลองวิจัย (Research databases and models)	ฐานข้อมูล (ระบบที่รวบรวมข้อมูลไว้ในที่เดียวกัน) หรือแบบจำลอง (การสร้างรูปแบบเพื่อแทนวัตถุ กระบวนการ ความสัมพันธ์ หรือ สถานการณ์) ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากงานวิจัย โดยมีผู้นำฐานข้อมูลหรือแบบจำลองไปใช้ให้เกิดประโยชน์มีหลักฐานอ้างอิงได้
ความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (Next destination)	การติดตามการเคลื่อนย้ายและความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรในโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม ววน. หลังจากสิ้นสุดโครงการ โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
รางวัลและการยอมรับ (Awards and recognition)	เกียรติยศ รางวัลและการยอมรับจากสังคมที่ได้มาโดยหน้าที่การทำงานจากการทำงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ได้รับงบประมาณจากกองทุนส่งเสริม ววน. โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้

ประเภทของผลลัพธ์ (Types of Outcomes)	คำจำกัดความ (Definition)
การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องวิจัยและโครงสร้าง พื้นฐาน (Use of facilities and resources)	การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องวิจัยและโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้น หรือได้รับงบประมาณเพื่อการจัดหาให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ ที่มาใช้งานในวงกว้าง โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
ทรัพย์สินทางปัญญาและการ อนุญาตให้ใช้สิทธิ (Intellectual property and licensing)	ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง การประดิษฐ์ คิดค้นหรือคิดทำขึ้น อันเป็นผลให้ใดมาซึ่งผลิตภัณฑ์ หรือกรรมวิธีใดชิ้นใหม่ หรือการกระทำใดๆ ที่ทำให้ขึ้นซึ่งผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธี หรือการกระทำใดๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ริเริ่มโดย ใช้สติปัญญาความรู้ ความสามารถ และ ความวิริยะอุตสาหะของตนเองในการสร้างให้เกิดงานสร้างสรรค์ 9 ประเภทตามที่กฎหมาย กำหนด อาทิเช่น งานวรรณกรรม งานศิลปกรรม งานดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ เป็นต้น โดยไม่ลอกเลียนงานของผู้อื่น ซึ่งเกิด จากผลงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก กองทุนส่งเสริม ววน. โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้ การอนุญาตให้ใช้สิทธิ หมายถึง การที่เจ้าของสิทธิอนุญาตให้ผู้ขอใช้สิทธิใดๆ ที่เกิดขึ้นจาก งานวิจัย เช่น ผลิต / ขาย / ใช้ หรือมีไว้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของสิทธิทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์เชิงพาณิชย์เป็นหลัก โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
การจัดตั้งบริษัท (Spin-off Companies)	การนำเอาเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการวิจัย (technology transfer) มาจัดตั้งเป็นบริษัท เพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยไปสู่การขยายผลในเชิงพาณิชย์ โดยมีหลักฐานอ้างอิง ได้
ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Products)	ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ที่ได้จากการวิจัย อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์ทาง การแพทย์ / ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์และปัญญาประดิษฐ์ / ผลิตภัณฑ์ด้านเทคนิค และเทคโนโลยี / ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและอาหาร และผลิตภัณฑ์ด้านศิลปะและการ สร้างสรรค์ โดยผลิตภัณฑ์ด้านการสร้างสรรค์ หมายถึงผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เช่น เส้นทางการท่องเที่ยว การจัดโปรแกรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ ใหม่ๆ เป็นต้น โดยเป็นสิ่งที่ถูกคิดค้น พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญในโครงการ และสามารถ ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
ทุนวิจัยต่อยอด (Further funding)	ทุนที่นักวิจัยได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยต่อยอดจากงานวิจัยเดิม ซึ่งเกิดจากการนำผลงานวิจัยที่ได้ ของโครงการวิจัยเดิมมาเขียนเป็นข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับทุนวิจัยต่อยอดในโครงการใหม่ สิ่ง สำคัญคือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนและงบประมาณที่ได้รับจากโครงการทุนวิจัยต่อยอด ใหม่ โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
ความร่วมมือหรือหุ้นส่วนความ ร่วมมือ (Collaborations and partnerships)	ความร่วมมือหรือหุ้นส่วนความร่วมมือที่เกิดขึ้นหลังจากโครงการวิจัยเสร็จสิ้น โดยเป็นความ ร่วมมือที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรืออาจจะทางอ้อมจากการดำเนินโครงการ ทั้งนี้สิ่งสำคัญคือ การระบุ ผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือหรือ หุ้นส่วนความร่วมมือนี้ โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้
การผลักดันนโยบาย แนวปฏิบัติ แผนและกฎระเบียบ (Influence on policy, practice, plan and regulations)	การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย หรือเกิดแนวปฏิบัติ แผนและกฎระเบียบต่างๆ ขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบต่อการ เปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศโดยรวม โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่การ ดำเนินการที่ระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัย

ประเภทของผลลัพธ์ (Types of Outcomes)	คำจำกัดความ (Definition)
กิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม (Engagement activities)	กิจกรรมที่หัวหน้าโครงการและ/หรือทีมวิจัย ได้สื่อสารผลงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) กับกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และเป็นเส้นทางที่ส่งผลให้เกิดผลกระทบในวงกว้างต่อไป โดยมีหลักฐานอ้างอิงได้ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวต้องมีใช้กิจกรรมที่ได้ระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัย

4. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง (Impact)

- ผู้สูงอายุมีความตระหนักในศักยภาพและศักดิ์ศรีของตน
- สังคมเห็นคุณค่าภูมิปัญญาและผู้สูงอายุ
- สังคมเกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพเป็นฐานสำคัญต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศมิติอื่นๆ โดยภาพรวม
- ชุมชนบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนภูมิปัญญาผู้สูงอายุสู่การพัฒนา
- ชุมชนสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาสู่การสร้างมูลค่าด้านเศรษฐกิจ

5. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

วิธีการ/กระบวนการผลักดันงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (โปรดแนบหลักฐานเชิงประจักษ์การนำผลงานไปใช้ประโยชน์)

✓ ด้านวิชาการ

ผลจากการวิจัยได้องค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. บทบาทของการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน ประกอบด้วย (1) บทบาทด้านองค์ความรู้เพื่อสร้างฉันทามติในสังคม (2) บทบาทด้านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน (3) บทบาทด้านสถาบันถ่ายทอดนวัตกรรมภูมิปัญญาสู่การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) บทบาทด้านการบูรณาพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งความสุข (5) บทบาทด้านการสานสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในชุมชน

2. บริบทของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน บริบทและรูปแบบของศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุเพื่อการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในเขตพื้นที่อีสาน คือ “PEACE MODEL” ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ (1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อสร้างให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ (Participation) (2) การอธิบายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและเปิดใจรับฟังเหตุผล (Explanation) (3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อสังคมยุคดิจิทัลด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) (4) การยอมรับความแตกต่างด้วยความประนีประนอมเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติสุข (Compromise) (5) การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์เพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์ (Emotional Quotient)

☐ ด้านสังคม

○ ด้านสาธารณะ ○ ด้านชุมชนและพื้นที่ ○ ด้านสิ่งแวดล้อม

รายละเอียดผลกระทบ

ผลจากการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านสังคมด้านการเกิดความมั่นคงและเป็นปึกแผ่น
กลไกสร้างทัศนคติที่ดีที่นำไปสู่การลดความขัดแย้ง และประเทศมีความมั่นคงจากความสัมพันธ์ของ
ประชาชน

☒ ด้านนโยบาย

รายละเอียดผลกระทบ

ผลจากการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้ส่งผลต่อการนำไปเป็นข้อมูลอันเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายเพื่อ
ส่งเสริมคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ และนำบูรณาการสู่การสร้างสังคมสมนฉันท์และการพัฒนาสังคมแห่ง
ความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

☐ ด้านเศรษฐกิจ

รายละเอียดผลกระทบ

.....

.....

.....

6. ระดับความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technology Readiness Level: TRL)

ให้อธิบายเปรียบเทียบระดับ TRL ก่อนเริ่มโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการอย่างละเอียด

.....

.....

.....

7. ระดับความพร้อมทางสังคม (Societal Readiness Level: SRL)

ให้อธิบายเปรียบเทียบระดับ SRL ก่อนเริ่มโครงการและหลังเสร็จสิ้นโครงการอย่างละเอียด

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). ทะเบียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ปี 2563. วันที่ค้นข้อมูล 3 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก https://www.dop.go.th/thai/service_information/1/14.
- กองการแพทย์ทางเลือก. (2551). ตำราวิชาการอาหารเพื่อสุขภาพ. นนทบุรี: กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2552. กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์.
- กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว. (2558). การบริหารจัดการความร่วมมือของ บ้าน วัด โรงเรียน. ดุษฎีนิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ขวัญดิน สิงห์คำ. (2556). บุรณการ วัด บ้าน โรงเรียน ศาสตร์และศิลป์แห่งการพัฒนาชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 4(1), 21-30.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- โคทม อาริยา. (2558). การปรองดองในสังคมประชาธิปไตยไทย. ใน KPI YEARBOOK 2558: ดุลอำนาจในการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- จันทประวีร์ เจริญนิม. (2562). รูปแบบกระบวนการถ่ายทอดศักยภาพภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่ชุมชนและสังคมที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฑาทิพย์ จิตวิสัย. (2561). ผลการจัดกระบวนการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นฐานที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชญาดา เข้มเพชร. (2564). การสร้างความปรองดองสมานฉันท์สำหรับเยาวชนไทยโดยใช้หลักบรรทัดฐาน : บ้าน วัด โรงเรียน. วารสาร มจร.พุทธปัญญาปริทรรศน์. 6(2), 1-10.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2534). พื้นฐานการศึกษา: หลักการและแนวคิดทางสังคม. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- ชวิน พงษ์ผจญ (2561). สภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 44(2), 116-157.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2541). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ : ขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมในต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพัฒน์. (2540). การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- ธนพร หาดี และมัลลิกา ทองแถม. (2564). รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุในตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 5(4), 157-165.

- นิสิต คำหล้าและคณะ. (2557). **บทบาทการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน**
กรณีศึกษา อำเภอชุมแพ. วารสารแก่นเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น 42(2), 258-264.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). **ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง :**
กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารกองทัพบก. 16(1) : 8-13.
- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2566). **การเสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัล.** กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระปลัดอนุชาติ นรินโท และคณะ. (2565). **พลังบวร:การสร้างจิตสำนึกแห่งความปรองดองสมานฉันท์ใน**
สังคมไทย. วารสารวิจัยวิชาการ 5(1), 27-40.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยประจำปี**
พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2564). **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2564.**
 นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ระวี สัจจโสภณ. (2555). **อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนา**
ภาวะพลพลังของผู้สูงอายุไทย. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐).** กรุงเทพมหานคร.
- สันติภาพ รอดสถิตย์ (2558) **แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้**
ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริกาญจน์ กระจำงโพธิ์ และคณะ. (2561). **การพัฒนาแบบเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ**
โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน. วารสารแพทย์นาวิ. 45(2) : 349-376.
- สุภูมิ วรวิทย์พินิต. (2559). **การพัฒนาแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญา**
ของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**
พ.ศ. 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติกระทรวงยุติธรรม. (2562) . **รายงานประจำปี**
งบประมาณ พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติกระทรวงยุติธรรม. (2563). **รายงานผลการวิจัย**
ฉบับสมบูรณ์(Final Report) โครงการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายสังคม
สมานฉันท์. กรุงเทพฯ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่
 2. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **การพัฒนาต้นแบบระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการ**
เรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : บริษัทพรักหวานกราฟฟิคจำกัด

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2559). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ วิถีเมืองเพชรตาม แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2549). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2 วัยรุ่น-วัยผู้สูงอายุ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิ์รัมย์ วีระไวยะ. (2554). **การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2557). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย**. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ศุภภรณ์ กาญจโนภา และคณะ. (2558). **การประเมินหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). **สภาพการจัดการศึกษาผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **คู่มือการสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้.
- อัจฉริยา ธีรศรีโชติ (2560). **การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ สำหรับเยาวชน ในชุมชนแออัด**. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี พุ่มประไวยุทธ์และคณะ. (2562). **ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุตำบลบ่อพลอย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี**. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 27(1) : 33-41.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2544). **หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- Anderson, J.E. (1994). **Public Policy Making : An Introduction**. 2nd ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Alan Dean. (1965). **Program Budgeting**. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press.
- Anderson, James E. (1975). **Public Policy Making**. New York : Praeger Publishers.
- Anderson, James E. (1994). **Public Policy Making : An Introduction**. 2nd ed. New York : Houghton Mifflin Company.
- Anderson, Charles O. (1970). **An Introduction to the study of Public Policy**. Belmont, CA : Wadsworth Co..
- Anthony, Robert N. (1965). **Planing and Control Systems : A Framework for Analysis**.

- Boston, Massachusetts : Division of Research, Harvard School.
- Baker, Robert F. et al. **Public Policy Development**. U.S.A. : John Wiley & Son, Inc, 1975.
- Bardach, E. (1977). **The Implementation Game**. Cambridge, Mass : MIT Press.
- Barrett , S. and Colin, F. (1981). **Policy and Action : Essays on the Implementation of Public Policy**. New York: Methuen & Co. Ltd.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York : McGraw-Hill.
- González, A., Ramírez, M. P., & Viadel, V. (2 0 1 2) . **Attitudes of the Elderly Toward Information and Communications Technologies**. Educational Gerontology, 38(9), 585-594. doi:10.1080/03601277.2011.595314
- Harvard University. (2022). **Learning Communities**. Retrieved December 4, 2022, from <https://developingchild.harvard.edu/collective-change/key-concepts/learning-communities/>.
- Keeves, P. J. (1988). **Educational research methodology, and measurement: An international handbook**. Oxford, England: Pergamon Press.
- Mazmanian, R.T. and Sabatier, P.A. (1989). **Implementation and public policy**. Maryland : University Press of America.
- Misty Howell. (2019). **Understanding public policy : International perspectives**. New York : Larsen and Keller Education.
- Owen, J.M. (1993). **Program Evaluation : Forms and Approaches**. St. Leonards, Australia: Allen & Unwin Pty Ltd.
- P. Healey et al. eds. (1982). **Planning Theory Prospects for the 1980's**. Oxford : Pergamon.
- Ramsbotham, O. Woodhouse, T. and Miall, H. (2016). **Contemporary Conflict Resolution**. 4th ed. Cambridge: Polity Press
- Scott, John. (1995). **Sociological Theory : Contemporary Debates**. Vermont : Edward Elgar Publishing.
- Willer, R.H. (1967). **Leader and leadership process**. Boston: Irwin / McGraw-Hill.
- William, N.D. (1981). **Public Policy Analysis : An Introduction**. N.J. : Prentice-Hall.

ภาคผนวก

สำเนา

ที่ IRB2-064/2566

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : HU038/2566

โครงการวิจัยเรื่อง : ศูนย์ศึกษาการเสริมสร้างคุณค่าและนวัตกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ
เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์สู่การพัฒนาสังคมแห่งความสุขและการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
เขตพื้นที่อีอีซี

หัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวพัชตรา โพธิ์ศรี

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์

ผู้ร่วมวิจัย : ว่าที่เรือตรีอุทิศ บำรุงชีพ

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์

วิธีพิจารณา : ☐ Exemption Determination ☐ Expedited Reviews ☒ Full Board

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัย
ดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่มีการ
ล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่งการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ฉบับที่ 3 วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566
2. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย ฉบับที่ 1 วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 2 วันที่ 18 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 1 วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566
5. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว หรือชุดที่ใช้เก็บข้อมูลจริง
จากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 1 วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี) ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566

วันที่หมดอายุ : วันที่ 6 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567

ลงนาม อาจารย์เจนวิทย์ นวลแสง

(อาจารย์เจนวิทย์ นวลแสง)

ภาพตัวอย่างการลงพื้นที่

